

ความรับผิดชอบในความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง
ในทรัพย์สินที่ซื้อขาย

โดย

นายเทอดทูน รัฐกาญจน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายเอกชน

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

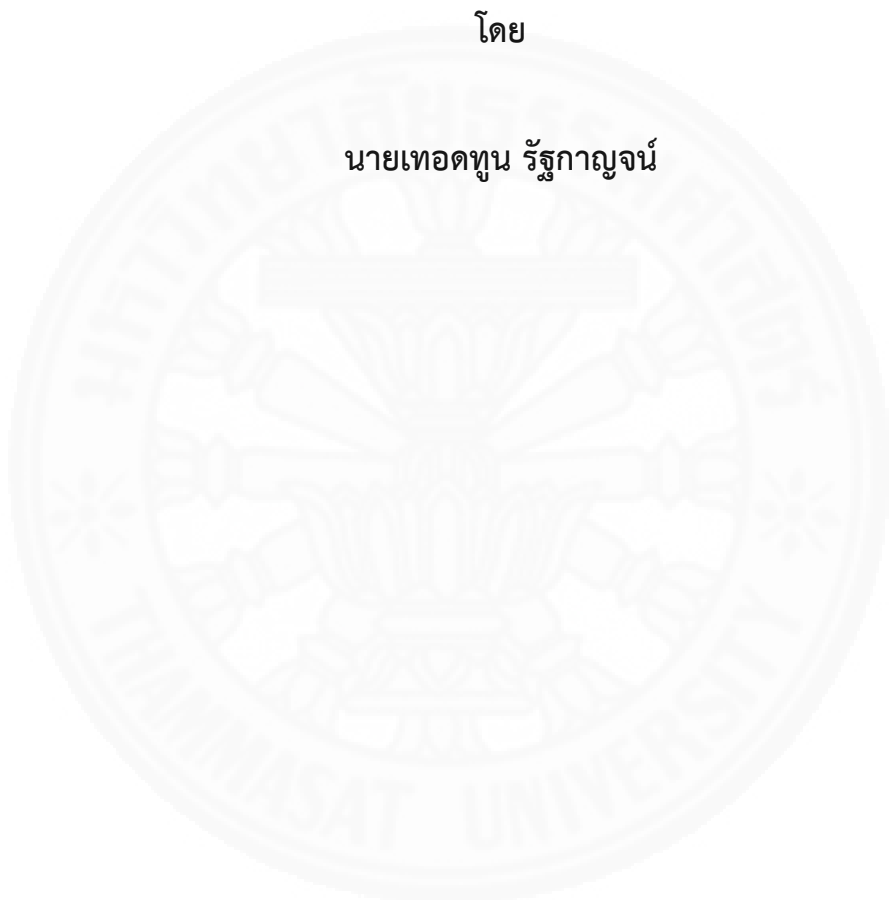
ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความรับผิดชอบในความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง
ในทรัพย์สินที่ซื้อขาย

โดย

นายเทอดทูน รัฐกาญจน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายเอกชน

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

LIABILITY FOR CONSEQUENTIAL DAMAGES
OUT OF DEFECTS IN SALE CONTRACT

BY

MR. TERTTOON RATTAKAN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS
PRIVATE LAW
FACULTY OF LAW
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2015
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายเทอดทูน รัฐกาญจน์

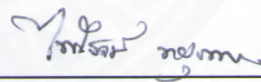
เรื่อง

ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง
ในทรัพย์สินที่ซื้อขาย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

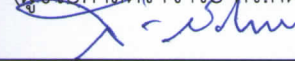
(ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ไพโรจน์ วยุภาพ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

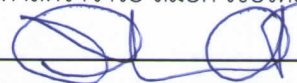
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ประกติ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ สมยศ เชื้อไทย)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีรวัฒน์ จันทโชติ)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื้ออันเกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย
ชื่อผู้เขียน	นายเทอดทูน รัฐกาญจน์
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขากฎหมายเอกชน นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

ในสัญญาซื้อขายหน้าที่ของผู้ขายประการหนึ่งคือการส่งมอบทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยตามมาตรา 453 และมาตรา 472 หากทรัพย์สินที่ส่งมอบมีความชำรุดบกพร่อง กฎหมายกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิด แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าจะต้องรับผิดอย่างไร จึงต้องพิจารณาจากกฎหมายลักษณะหนี้ กล่าวคือหน้าที่ของผู้ขายที่ต้องส่งมอบทรัพย์สินเป็นการชำระหนี้ตามสัญญา เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องถือได้ว่าเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ หากมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายได้ตามมาตรา 215 ซึ่งตามปกติคือค่าเสื่อมประโยชน์ของทรัพย์สินที่ซื้อขาย อนึ่ง หากทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายอย่างอื่นตามมา เช่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ ผู้ขายจะต้องรับผิดในความเสียหายที่ตามมาหรือไม่ เรื่องนี้มีความเห็นของนักกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 แนว ฝ่ายหนึ่งอธิบายไม่ต้องรับผิดเพราะตามมาตรา 472 มุ่งคุ้มครองเฉพาะความเสียหายในทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง แต่นักกฎหมายอีกฝ่ายหนึ่งอธิบายว่าเมื่อเกิดความเสียหายจากการทำสัญญาแล้ว ผู้ขายต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเป็นการเยียวยาผู้ซื้อตามหลักการเรียกค่าสินไหมทดแทน ปัญหาประการต่อมาคือ ผู้ขายจะมีขอบเขตในความรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายดังกล่าวเพียงใด และท้ายที่สุดยังศึกษาคำว่าความเสียหายต่อเนื้อ (Consequential Damages) ที่มีนักกฎหมายบางท่านอธิบายว่าเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นที่เกิดขึ้นตามมาจากความชำรุดบกพร่องนั้นมีความหมายอย่างไร เพราะคำดังกล่าวไม่ปรากฏในกฎหมายไทยและไม่มีคำพิพากษาฎีการองรับ วิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งศึกษาที่มาของความเสียหายต่อเนื้อว่า คือความเสียหายใด

และควรจะนำมาใช้ในกฎหมายของประเทศไทยหรือไม่ โดยจะวิเคราะห์หลักกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของประเทศที่มีการกล่าวถึงความเสียหายทำนองนี้ไว้คือกฎหมายเยอรมันและอังกฤษประกอบกันเพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้และตีความกฎหมายไทยในขอบเขตของความรับผิดที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาและเป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่อไป

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศเยอรมันก่อนมีการปฏิรูปกฎหมายปี ค.ศ.2002 นั้น หากเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องตามมาตรา 459, 462, 480I (BGB 1900) กฎหมายกำหนดจำกัดทางเยียวยาไว้ให้ผู้ซื้อมีสิทธิเพียง 2 ประการคือ สิทธิเลิกสัญญาหรือลดราคาตามส่วน แต่ไม่มีบทกฎหมายกำหนดรับรองให้เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อเนื่องได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ขายรับรองคุณภาพหรือปกปิดโดยฉ้อฉลถึงความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ได้ตามมาตรา 460, 463, 480II (BGB 1900) อย่างไรก็ตาม หากมีความเสียหายต่อเนื่องเกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินซึ่งขายแล้ว ศาลเยอรมันได้วินิจฉัยว่า การเยียวยาตามมาตรา 462 (BGB 1900) นั้น แม้มีขึ้นเพื่อทดแทนความเสียหายโดยตรง คือความชำรุดบกพร่องในตัวทรัพย์สิน ก็ได้มุ่งตัดความเสียหายโดยอ้อมที่เกิดขึ้นตามมา อันเป็นผลจากพฤติการณ์ที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ในฐานะที่เป็นความรับผิดเพื่อการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (Positive Breach of Contract) ส่วนในประเทศอังกฤษมีคำพิพากษาอธิบายถึงความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ซึ่งต่อมาเรียกว่าความเสียหายต่อเนื่องว่าเป็นความเสียหายที่เกิดตามมาจากการไม่ชำระหนี้ โดยลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบเมื่อลูกหนี้ได้คาดเห็นถึงความเสียหายดังกล่าว ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยแล้วจะเห็นได้ว่า ความรับผิดในความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขายนั้นเป็นเรื่องไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายได้ตามมาตรา 215 และความเสียหายตามมาตรา 222 วรรคสองคือ ความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษย่อมมีความหมายครอบคลุมความเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้น โดยผู้ขายจะต้องรับผิดชอบเฉพาะที่คาดเห็นหรือควรคาดเห็นพฤติการณ์ได้ และย่อมหมายรวมถึงความเสียหายต่อเนื่องที่เกิดขึ้นนั่นเอง ผู้เขียนมีข้อเสนอ ดังนี้

1. สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องย่อมรวมถึงความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ ในฐานะเป็นความเสียหายอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกได้ตามสัญญา

2. ความรับผิดในความเสียหายของผู้ขายที่ไกลที่สุดก็คือ ความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษที่ผู้ขายคาดเห็นและต้องเป็นความเสียหายที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง

3. กฎหมายไทยมีมาตรา 222 ซึ่งได้กำหนดถึงขอบเขตความรับผิดของผู้ขายไว้มีลักษณะทั่วไปและครอบคลุมถึงความเสียหายต่อเนื้อที่กล่าวถึงไว้ในกฎหมายต่างประเทศ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ในกฎหมายไทย

คำสำคัญ: ความรับผิด, ความเสียหายต่อเนื้อที่, ความชำรุดบกพร่อง

Thesis Title	Liability for Consequential Damages out of Defects in Sale Contract
Author	Mr. Terttoon Rattakan
Degree	Master of Laws
Major Field/Faculty/University	Private Law Law Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Kittisak Prokati, Ph.D.
Academic Years	2015

ABSTRACT

In the sale contract, the seller has a duty to deliver the property without any defects; according to section 453 and section 472 of Civil and Commercial Code. If the property delivered has any defect, the seller shall be liable. However, the law has not stipulated how to be liable in such case. Therefore, it needed to be considered from the law of obligations. When the seller delivered the property with defect, then it shall be deemed to be the non-performance of the contract in accordance with the true intent and purpose of the contract. If there is any damage, the buyer is entitled to claim damages under section 215. In regular, it is the damages arising from the property sold. Example, in case the defective property caused the consequential damages, for instances, the damages to life, the damages to body or the damages to the property belongs to the buyer. Whether the seller is liable in the consequential damages or not. In this case, there are two legal opinions among Thai legal scholars. The first opinion explained that the seller shall not be liable since the purpose of section 472 is to protect only the damage arising out of the property with defect. In the contrary, the other lawyer described that at the time the damages occur from entering into a contract, the seller shall be liable for the damages arising therefrom in order to remedy the buyer according to the principle of claiming damages. The following question is the extent of the seller's

liability in consequential damages. And the last problem is concerning the definition of the “Consequential Damages”, which some scholars explained that it is the damages to life, body or property continually arise from the defect while such word could not be found in Thai law as well as no judgments acknowledged. In this thesis, the author aim to study about the sources of the principle of consequential damages; what is the definition of the consequential damages and whether it shall be applied in Thai law or not? For that purpose, the author will analyze with comparative with German law and the English law for the benefit in suggesting the guidelines to apply and interpret Thai law, in the matter about the liability arising among the parties and limited to the sale contract in movable property in the Thai Civil and Commercial Code.

Form the research, the author found that, in Germany before the reformation in A.D. 2002, the law limited the remedy for the buyer in to two rights which are the right of rescission or decrease the price to the proportionate price under section 459, 462, 480I (BGB 1900). But there is not authorized that the buyer able to claim for the consequential damages, except the seller has guaranteed the quality or concealed the defect by fraudulently. In such case the buyer is entitled to claim for the damages arising from the non-performance under section 460, 463, 480II (BGB 1900). Nonetheless, in the case of consequential damages occur from the defect property, the German court interpreted that the remedy under section 462 (BGB 1900) even existed for the direct remedy of the damages in the defect property, however it has not intended to deny the indirectly damages, which is result of the circumstance for which the seller is responsible and then is described as the liability for the non-performance to the obligation in accordance with the true intent and purpose of the same. (Positive Breach of Contract). In England, the court adjudged that the consequential damages is the damages which cause of the non-performing and the debtor will be liable if the debtor foresaw such damages. As a result, when comparing to the Thai law, the liability of defect property is the matter of the non-performance to the obligation in accordance with the true intent and purpose which the buyer has the right to claim for damages under section 215 and section 222

paragraph two; the damages arising from the special circumstances. The damages arising from the special circumstances define including all damages occurred and the seller will be liable only when the seller foresaw or ought to have foreseen such circumstances, so the consequential damages is covered all damage. The author has the suggestions, as followings;

1. The claim for the damages occurred from the defect property include the damages to life, body or property belonged to the buyer as regarded as one type of the damages. Therefore, the buyer is entitled to claim for such damages under the contract.

2. The farmost liability of the seller is the damages arising from the special circumstances which the seller foresaw such circumstances and such damages must be protected by law.

3. Under section 222 which specified the scope of the seller's liability and in general and covered the consequential damages as stated in the foreign laws. Then, it is not a must to apply such rule in the Thai law.

Keywords: Responsibility, Consequential Damages, Defect

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ เป็นอย่างสูง ที่ให้โอกาสและความกรุณาแก่ผู้เขียนโดยรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ความอนุเคราะห์ สละเวลาอันมีค่าคอยให้คำปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล อีกทั้งให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นปัญหาเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและเรียบเรียงเนื้อหาในวิทยานิพนธ์จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ (พิเศษ) ไพโรจน์ วายุภาพ ที่กรุณา รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนกรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ท่านรองศาสตราจารย์ สมยศ เชื้อไทย และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีรวัฒน์ จันทโชติ ที่กรุณา รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และได้สละเวลาในการตรวจแก้ ตลอดจนให้ คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์

ผู้เขียนขอขอบคุณ นางสาวสร้อยรัตน์ จันทวี นายณฐนน เกตุชาติ และนางสาว กมลวรรณ คั่นฉ่อง ที่คอยช่วยเหลือตลอดระยะเวลาของการเขียนวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเพื่อนๆ กลุ่มเฉพาะกิจเอกชนที่เป็นกำลังใจ ให้การช่วยเหลือและเป็นแรงผลักดันในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณนางประภาพรธรรม รัฐกาญจน์ และพ.ต.ต.เจริญรัฐ รัฐกาญจน์ มารดาและบิดาของผู้เขียน ที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนในทุกๆ ด้าน หากวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นายเทอดทูน รัฐกาญจน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4 วิธีการศึกษา	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 ความรับผิดชอบในความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง ในทรัพย์สินที่ซื้อขายในระบบกฎหมายไทย	6
2.1 แนวคิดที่ว่าด้วยความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องอันเกิดจากทรัพย์สินที่ซื้อขาย	6
2.1.1 พัฒนาการของแนวความคิดที่ว่าด้วยความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง ของทรัพย์สินที่ซื้อขาย	6
2.1.1.1 ประวัติศาสตร์กฎหมายโรมัน	6
2.1.1.2 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย	8
2.1.2 ความหมายของคำว่า “ความชำรุดบกพร่อง”	11
2.1.2.1 ความหมายในทางตำรา	11
2.1.2.2 ความหมายตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา	12
2.1.3 ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง	15
2.1.3.1 ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่อง	15

2.1.3.2 ความชำรุดบกพร่องนั้น เป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา	15
(1) การเสื่อมราคา	15
(2) การเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ	15
(3) การเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา	16
2.1.3.3 ความรู้หรือไม่รู้ของผู้ขายว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่	17
2.1.3.4 เวลาที่ความชำรุดบกพร่องมีอยู่	17
2.1.3.5 ความรับผิดชอบของผู้ขาย	19
2.1.3.6 ข้อยกเว้นความรับผิดชอบ	21
2.1.3.7 สิทธิของผู้ซื้อในกรณีที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ	23
(1) สิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้	23
(2) สิทธิเรียกให้ผู้ขายชำระหนี้โดยปราศจากความชำรุดบกพร่อง	24
(3) สิทธิเลิกสัญญา	25
(4) สิทธิเรียกค่าเสียหาย	26
(5) สิทธิยึดหน่วงราคาที่ยังไม่ได้ชำระ	26
(6) สิทธิขอลดราคาทรัพย์สินลงตามส่วน	27
(7) สิทธิเรียกให้ซ่อมแซม	28
(8) สิทธิเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินใหม่	29
2.1.3.8 อายุความ	29
2.2 สิทธิเรียกค่าเสียหายในกรณีความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง ของทรัพย์สินซึ่งซื้อขาย	30
2.2.1 ความหมายของคำที่เกี่ยวข้อง	31
2.2.1.1 ความเสียหาย (damage)	31
2.2.1.2 ค่าเสียหาย (damages)	31
2.2.1.3 ค่าสินไหมทดแทน (compensation)	32
2.2.2 ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากความชำรุดบกพร่อง	34
2.3 ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในความรับผิด อันเกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย	38

2.3.1 ทฤษฎีเงื่อนไข	38
2.3.2 ทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม	39
2.4 ขอบเขตความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง ในทรัพย์สินที่ซื้อขาย	40
2.4.1 ความเสียหายต่อเนื่องหรือความเสียหายสืบเนื่อง	41
2.4.2 ความเสียหายตามปกติ	43
2.4.3 ความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ	44
บทที่ 3 ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง ในทรัพย์สินที่ซื้อขายในระบบกฎหมายต่างประเทศ	46
3.1 ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องตามระบบกฎหมายของประเทศเยอรมัน	46
3.1.1 ความเสียหายต่อเนื่องตามประมวลกฎหมายแพ่ง ฉบับก่อนการแก้ไขปี ค.ศ. 2002 (BGB 1900)	46
3.1.1.1 สิทธิของผู้ซื้อ	48
(1) เลิกสัญญา (Wandelung)	48
(2) การเรียกให้ลดราคาลงตามส่วน (Minderung)	49
3.1.1.2 หลัก Positive Breach of Contract	51
3.1.2 ความเสียหายต่อเนื่องตามประมวลกฎหมายแพ่ง ฉบับหลังการแก้ไขปี ค.ศ. 2002	54
3.1.2.1 ความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง ในทรัพย์สินที่ซื้อขาย	54
(1) ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่อง	54
(2) ความรับผิดเพื่อการรับประกัน	57
(3) ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องที่รู้แล้วปกปิดเสีย	58
3.1.2.2 ขอบเขตความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง	61
(1) สิทธิในการเรียกให้เยียวยาความชำรุดบกพร่อง	62
(2) สิทธิในการเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหาย	63
(3) สิทธิในการขอลดราคาทรัพย์สิน	64
3.2 ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องตามระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ	68

3.2.1 ความรับผิดในสัญญาซื้อขายตาม The Sale of Goods Act 1893	69
3.2.1.1 เงื่อนไขธรรมดาแห่งสัญญาซื้อขาย (Warranty)	70
3.2.1.2 เงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญแห่งสัญญาซื้อขาย (Condition)	70
3.2.2 ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขายตาม The Sale of Good Act 1979	71
3.2.2.1 คำรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นเหมาะสมตามวิสัย ของการใช้ทั่วไปแห่งท้องตลาด	72
3.2.2.2 การรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นเหมาะสมแก่การใช้ ตามวัตถุประสงค์	72
3.2.3 ขอบเขตความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง	77
3.2.3.1 เกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหาย	77
3.2.3.2 สิทธิของผู้ซื้อในกรณีความเสียหายเกิดจากความชำรุดบกพร่อง	80
3.2.3.3 ขอบเขตความเสียหายที่อยู่ในขอบความรับผิดเพื่อความชำรุด บกพร่อง	81
(1) กรณีผู้ซื้อทราบถึงความชำรุดบกพร่อง	83
(2) ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอันเป็นค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง	84
(3) ค่าเสียหายจากการขาดกำไร	85
(4) ค่าเสียหายที่เกิดแก่ร่างกายและทรัพย์สินอื่น	86
(5) ค่าเสียหายที่ผู้ซื้อสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องต้องชดเชยแก่ บุคคลภายนอก	87
(6) ค่าชดเชยให้แก่ผู้ซื้อสินค้าต่อ	87
บทที่ 4 บทวิเคราะห์ปัญหาว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่อง อันเกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย	88
4.1 วิเคราะห์ความรับผิดของผู้ขายในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน อื่นของผู้ซื้อที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สิน	88
4.2 วิเคราะห์ขอบเขตความรับผิดในความเสียหายเพื่อชำรุดบกพร่อง	95
4.3 วิเคราะห์ความหมายและที่มาของความเสียหายต่อเนื่อง กับความเหมาะสมต่อการนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายไทย	100

บทที่ 5 บทสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	105
5.1 บทสรุป	105
5.2 ข้อเสนอแนะ	107
บรรณานุกรม	109
ประวัติผู้เขียน	114

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา

การทำสัญญาซื้อขายนั้น ความต้องการของผู้ซื้อนอกจากได้รับทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแล้ว ยังรวมไปถึงความต้องการได้รับทรัพย์สินโดยปราศจากความชำรุดบกพร่อง เพื่อใช้สอยทรัพย์สินได้ตามปกติหรือตามประโยชน์จากสัญญา แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเทคโนโลยีในการผลิตและการใช้ทรัพย์สินมีความก้าวหน้าไปมาก ทรัพย์สินที่ขายก็มีกระบวนการผลิตที่มีความสลับซับซ้อนจนยากที่คนทั่วไปจะเห็นและสามารถตรวจสอบถึงความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินได้ จึงเป็นไปได้ยากที่ผู้ซื้อจะทำการตรวจพบความชำรุดบกพร่อง เว้นแต่ผู้ซื้อเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการตรวจสอบทรัพย์สินชนิดนั้น เมื่อไม่สามารถทำการตรวจสอบทรัพย์สินที่ซื้อขายได้ ในการเข้าสัญญาซื้อขายทรัพย์สินส่วนมาก ผู้ซื้อย่อมมอบความไว้วางใจให้ผู้ขายว่าจะส่งมอบทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องและสามารถใช้สอยได้เป็นปกติทำให้มีความปลอดภัยให้แก่ผู้ซื้อ อย่างไรก็ตาม หากทรัพย์สินที่ขายมีความชำรุดบกพร่องแล้ว ผู้ขายย่อมมีความรับผิดชอบ เนื่องจากสัญญาซื้อขายเป็นสัญญาที่คู่สัญญาต่างหวังในความสุจริต (Contract Uberrimae Fidei) คือผู้ขายย่อมมีความประสงค์ที่จะขายทรัพย์สินที่ไม่มีความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อก็ประสงค์จะซื้อทรัพย์สินนั้น แต่บางครั้งผู้ขายอาจจะไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย จึงทำให้ส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายซึ่งมีความชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้ซื้อและหากความชำรุดบกพร่องอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ซื้อหรือบุคคลอื่นจากการใช้ทรัพย์สินดังกล่าว โดยความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนอกจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องแล้ว ยังอาจเกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อหรือของบุคคลอื่นก็ได้ นอกจากนี้ยังอาจก่อให้เกิดความเสียหายอื่นๆได้ด้วย เช่น ไม่สามารถนำไปขายต่อทำให้ขาดกำไร เป็นต้น จะเห็นได้ว่าความเสียหายจากความชำรุดบกพร่อง มีความเสียหายโดยตรงคือความเสียหายในตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง และมีความเสียหายที่ต่อเนื่องตามอันเป็นความเสียหายอื่น ๆ นอกเหนือจากตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง

สัญญาซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹ มาตรา 453 บัญญัติว่า “อันว่าซื้อขายนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีก

---

¹ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากที่ใดอ้างเฉพาะเลขมาตราให้ถือว่าเป็นมาตราในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย” และในกรณีทรัพย์สินที่ซึ่งขายนั้นมีความชำรุดบกพร่อง ตามมาตรา 472 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติก็ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่า ความชำรุดบกพร่องมีอยู่” จากบทบัญญัติทั้งสองมาตราเห็นได้ว่า ผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบทรัพย์สินและโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง หากทรัพย์สินมีความชำรุดบกพร่อง และความชำรุดบกพร่องดังกล่าวเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติหรือความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา ทั้งเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาซื้อขายในกรณีที่เป็นทรัพย์สินที่เฉพาะสิ่ง หรือความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาที่พร้อมจะส่งมอบในกรณีเป็นทรัพย์สินที่ยังมิได้กำหนดตัวแน่นอนในเวลาทำสัญญา² โดยผู้ขายจะรู้หรือไม่รู้ถึงความบกพร่องนั้นก็ตาม ผู้ขายต้องรับผิดชอบ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 473 บัญญัติว่า “ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ (1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือควรจะได้ เช่นนั้นหากได้ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน (2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบและผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน (3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด” และตามมาตรา 483 บัญญัติว่า “คู่สัญญาซื้อขายจะตกลงกันว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิก็ได้” ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของผู้ขายตามมาตรา 472 ควรทำความเข้าใจถึงความหมายของคำว่าชำรุดบกพร่องเพื่อจะได้พิจารณาความแตกต่างกับเรื่องอื่นๆ เช่น สำคัญผิด เป็นต้น เมื่อเป็นเรื่องความชำรุดบกพร่องผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบ แต่กฎหมายก็ได้กำหนดว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบอย่างไร และหากความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนืองผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวหรือไม่

เมื่อมีการตกลงทำสัญญาซื้อขาย หน้าที่ของผู้ขายประการหนึ่งคือการส่งมอบทรัพย์สินอันเป็นการชำระหนี้ตามกฎหมายลักษณะหนี้ เมื่อลูกหนี้ได้ส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เจ้าหนี้ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินได้ตามความประสงค์ของสัญญา จึงเป็นกรณีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์ได้ ตามมาตรา 215 และการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายก็เป็นไปตามมาตรา 222 ดังนั้น สิทธิประการหนึ่งของผู้ซื้อคือมีสิทธิเรียกค่าสินไหม

² กิตติศักดิ์ ปรกติ, ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่องความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532), น.33.

ทดแทนเพื่อความเสียหาย โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องคือ ความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขาย นอกจากนี้ยังมีข้อพิจารณาว่าหากความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนื่อง เช่นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อหรือของบุคคลอื่น เป็นต้น ผู้ซื้อจะเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องได้หรือไม่

ประเด็นที่ต้องพิจารณาประการแรกว่า ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องนั้น ผู้ซื้อจะเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว โดยอาศัยฐานแห่งสัญญาซื้อขายได้หรือไม่ กฎหมายซื้อขายมีความสามารถให้ความเยียวยาไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่

ประเด็นที่สอง เมื่อการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนื่อง ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ปัญหาว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบเพียงใดนั้น เมื่อความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 215 ในกรณีมีความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นตามมาตรา 222 บัญญัติว่า “การเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ นั้น เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว” จะเห็นได้ว่าตามมาตรา 222 ได้กำหนดแบ่งความเสียหายออกเป็นสองประเภทคือ ความเสียหายตามปกติ (Simple Damages) และความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ (Damage arising out of special circumstance) โดยความเสียหายตามปกติ นั้น เป็นความเสียหายที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบ ส่วนความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษนั้น โดยหลักแล้วลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ลูกหนี้หรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์นั้น ลูกหนี้จึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว

ประเด็นที่สาม กรณีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องและความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายตามมา เช่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อนั้น ได้มีนักกฎหมาย³ อธิบายว่าความเสียหายเหล่านี้ที่เกิดขึ้นจากการเข้าทำสัญญาว่าเป็น ความเสียหาย

---

³ โปรตดูโสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2553), น.156. และดูรำไพ วงศ์สุชาติ, “ความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น.4. และดูกิตติ งามศิลป์เสถียร, “เกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายจากการผิดสัญญาซื้อขายสินค้า”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น.70-77.

ต่อเนื่องหรือความเสียหายสืบเนื่อง (Consequential Damages) โดยคำดังกล่าวนี้ ไม่ปรากฏในกฎหมายของไทยและไม่ได้มีคำพิพากษาฎีการองรับ แต่อย่างไรก็ดี ในเรื่องความเสียหายต่อเนื่องได้ การอธิบายในต่างประเทศ เช่น ประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษ เป็นต้น ดังนั้น ผู้เขียนจะได้ศึกษาว่า ความเสียหายต่อเนื่องมีที่มาอย่างไร เป็นความเสียหายอย่างไร และมีความจำเป็นต้องนำมาใช้ในกฎหมายของประเทศไทยหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาว่าความรับผิดของผู้ขายในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สิน
2. เพื่อศึกษาว่าเรื่องความรับผิดในความเสียหายเพื่อความชำรุดบกพร่องมีขอบเขตเพียงใด
3. เพื่อศึกษาว่าความเสียหายต่อเนื่องคืออะไร มีที่มาจากไหน มีอยู่ในระบบกฎหมายไทยหรือไม่

1.3 ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้ มุ่งศึกษาถึงความรับผิดในความเสียหายของผู้ขายในกรณีที่ส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง โดยต้องทำความเข้าใจความหมายของคำว่าชำรุดบกพร่องซึ่งได้มีการอธิบายไว้ในตำราต่าง ๆ แล้ว⁴ ต่อมาจะได้ทำการศึกษาความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของผู้ขายว่ามีความรับผิดอย่างไร โดยเฉพาะเรื่องสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน และศึกษาต่อไปว่าความเสียหายต่อเนื่องที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง เช่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อนั้น ผู้ซื้อจะเรียกให้ผู้ขายรับผิดโดยอาศัยฐานแห่งสัญญาซื้อขายได้หรือไม่ โดยผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบริวารผู้ซื้อ บุคคลอื่นที่เข้ามาใช้ทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง หรือบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เกี่ยวข้องแต่ได้รับความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง และจะศึกษา

---

⁴ โปรตตุกิตติศักดิ์ ปรกติ, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 2, น.13-15. และดูராโพ วงศ์สุชาติ, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3, น.11-17. และดูปัญญา ด้านพัฒนามงคล, “ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), น.19-36.

ถึงขอบเขตความรับผิดของผู้ขายมีเพียงใด อีกทั้ง จะได้ศึกษาถึงคำว่าความเสียหายต่อเนื่องหรือความเสียหายสืบเนื่องคืออะไร โดยผู้เขียนจะศึกษาจากกฎหมายของประเทศเยอรมัน และกฎหมายของประเทศอังกฤษ และจะนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษาเฉพาะความรับผิดในความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น จะไม่รวมไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บริวารของผู้ซื้อหรือบุคคลภายนอก และจะศึกษาเฉพาะทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ อีกทั้ง ผู้เขียนจะศึกษาเฉพาะความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่รวมไปถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

1.4 วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาค้นคว้าและวิจัยจากตำราและคำบรรยายทางกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการค้นคว้าจากหนังสือพิมพ์ วารสาร บทความทางวิชาการต่างๆ และใน Internet อีกทั้งในการแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนๆ และจากอาจารย์ต่างๆ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความรับผิดของผู้ขายในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สิน
2. ทำให้ทราบถึงขอบเขตความรับผิดในความเสียหายเพื่อความชำรุดบกพร่อง
3. ทำให้ทราบถึงความหมายของความเสียหายต่อเนื่อง และมีอยู่ในระบบกฎหมายของประเทศไทย และมีความจำเป็นต่อระบบกฎหมายของประเทศไทย

บทที่ 2

ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง ในทรัพย์สินที่ซื้อขายในระบบกฎหมายไทย

2.1 แนวคิดที่ว่าด้วยความรับผิดในความชำรุดบกพร่องอันเกิดจากทรัพย์สินที่ซื้อขาย

2.1.1 พัฒนาการของแนวความคิดที่ว่าด้วยความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของ ทรัพย์สินที่ซื้อขาย

2.1.1.1 ประวัติศาสตร์กฎหมายโรมัน¹

ในสมัยโรมันหน้าที่หรือหนี้ของผู้ขาย (Venditor) มี 3 ประการ คือ มีหน้าที่สงวนรักษาทรัพย์สินนั้นให้เรียบร้อยในระหว่างรอการส่งมอบทรัพย์สิน มีหน้าที่ในการส่งมอบการครอบครอง (Vacua Possessio) และมีหน้าที่รับรองว่าทรัพย์สินที่ขายไม่มีความชำรุดบกพร่องที่มองไม่เห็นหรือไม่เห็นเป็นประจักษ์ ซึ่งในเรื่องรับรองว่าทรัพย์สินที่ขายไม่มีความชำรุดบกพร่องมีการวิวัฒนาการมาเป็นลำดับดังนี้ คือ

ในสมัยโบราณความรับผิดชอบของผู้ขายค่อนข้างจำกัด คือ ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องใดๆ เว้นแต่ได้ทำ Stipulation รับผิดชอบไว้แน่นอน (คือฝ่ายหนึ่งตั้งคำถามว่าท่านให้คำมั่นเช่นนั้นเช่นนี้ใช่ไหม (Spondesne) อีกฝ่ายหนึ่งตอบว่าใช่ ข้าพเจ้าให้คำมั่นเช่นนั้น (Spondeo) ซึ่งหากตอบโดยวาจาถูกต้องตามแบบถ้อยคำที่กำหนดไว้เกิดเป็นสัญญาผูกพันโดยวาจา (Verbis) การที่สัญญา Verbis นี้มีผลใช้บังคับได้มิใช่เป็นเพราะทั้งสองฝ่ายตกลงกัน แต่เป็นเพราะแบบถูกต้อง²) เช่น รับรองว่าสัตว์ที่ขายให้ไม่เป็นโรค เป็นต้น จึงเกิดหลักที่ว่าผู้ซื้อต้องระวัง “Caveat Emptor” ขึ้น แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายโรมันถือหลักว่าสัญญาซื้อขายใช้หลักสุจริต (Bonae Fidei) และผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องอันตนทราบแต่ไม่ยอมเปิดเผยอยู่แล้ว เมื่อคนโรมันถือว่าสัญญาซื้อขายต้องเป็นสัญญาที่คู่กรณีต้องมีความสุจริต (Bonae Fidei) นอกจากความรับผิดตาม Stipulatio หลักสุจริตบังคับผู้ขายว่าให้ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่ตนทราบแต่มิได้แจ้งให้ผู้ซื้อทราบหรือจงใจปกปิดโดยฉ้อฉล เช่น จะทำสัญญาว่าจะไม่รับผิดชอบในความบกพร่องที่ตนทราบโดยมิได้แจ้งให้ผู้ซื้อทราบเช่นนี้จะทำไม่ได้ เพราะขัดต่อลักษณะพื้นฐานของสัญญาซื้อขายคือ Bona Fides

---

¹ ประชุม โฉมฉาย, กฎหมายเอกชนเปรียบเทียบเบื้องต้น : จารัตโรมันแองโกลแซกซอน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2552), น.143-146.

² เพ็งอ้วง, น.130.

นอกจากนี้หลัก Bona Fides ยังมีผลในกรณีที่สัญญาไม่ได้ทำตามแบบ ก็อาจจะฟ้องร้องบังคับกันได้ ตามหลักนี้ในฐานะเป็นข้อยกเว้น คือเกิดความผูกพันได้ ทั้งที่ไม่ได้ทำตามแบบ³

ต่อมาเป็นสมัยที่มีผู้ควบคุมตลาด (Aedilis หรือ Curulis Aedilis) เนื่องจากการขายสัตว์และทาสในตลาดมีปัญหาเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่อง ซึ่งขุนนางผู้บริหารความยุติธรรมไม่สามารถแก้ไขปัญหาทั้งหมดได้ด้วยคำสั่งที่เคยปฏิบัติกันมา ทำให้ผู้ซื้อไม่ได้รับความคุ้มครอง จึงได้มีขุนนางที่ดูแลตลาดค้าสัตว์และทาสออกมาออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองผู้ซื้อ⁴ โดยได้มีการประกาศนโยบายคุ้มครองตลาดออกมา ในเอกสารที่เรียกว่า Edictum เพื่อควบคุมการซื้อขายทรัพย์สินที่มีค่า เช่นทาสและสัตว์พาหนะ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การควบคุมตลาดตาม Jus Honorarium (กฎหมายของฝ่ายบริหาร) ประกาศดังกล่าวมีว่า ผู้ซึ่งขายทาสและสัตว์พาหนะต้องติดประกาศไว้ว่าทรัพย์สินนั้นมีความชำรุดบกพร่องทางกายภาพอย่างใดบ้าง เช่น ทาสคนนี้เป็นโรคหรือไม่ และต้องบอกความชำรุดบกพร่อง เช่น ทาสคนนี้ได้เคยเป็นคนจรจัด เป็นต้น เพื่อให้ผู้ซื้อได้รู้ว่าต้องเสี่ยงภัยอะไรบ้าง ถ้าผู้ซื้อได้ค้นพบความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ผู้ขายมิได้ประกาศให้ทราบก็สามารถฟ้องได้ภายใน 6 เดือน โดยการฟ้องคดีเอาคืน (Action Redhibitoria) เพื่อให้ทางการเพิกถอนการซื้อขายนั้น หรือเรียกได้ว่าเป็นการเลิกสัญญา แต่หากมิได้ฟ้องภายใน 6 เดือน เพื่อให้เพิกถอนการซื้อขาย แต่ยังคงอยู่ใน 12 เดือน ก็สามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ (Action quanti minoris) (ค่าสินไหมทดแทนในที่นี้ก็คือผลต่างระหว่างราคาที่ชำระไปกับราคาที่แท้จริงของทาส) หรือเรียกว่าขอลดราคา ในกรณีนี้ถือว่าผู้ขายมีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ผู้ขายจะอ้างว่าตนไม่ได้ทราบความบกพร่องต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้ เพราะผู้ขายต้องแจ้งข้อบกพร่องทุกอย่างให้ผู้ซื้อทราบ ดังนั้น การที่ผู้ขายจะไม่ทราบถึงความชำรุดบกพร่องที่มองไม่เห็น (Latent Defects) ก็ไม่เป็นเหตุให้พ้นจากความรับผิด

ต่อมาในสมัยของจักรพรรดิจูสตีเนียนความรับผิดได้พัฒนาเป็นความรับผิดตามสัญญาซื้อขาย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่มีการกล่าวถึงเสมอ ๆ ว่า “ผู้ขายถึงใส่เหล้าอุ้งน ย่อมต้องรับ

³ กิตติศักดิ์ ปรกติ, หลักสุจริตและเหตุเหนือความคาดหมายในการชำระหนี้, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2555), น.18-26.

⁴ ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายเอกชนโรมัน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2559), น.216.

ผิดฐานไม่ชำระหนี้ ถ้าถึงนั้นใช้เก็บเหล้าองุ่นไม่ได้” และ “ถ้าผู้ขายไม่ต้องการรับผิดเพื่อความชำระ
 บกพร่องเช่นนั้น ผู้ขายก็ต้องตกลงยกเว้นความรับผิดไว้เสีย”⁵

2.1.1.2 ประวัติศาสตร์กฎหมายประเทศไทย⁶

กฎหมายไทยสมัยโบราณนั้น การซื้อขายยังอยู่ในลักษณะของการแลกเปลี่ยน
 โดยเอาของมาแลกเปลี่ยนโดยตรงและทันทีทันใด เมื่อทำการแลกเปลี่ยนเสร็จแล้วก็ไม่ได้มีการพบกัน
 อีก จึงไม่ต้องมีความรับผิดต่อกัน เพราะต่างฝ่ายต่างได้สิ่งที่ตนเองประสงค์แล้ว ต่อมาเมื่อระบบการใช้
 เงินได้แพร่หลายขึ้น โดยผู้ขายได้ส่งมอบทรัพย์สินและฝ่ายผู้ซื้อได้ชำระเงินทันที ทำให้คู่สัญญาไม่มีความ
 ผูกพันกันซึ่งกันและกัน โดยตามกฎหมายมิได้ถือว่าการซื้อขายเกิดขึ้นจากการตกลงของเจตนา โดย
 สัญญาซื้อขายจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อฝ่ายใดได้ปฏิบัติการชำระหนี้ต่ออีกฝ่ายแล้ว กล่าวคือหากผู้ขายยัง
 ไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินให้ผู้ซื้อ ผู้ขายก็ไม่อาจบังคับให้ผู้ซื้อชำระราคาได้ ฉะนั้นโดยกลับกันก็ฉนั้นนั้น ดังนั้น การ
 ที่ผู้ซื้อต้องชำระราคาทรัพย์สินมิใช่เป็นเพราะมีความผูกพันตามข้อตกลง แต่เป็นเพราะได้รับทรัพย์สิน
 ของผู้ขายเอาไว้ หากผู้ซื้อไม่ชำระราคาย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ละเมิดฐานประบัตินทาน(หมายถึงความถึง
 การทุกอย่างที่ลูกหนี้ทำขึ้นโดยทุจริต เพื่อจะมีให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ที่ตนเป็นหนี้อยู่⁷) ดังนี้ จึงไม่มี
 สัญญาซื้อขายเกิดขึ้นหากผู้ขายไม่ส่งมอบทรัพย์สินหรือผู้ซื้อไม่ชำระราคา ดังนั้น เมื่อมีการชำระหนี้ต่อกัน
 แล้ว โดยเฉพาะผู้ขายได้ส่งมอบทรัพย์สินแล้ว ผู้ขายก็ไม่ต้องมีความรับผิดอย่างไรต่อผู้ซื้ออีก เพราะผู้ขายมี
 หน้าที่เพียงประการเดียวคือส่งมอบทรัพย์สินเมื่อผู้ซื้อได้ชำระราคาแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายไทยสมัย
 โบราณไม่ปรากฏบทบัญญัติเรื่องความรับผิดเพื่อชำระบกพร่อง เพราะผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินซึ่งขาย
 นั้นให้แก่ผู้ซื้อและผู้ซื้อใช้ราคาแล้ว คู่สัญญาก็หมดความผูกพันซึ่งกันและกัน แม้ภายหลังผู้ซื้อพบความ
 ชำระบกพร่องอันเป็นเหตุให้เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ในขณะที่ซื้อก็ตาม ผู้ซื้อก็ไม่
 อาจฟ้องผู้ขายได้ เนื่องจากการซื้อขายยังคงมีลักษณะใกล้เคียงกับการแลกเปลี่ยน โดยทรัพย์สินที่นำมา
 แลกเปลี่ยนก็แลกเปลี่ยนกันโดยทันทีและคู่สัญญาก็ไม่ต้องมีการติดต่อกันอย่างอื่น นอกจากชั่ว
 ระยะเวลาที่มีการส่งมอบสิ่งของให้แก่กันเท่านั้น อีกประการหนึ่งกฎหมายไม่ยอมรับว่าความ
 รับผิดชอบอาจเกิดขึ้นเนื่องมาจากสัญญา ผู้ขายจะต้องรับผิดต่อเมื่อเป็นกรณีที่กฎหมายถือว่าเป็นการ

⁵ โปรตดู กิตติศักดิ์ ปรกติ, ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่องความรับผิดเพื่อชำระ
 บกพร่องในสัญญาซื้อขาย, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532), น.
 21.

⁶ ร.แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น.282-294.

⁷ เพ็งอ้วง, น.176.

ละเมิดคือกรณีที่ผู้ขายได้รับเงินแล้ว แต่ไม่ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ขาย โดยผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ เช่น กฎหมายปัจจุบันซึ่งสัญญาซื้อขายอาศัยความตกลงของเจตนาเป็นหลัก ดังนั้น ตามกฎหมายโบราณ ผู้ขายไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องซึ่งปรากฏภายหลังการซื้อขาย แม้ความชำรุดบกพร่องนั้นจะมากสักเพียงใดก็ตาม ผู้ซื้อจึงต้องระมัดระวังพิเคราะห์ดูแลสิ่งของนั้นเสียก่อนที่จะรับเอาไป หากผู้ขายได้ติดตามผู้ซื้อ าก็ไม่มีสิทธิฟ้องร้องแต่อย่างใด เพราะการล่อวงเช่นนี้กฎหมายไม่ถือว่าเป็นการละเมิด จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายไทยโบราณนั้นผู้ซื้อไม่มีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังตรวจสอบสินค้าด้วยตนเอง ซึ่งพอเทียบเคียงได้กับหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat Emptor) แต่มีการซื้อขายอยู่ 2 ชนิด ซึ่งมีบทบัญญัติที่อาจเทียบเคียงได้กับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ การซื้อขายทาสและการซื้อขายทอง จึงควรทำการศึกษาเพื่อพิจารณาว่า การซื้อขายดังกล่าวมีข้อความคิด (Concept) เกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องดังเช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่

(ก) การซื้อขายทาส

ในการซื้อขายทาสเป็นสัญญาที่แพร่หลายมากที่สุดในสมัยโบราณ⁸ โดยเป็นสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้ขาย ขายบุคคลหนึ่งที่เรียกว่าเรือนเบี้ย ซึ่งเป็นสมาชิกแห่งครอบครัวหรือบุคคลใดๆ ที่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ขาย ให้กับบุคคลหนึ่งที่เรียกว่า นายเงิน โดยมีราคาซึ่งตามปกติเท่ากับครึ่งหนึ่งของค่าตัวบุคคลที่ถูกขาย และผู้ขายสัญญาจะชดใช้ราคาให้แก่นายเงิน ถ้าเรือนเบี้ยหลบหนี หรือสูญหาย หรือถึงแก่กรรม ซึ่งสัญญานี้มีลักษณะคล้ายกับสัญญาซื้อขาย โดยกรณีที่อาจจะเทียบได้กับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง⁹ คือแม้ผู้ขายไม่ได้ให้ประกัน แต่นายเงินก็มีสิทธิเลิกสัญญาได้ตามบทที่ 13 และ 44 แห่งพระอัยการทาส โดยตามบทที่ 44 หากภายในหนึ่งเดือนหลังจากการซื้อขายทาส และทาสนั้นหลบหนี นายเงินมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายชำระราคาคืนได้ หรือหากทาสเจ็บหนัก นายเงินมีสิทธิส่งตัวคืนให้แก่ผู้ขายและผู้ขายต้องคืนเงินค่าตัวให้ แต่หากพ้นเวลาดังกล่าวไปสัญญาจะผูกพันนายเงินโดยเด็ดขาด ส่วนบทที่ 13 นี้หากภายในสามปีนับแต่วันซื้อขายทาสเป็นโจรและสมคบกับผู้ร้ายอื่นๆ ปล้นสดมภ์บ้านของนายเงินและฆ่าฟันนายตาย นายเงินหรือทายาทอาจบังคับให้ผู้ขายชำระราคาคืนได้ โดยกฎหมายถือว่าผู้ขายรู้หรือควรได้รู้ว่าทาสที่ตนขายมีอุปนิสัยเช่นไร แต่ผู้ขายมีหน้าที่เพียงชดใช้ราคาตัวทาสคืนเท่านั้น ไม่ต้องเสียค่าสินไหมทดแทนให้แก่นายเงินหรือทายาทในความเสียหายที่ทาสได้กระทำลงไป จึงเป็นกรณีที่ผู้ขายมีความรับผิดชอบ

⁸ เฟ็งอ้วง, น.236-249.

⁹ เฟ็งอ้วง, น.289-292.

ภายหลังทำสัญญา เนื่องจากทาสได้ก่อให้เกิดความเสียหาย อันมีลักษณะคล้ายกับความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง

(ข) การซื้อขายทอง¹⁰

การซื้อขายทองคำตามพระอัยการลักษณะโจร บทที่ 157 เมื่อผู้ขายทองพรางทองอาบว่าเป็นทองดีมีความผิดต้องลงโทษทางร่างกาย (เขียนด้วยลวดหนาม ตัดมือและประจาน) และต้องคืนราคาให้แก่ผู้ซื้อ ส่วนทองของกลางนั้นให้ทำลายเสีย กรณีดังกล่าวเป็นการเลิกสัญญาซื้อขายเนื่องจากความชำรุดบกพร่อง แต่การที่ผู้ขายต้องคืนราคาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการลงโทษเท่านั้น มิใช่เพราะผู้ขายมีหน้าที่ให้ประกันโดยปริยาย

ในรัชสมัยรัชกาลที่ 1 มีการประกาศพระราชกำหนดเพื่อการซื้อขายทองยกเลิกกฎหมายเก่า ซึ่งตามพระราชกำหนดดังกล่าวผู้ซื้อเสียสิทธิที่จะฟ้องร้องเอาราคาคืนจากผู้ขาย เหตุผลของการยกเลิกกฎหมายเก่าเพราะผู้ซื้อทองแน่ใจว่าจะได้รับราคาคืนหากทองที่ซื้อมานั้นเป็นทองเคลือบ ผู้ซื้อจึงไม่ระมัดระวังในขณะที่ซื้อ พระราชกำหนดดังกล่าวจึงบังคับให้ผู้ซื้อระมัดระวังตามสมควร ถ้าผู้ซื้อประมาทเลินเล่อราคาทองที่ผู้ขายจะต้องคืนจึงไม่ควรให้ผู้ซื้อรับไป แต่ต้องตกเป็นของพระคลัง ผู้ขายสามารถฟ้องร้องเรียกเงินคืนได้หรือไม่ ต้องพิจารณาในเรื่องความผิดอาญา ความคิดในเรื่องความรับผิดชอบของผู้ขายที่จะต้องชำระราคาคืนโดยอาศัยสัญญาซื้อขายนั้น ยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้บัญญัติกฎหมาย

สรุปได้ว่า เดิมในสมัยโรมันและในสมัยโบราณของไทยนั้น ความรับผิดชอบของผู้ขายมีอย่างจำกัด เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สินที่ขายแล้ว ผู้ขายและผู้ซื้อย่อมไม่มีความผูกพันกันอีกต่อไป ผู้ขายจึงไม่มีความรับผิดชอบต่อผู้ซื้อตามสัญญา หากภายหลังปรากฏว่าทรัพย์สินที่ซื้อขายมีความชำรุดบกพร่อง เว้นแต่ผู้ขายได้มีการรับประกัน ดังนั้น ผู้ซื้อย่อมมีหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินที่จะทำการซื้อ จึงเป็นที่มาของหลักที่ว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” ต่อมามีการซื้อขายทรัพย์สินที่มีค่าอันอาจถือได้ว่าเป็นที่มาในเรื่องความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องได้ คือการซื้อขายทาส สัตว์พาหนะ และการซื้อขายทองคำ โดยการซื้อขายทาสนั้น ผู้ซื้อย่อมไม่รู้ว่าทาสที่ตนได้รับซื้อนั้นมีอุปนิสัยอย่างไร มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์หรือไม่ จึงได้มีการพัฒนากฎหมายในสมัยนั้นๆ ให้มีการรับรองหรือรับประกันในการซื้อขายทาสเพื่อรับประกันในตัวทาสว่าจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อ หากทาสนั้นก่อให้เกิดความเสียหายผู้ซื้อย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหรือคืนทาสและรับราคาทาสคืน ส่วนการซื้อขายทองนั้นกฎหมายให้ความคุ้มครองโดยเป็นความผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่ง เนื่องจากผู้ซื้อที่ไม่ใช่ผู้ซื้อขายทองกันเป็นประจำ ย่อมไม่มีความรู้ความชำนาญในการตรวจสอบว่าเป็นทองจริงหรือทองปลอม รัฐจึง

¹⁰ เฟิงอ้วง, น.292-294.

ต้องเข้ามาให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนผู้ซื้อทองเพื่อให้ประชาชนได้มีความมั่นใจในการซื้อทอง จึงเห็นได้ว่าการที่กฎหมายให้ความคุ้มครองโดยให้มีการรับรองหรือมีบطلงโทษ ก็เพื่อให้ประชาชนได้มีความมั่นใจในการซื้อ หากปรากฏว่าเป็นทองปลอมผู้ซื้อย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญา ดังนั้น การซื้อขายทองหรือการซื้อทองอาจถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดในการพัฒนาหลักกฎหมายความรับผิดชอบเพื่อความซื่อสัตย์สุจริต

2.1.2 ความหมายของคำว่า “ความซื่อสัตย์สุจริต”

การจะพิจารณาถึงความเสียหายต่อเนื่องที่เกิดจากทรัพย์สินที่ซื่อสัตย์สุจริต ต้องทำความเข้าใจประการแรกเสียก่อนว่า ทรัพย์สินที่ซื่อสัตย์สุจริตมีความหมายว่าอย่างไร เพื่อจะได้ทราบว่าทรัพย์สินนั้นเป็นความซื่อสัตย์สุจริตตามมาตรา 472 อันจะทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ แล้วจึงจะไปพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดจากความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งนี้กฎหมายมิได้กำหนดถึงความหมายของความซื่อสัตย์สุจริตไว้จึงต้องศึกษาจากตำราต่างๆ โดยในปัจจุบันมีนักกฎหมายได้ทำการอธิบายถึงความหมายของคำว่าซื่อสัตย์สุจริต ดังจะกล่าวต่อไปนี้

2.1.2.1 ความหมายในทางตำรา

จากการศึกษาพบว่าความหมายของคำว่าความซื่อสัตย์สุจริตในทางตำรามีความเห็นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

ความเห็นฝ่ายแรก ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความเสื่อมเสียหรือความเสียหายในเนื้อหาของทรัพย์สินที่ทำการซื้อขาย¹¹

ความเห็นฝ่ายที่สอง ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้น มีสภาพแตกต่างไปจากสภาพที่ควรจะเป็นตามความมุ่งหมายของสัญญา ไม่ใช่เพราะทรัพย์สิน

---

¹¹ โปรตดูวิชฌุ เครื่องาม, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย ให้แลกเปลี่ยน, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2549), น.221. และดู กุศลบุญยืน, คำอธิบายสรุปประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย ขายฝาก เช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ ประกันภัย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2539), น.31. และดู ไพจิตรบุญญพันธ์และประพนธ์ ศาตะมาน, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย, พิมพ์ครั้งที่ 15 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551), น.103.

“ชำรุด” ในตัวของมัน แต่เป็นเพราะทรัพย์นั้นไม่ได้ “มาตรฐาน” ตามความมุ่งหมายของสัญญา หรือ การที่ทรัพย์สิ้นซึ่งซื้อขายนั้นขาดคุณสมบัติอันพึงมีตามสัญญา¹²

2.1.2.2 ความหมายตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา

จากการศึกษาพบว่าคำพิพากษาศาลฎีกาที่อธิบายถึงความชำรุดบกพร่อง โดย แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกกล่าวถึงความชำรุดบกพร่องในลักษณะที่เป็นความเสียหายใน เนื้อหาของทรัพย์สิ้น ส่วนกลุ่มที่สองกล่าวถึงความชำรุดบกพร่องว่าไม่จำเป็นต้องมีความเสียหายในเนื้อหา ของตัวทรัพย์สิ้นแต่เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้ทรัพย์สิ้นได้ตามวัตถุประสงค์ของสัญญา ซึ่งมีตัวอย่างคำ พิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

กลุ่มแรกที่อธิบายถึงความชำรุดบกพร่องในความหมายที่เป็นความเสียหาย ในเนื้อหาของตัวทรัพย์สิ้นที่ซื้อขาย ได้แก่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1309/2522 โจทก์ฟ้องว่า โจทก์กับจำเลยติดต่อกันหลายปีโดยโจทก์รับซื้อกระป๋องบรรจุน้ำมันหล่อลื่น จากจำเลยมีข้อตกลงว่าถ้ากระป๋องชำรุดรั่วใช้ การไม่ได้ จำเลยยอมรับคืนและยอมใช้ค่ากระป๋องในราคาที่ยอมขายให้โจทก์ โจทก์ได้ส่งกระป๋องที่ ชำรุดจำนวนหนึ่งคืนจำเลย แต่จำเลยไม่ใช้ราคา โจทก์จึงฟ้องคดีนี้ ดังนี้เห็นว่าโจทก์ฟ้องให้จำเลย รับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพย์สิ้นที่จำเลยขายให้โจทก์ชำรุดบกพร่องโดยตรง ตกอยู่ภายใต้อายุความ 1 ปี ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474 ไม่ใช่เรื่องโจทก์ฟ้องเรียกราคาค่าขายกระป๋อง ชำรุด อันจะ ใช้อายุความ 2 ปี ตามมาตรา 165(1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 558/2533 โจทก์ซื้อกระป๋องสำหรับบรรจุปลา กับน้ำซอส มะเขือเทศจากจำเลย เมื่อกระป๋องดังกล่าวเป็นสนิมและมีความชำรุดบกพร่องอย่างอื่น ซึ่งเป็นผลจาก การผลิตของจำเลย อันเป็นเหตุให้เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา จำเลยต้อง รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17002/2555 การผูกมัดของเหล็กเส้นที่ถูกสนิมกัดกิน คานบ้านเป็นความชำรุดบกพร่องที่เป็นเหตุเสื่อมราคาและเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะ ใช้เป็นปกติ เมื่อโจทก์ซื้อบ้านเพื่อจะให้อยู่อาศัยและคู่สัญญาซื้อขายไม่ได้ตกลงกันว่าผู้ขายจะไม่ต้อง รับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 483 ความชำรุดบกพร่องดังกล่าวจึงเป็นความชำรุด

¹² โปรตตุ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 5*, น.13-15. และสมยศ เชื้อไทย, *หลักกฎหมายซื้อขาย แลกเปลี่ยน หนี้*, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), น.113.

บกพร่องที่จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบ โจทก์ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่ ตามมาตรา 472

กลุ่มที่สองที่ได้อธิบายความหมายของความชำรุดบกพร่องว่า ไม่จำเป็นต้องมีความเสียหายในเนื้อหาของตัวทรัพย์สินที่ซื้อขาย หากแต่ทรัพย์สินนั้นไม่สามารถใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ของสัญญา ก็ถือว่ามีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 1614/2522 จำเลยตกลงซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์รายพิพาทจากโจทก์ โดยมีข้อตกลงเป็นเงื่อนไขว่าต้องเป็นเครื่องที่มีขีดความสามารถทำงานได้ 7 ระบบงาน ปรากฏว่าเครื่องของโจทก์ดังกล่าวสามารถทำงานและส่งมอบให้จำเลยรับไว้ใช้งานได้เพียงระบบงานเดียว จำเลยที่ 1 จึงบอกเลิกสัญญาให้โจทก์มารับเครื่องและอุปกรณ์คืนไป แต่โจทก์ก็ไม่มารับคืน เห็นได้ว่า เมื่อโจทก์ไม่อาจส่งมอบเครื่องได้ครบถ้วนทุกระบบงานตามข้อตกลง จำเลยย่อมมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 8319/2543 จำเลยเป็นเจ้าของรถยนต์ซึ่งยังมีได้จดทะเบียนและเสียภาษีประจำปี ตกลงขายรถยนต์แก่โจทก์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินสำหรับใช้เป็นยานพาหนะและจำเลยต้องส่งมอบให้โจทก์ได้ผลใช้รถยนต์นั้นได้หมายความว่าจำเลยจะกระทำตามที่จำเป็นเพื่อให้โจทก์ได้จดทะเบียนรถนั้น เมื่อรถยนต์ที่จำเลยขายยังมีได้จดทะเบียนให้ถูกต้อง ต้องห้ามมิให้นำออกใช้ถือว่าจำเลยส่งมอบรถโดยสภาพไม่เหมาะสมที่จะใช้เพื่อประโยชน์ของสัญญาซื้อขาย หมายถึงการชำระหนี้ของจำเลยไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของสัญญา นอกจากนี้จำเลยยังมีความผูกพันที่จะต้องแจ้งการโอนรถให้โจทก์ต่อนายทะเบียนในลำดับต่อมาอีกด้วย ทั้งรถยนต์ที่จำเลยขายจำต้องมีและแสดงแผ่นป้ายและเครื่องหมายครบถ้วนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยปฏิบัติชำระหนี้ให้ครบถ้วนบริบูรณ์

คำพิพากษาฎีกาที่ 951/2544 โจทก์ผู้ให้เช่าซื้อต้องส่งมอบทรัพย์สินซึ่งให้เช่าซื้อ โดยมีสภาพที่เหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ เมื่อรถพิพาทยังมีได้ทำทะเบียนและแผ่นป้ายวงกลม โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องจัดหาให้แก่จำเลย เพราะเอกสารดังกล่าวเป็นสาระสำคัญในการใช้รถโดยจะต้องเป็นผู้จัดอำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนเพื่อใช้รถที่เช่าซื้อตามที่กำหนดไว้ในสัญญาเช่าซื้อ การที่โจทก์ส่งมอบรถพิพาทให้แก่จำเลยมีสภาพไม่เหมาะสมที่จะใช้ โดยไม่จัดหาป้ายทะเบียนและป้ายวงกลมให้แก่จำเลย โจทก์จึงต้องรับผิดชอบต่อจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 ประกอบมาตรา 549 เนื่องจากสัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาต่างตอบแทน เมื่อโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา จำเลยย่อมมีสิทธิที่จะไม่ชำระค่าเช่าซื้อได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 369 การที่จำเลยไม่ชำระค่าเช่าซื้อให้แก่โจทก์จึงไม่ถือว่าจำเลยผิดนัด

คำพิพากษาฎีกาที่ 3175/2554 สติ๊กเกอร์พีวีซีใสกาวพิเศษที่ซื้อจากโจทก์ เมื่อจำเลยนำไปผลิตชิ้นงานแล้วปรากฏว่าลอกแผ่นสติ๊กเกอร์ไม่ออกเพราะเหตุกาวเหนียวเกินไป แม้โจทก์ใช้มือแกะสามารถลอกสติ๊กเกอร์ออกได้ แต่ในการใช้งานของบริษัท ด. ต้องใช้เครื่องจักรเป็นตัวลอกสติ๊กเกอร์ให้ติดกับกล่องนม เมื่อเครื่องจักรไม่สามารถลอกสติ๊กเกอร์ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยผลิตสติ๊กเกอร์ไม่ดีหรือบริษัท ด. ติดตั้งเครื่องจักรไม่ได้มาตรฐาน จึงฟังได้ว่า สิ้นค้าสติ๊กเกอร์พีวีซีใสกาวพิเศษของโจทก์ชำรุดบกพร่องในลักษณะกาวเหนียวเกินไป เป็นเหตุให้เมื่อจำเลยนำไปใช้แล้วไม่เหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งใช้เป็นปกติ โจทก์ในฐานะผู้ขายสินค้าต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวตามมาตรา 472 วรรคแรก

จากการศึกษาความหมายของคำว่า ความชำรุดบกพร่อง ทั้งในทางตำราและแนวคำพิพากษา ผู้เขียนเห็นว่า ตามกฎหมายไม่ได้มีคำนิยามไว้ จึงต้องใช้การตีความ ซึ่งมีการถกเถียงกันมานานซึ่งยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ โดยความเห็นของนักกฎหมายทั้งทางตำราและตามแนวคำพิพากษา สามารถแบ่งความเห็นได้ออกเป็น 2 ฝ่าย โดยในความหมายของฝ่ายแรก เป็นการวิเคราะห์ว่าต้องมีความเสียหายทางกายภาพเกิดขึ้นต่อตัวทรัพย์สินจึงจะเป็นความชำรุดบกพร่อง หากไม่มีความเสียหายในเนื้อหาแต่ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินได้ตามสัญญากรณีฝ่ายแรกมองว่าเป็นเรื่องผิดสัญญา มิใช่เรื่องชำรุดบกพร่อง ดังนั้น จึงเป็นการอธิบายมุ่งถึงตัวทรัพย์สินแต่ไม่ได้มีการนำวัตถุประสงค์ของสัญญามาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาด้วย ส่วนความหมายของฝ่ายที่สองนั้น เป็นการวิเคราะห์พิจารณาว่าทรัพย์สินมีความบกพร่องไปจากวัตถุประสงค์ในการทำสัญญา คือการที่ทรัพย์สินนั้นไม่มีคุณสมบัติตามสัญญา ซึ่งการที่ทรัพย์สินมีความเสียหายในเนื้อหาถือเป็นความชำรุดของทรัพย์สิน อันเป็นการแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการเข้าทำสัญญาซื้อขาย จึงถือได้ว่าเป็นความบกพร่องอย่างหนึ่ง ผู้เขียนเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของฝ่ายหลังที่ว่า ความชำรุดบกพร่อง หมายถึง ทรัพย์สินที่ซื้อขายมีคุณสมบัติแตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ที่ได้เข้าทำสัญญา เพราะในปัจจุบันการทำสัญญาซื้อขายมิได้มีความต้องการเฉพาะแต่ตัวทรัพย์สิน แต่ต้องนำทรัพย์สินออกใช้ได้ตามปกติ นอกจากนี้ในปัจจุบันการใช้สอยทรัพย์สิน อาจจะต้องมีค่าเดือน คู่มือการใช้งาน การใช้ทรัพย์สินร่วมกับอุปกรณ์ หากว่าผู้ขายไม่มีค่าเดือน หรือทำค่าเดือนไม่ถูกต้อง หรือมีคู่มือใช้งานที่มีความผิดพลาด หรืออุปกรณ์มีความบกพร่อง อันเป็นเหตุให้ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินได้ตามปกติ กรณีนี้หากพิจารณาตามความหมายของฝ่ายแรกย่อมไม่คุ้มครองไปถึงกรณีนี้ แต่หากพิจารณาตามความหมายของฝ่ายหลังย่อมคุ้มครองไปถึงกรณีนี้ด้วย ดังนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ความชำรุดบกพร่อง หมายถึงทรัพย์สินที่ซื้อขายไม่ได้มาตรฐานตามวัตถุประสงค์ของสัญญา

2.1.3 ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง

2.1.3.1 ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่อง

ความหมายของทรัพย์สินชำรุดบกพร่องได้กล่าวรายละเอียดไว้แล้วในหัวข้อที่ 2.1.2

2.1.3.2 ความชำรุดบกพร่องนั้น เป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา

ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบถ้าความชำรุดบกพร่องนั้น ความชำรุดบกพร่องต้องเป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา ตามมาตรา 472 ดังนั้น ถ้าความชำรุดบกพร่องมิได้เป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมดังกล่าว หรือถ้าการที่ทรัพย์สินเสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมนั้น มิได้เกิดจากความชำรุดบกพร่อง ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้น จึงต้องศึกษาว่า เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมมีความหมายว่าอย่างไร

(1) การเสื่อมราคา

การเสื่อมราคา หมายถึง มูลค่าแลกเปลี่ยน ไม่ใช่มูลค่าใช้สอย กล่าวคือ ราคาท้องตลาดตามปกติที่ผู้ซื้ออาจได้รับเมื่อนำทรัพย์สินที่ขายออกจำหน่ายต่อไป โดยเหตุที่ทำให้เสื่อมราคาจะต้องเป็นเหตุที่เกิดจากการขาดคุณสมบัติอันพึงมีตามสัญญาคือ คุณสมบัติของทรัพย์สินนั้น ต้องเป็นวัตถุประสงค์ของสัญญา หากเพียงขาดคุณสมบัติที่ผู้ซื้อมุ่งหมายฝ่ายเดียวหรือเป็นกรณีไม่ตอบสนองมูลเหตุจูงใจพิเศษของผู้ซื้อ ย่อมไม่เป็นเรื่องชำรุดบกพร่อง¹³

ตัวอย่างเช่น ก. ซื้อเทวรูปจากร้านขายของเก่าโดยผู้ขายไม่ได้รับรองแหล่งที่มา แต่ ก. เชื่อในความรู้ความชำนาญของตนเองโดยคิดว่าเป็นของเก่าสมัยขอม และตกลงซื้อในราคาสูง ภายหลังปรากฏว่าเทวรูปดังกล่าวเป็นของที่ทำเทียมขึ้นและไม่มีมูลค่าตามที่ ก. คาดหมาย กรณีนี้ไม่ใช่ความชำรุดบกพร่องซึ่งเป็นเหตุให้เสื่อมราคา เพราะทรัพย์สินที่ซื้อไม่ได้ขาดคุณสมบัติตามที่ตกลงกัน หรือหากเป็นกรณีที่ราคาตลาดของทรัพย์สินที่ขายต่ำกว่าราคาที่ตกลงซื้อมากเพราะผู้ซื้อตกลงโดยไม่รู้ราคาตลาดก็มีใช้การเสื่อมราคาเพราะความชำรุดบกพร่องเช่นกัน ดังนั้น ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ

(2) การเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งใช้เป็นปกติ

การพิจารณาว่าทรัพย์สินที่ขายเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งใช้เป็นปกติหรือไม่ มีความสำคัญในกรณีที่คู่สัญญามิได้ตกลงเกี่ยวกับประโยชน์ที่มุ่งใช้เป็นอย่างไรจึงถือ

¹³ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 5*, น.25.

ว่า คู่กรณีย่อมตกลงกันโดยปริยายว่าทรัพย์สินนั้นจะต้องเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งใช้เป็นปกติ โดยต้องพิจารณาจากปกติประเพณี (Ordinary Usage) จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น (Local Custom) หรือมาตรฐานของวิญญูชน ยกตัวอย่างเช่น ก. ซื้อที่ดินสวนเขตชานเมืองจาก ข. แต่ปรากฏว่าที่ดินดังกล่าวอยู่ในพื้นที่ที่ทางราชการกำหนดเป็นเขตห้ามก่อสร้างอาคารพาณิชย์ จึงต้องพิจารณาว่าตามปกติแล้วที่ดินประเภทนั้นมีประโยชน์ที่มุ่งใช้อย่างไร หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่าเป็นที่ดินซึ่งไม่อยู่ในทำเลที่จะใช้ปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ ก. ย่อมอ้างเหตุที่ไม่สามารถก่อสร้างอาคารพาณิชย์ขึ้นเพื่อให้ ข. ต้องรับผิดชอบไม่ได้¹⁴

หากเป็นกรณีที่คู่สัญญาทำสัญญาซื้อขายโดยมีประโยชน์ที่มุ่งหมายเป็นพิเศษ แต่ปรากฏว่าทรัพย์สินที่ขายเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งใช้เป็นปกติโดยไม่เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญา ผู้ซื้อย่อมไม่อาจอ้างเหตุเช่นนั้นเพื่อให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบชำระคบกพร่องได้ เช่น ก. ซื้อรถจาก ข. เพื่อถอดชิ้นส่วนมาเป็นอะไหล่ การที่รถไม่อยู่ในสภาพที่จะวิ่งได้ ไม่เป็นความชำระคบกพร่อง เพราะคุณสมบัติอันพึงมีตามสัญญาคือ การนำมาใช้เป็นอะไหล่ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นรถที่วิ่งได้¹⁵ ทั้งนี้ การพิจารณาว่าทรัพย์สินที่ขายนั้นมีความชำระคบกพร่องหรือไม่ ต้องพิจารณาจากเจตนาของคู่สัญญาว่าประสงค์ที่จะซื้อทรัพย์สินนั้น โดยพิจารณาประการแรกก่อนว่าผู้ซื้อมีความมุ่งหมายพิเศษหรือมีประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาหรือไม่ หากไม่มีจึงพิจารณาต่อไปว่าใช้ทรัพย์สินได้ตามปกติของทรัพย์สินหรือไม่

(3) การเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา

ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาไม่ใช่เป็นแต่เพียงประโยชน์ที่ฝ่ายหนึ่งมุ่งหมายโดยที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้รับรู้ตกลงด้วย แต่สัญญาที่เวลานี้อาจเป็นสัญญาโดยปริยายซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการตกลงโดยแจ้งชัดเสมอไป การจะรู้ว่าประโยชน์ที่มุ่งหมายเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาหรือไม่ ต้องอาศัยการตีความสัญญา โดยพิจารณาถึงความประสงค์โดยทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีประกอบ ตามมาตรา 368¹⁶ ทั้งนี้ ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาจะต้องเป็นวัตถุประสงค์แห่งสัญญามีใช่เป็นเพียงมูลเหตุจูงใจในการทำสัญญาเท่านั้น¹⁷

¹⁴ เพิ่งอ้าง, น.26.

¹⁵ เพิ่งอ้าง, น.26.

¹⁶ เพิ่งอ้าง, น.27.

¹⁷ ปัญญา ด้านพัฒนามงคล, “ความรับผิดชอบเพื่อความชำระคบกพร่องในสัญญาซื้อขาย,”

2.1.3.3 ความรู้หรือไม่รู้ของผู้ขายว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่

มาตรา 472 วรรคสอง บัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบที่ผู้ขายรู้อยู่แล้ว หรือไม่รู้ว่าคุณชำรุดบกพร่องมีอยู่ ดังนั้น อันเป็นความรับผิดชอบโดยปราศจาก “ความผิด” ที่เรียกกันว่า Objective Responsibility หรือความรับผิดชอบข้อสันนิษฐานของกฎหมายอันเป็นบทยกเว้น หลักเกณฑ์ทั่วไปของสัญญาที่ว่าคู่สัญญาจะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อมีความผิด¹⁸ ตัวอย่าง ก. ซื้อมะม่วงจาก ข. ปรากฏว่ามะม่วงเน่า ก. ต้องรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 ก. จะอ้างว่าไม่รู้ว่ามีมะม่วงเน่าเพื่อที่จะไม่ต้องรับผิดชอบไม่ได้

แต่อย่างไรก็ตาม การอธิบายว่า ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 เป็นความรับผิดชอบโดยปราศจากความผิดหรือเป็นความรับผิดชอบโดยไม่คำนึงถึงความผิดของลูกหนี้ นั้น หากพิจารณาให้ดีจะเห็นได้ว่าเหตุที่ทำให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องก็คือ สัญญา เนื่องจากลูกหนี้อย่อมมีการรับรองคุณสมบัติของทรัพย์สินที่ขาย หากขาดคุณสมบัติตามที่รับรองก็กล่าวได้ว่า เป็นกรณีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ซึ่งถือได้ว่าลูกหนี้มีพฤติการณ์ที่ต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้จึงต้องรับผิดชอบ¹⁹ ดังนั้น การที่กฎหมายกำหนดว่าผู้ขายจะรู้หรือไม่รู้ว่าคุณชำรุดบกพร่องจึงไม่เป็นองค์ประกอบของความรับผิด แต่มีได้หมายความว่าลูกหนี้รับผิดชอบโดยไม่มี ความผิด

2.1.3.4 เวลาที่ความชำรุดบกพร่องมีอยู่

เวลาที่ความชำรุดบกพร่องต้องมียุอันเป็นเหตุให้ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อเนืองนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 472 ไม่ได้กำหนดถึงความชำรุดบกพร่องต้องมียุในเวลาใด เนื่องจากความชำรุดบกพร่องอาจเกิดขึ้นได้ในช่วงเวลาต่าง ๆ กันได้ ซึ่งความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นในตัวทรัพย์สินจะส่งผลถึงความรับผิดชอบของผู้ขาย ดังนั้น จำต้องพิจารณาถึงการมีอยู่ของความชำรุดบกพร่อง จากการศึกษาพบว่า คำอธิบายส่วนใหญ่²⁰ กล่าวว่า ความชำรุดบกพร่องจะต้องมีอยู่ก่อนหรืออย่างน้อยที่สุดตั้งแต่หรือขณะเมื่อได้ทำสัญญาซื้อขาย หรือความชำรุด

¹⁸ ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธุ์, คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556), น.203.

¹⁹ โปรตตุ กิตติศักดิ์ ปรกติ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5, น.31. และดู ปัญหา ด้านพัฒนามงคล, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 17, น.62-63.

²⁰ โปรตตุ ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธุ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 18, น.201-202., และดู สมยศ เชื้อไทย, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 12, น.107., และดู วิษณุ เครืองาม, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11, น.223. และดู ไพจิตร ปุญญพันธุ์และประพนธ์ ศาตะมาน, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11, น.104.

บกร่องที่อยู่ในเวลาส่งมอบ และแนวคำพิพากษา²¹ ได้เดินตามว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้นต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขายหรือในเวลาส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย ส่วนความชำรุดบกพร่องที่มีขึ้นภายหลังผู้ขายหาต้องรับผิดชอบ

โดยมีการอธิบายว่าเหตุใดจึงถือตามหลักว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องมีอยู่ก่อนหรืออย่างน้อยที่สุดตั้งแต่หรือขณะเมื่อได้ทำสัญญาซื้อขาย หรือความชำรุดบกพร่องที่อยู่ในเวลาส่งมอบ²² กล่าวคือเป็นไปหลักการสันนิษฐานเจตนาของคู่สัญญาว่า หากคู่กรณีได้ตกลงกัน จะถือเอาเวลาใดเป็นเกณฑ์ในการรับรองว่าทรัพย์สินที่ขายจะต้องปราศจากความชำรุดบกพร่องเมื่อพิจารณาในผลดีและผลเสียของแต่ละฝ่ายเห็นว่า เวลาที่ตกลงกันทำสัญญาซึ่งเป็นประโยชน์กับฝ่ายผู้ขาย ส่วนเวลาโอนกรรมสิทธิ์ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายผู้ซื้อ แต่เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงว่า การซื้อขายอาจทำได้โดยมีเงื่อนไขเวลาหรือเงื่อนไขการโอนกรรมสิทธิ์ตามมาตรา 459 และการโอนกรรมสิทธิ์นั้นอาจล่าช้าพ้นไปจากเวลาทำสัญญาได้เป็นเวลานาน ๆ เช่นในสัญญาซื้อขายผ่อนส่ง การที่จะกำหนดให้ผู้ขายมีหน้าที่รับประกันว่าทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่องไปจนถึงเวลาที่กรรมสิทธิ์โอน ย่อมเป็นภาระแก่ผู้ขายเกินกว่าที่จะคาดหมายได้ว่า ผู้ขายยอมตกลงเช่นนั้น ดังนั้น การจะถือเอาเวลาที่คาดหมายได้ว่าผู้ขายย่อมมีเจตนาโดยสุจริตที่จะรับรองว่าทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่องควรถือเอาเวลาที่ตกลงทำสัญญาเป็นสำคัญ ส่วนกรณีที่เป็นการซื้อขายทรัพย์สินที่ยังไม่ได้กำหนดตัวไว้แน่นอน ย่อมจะถือเอาเวลาที่ทำสัญญาเป็นเกณฑ์ไม่ได้ เพราะยังไม่มีกำหนดตัววัตถุแห่งหนี้ให้แน่นอนลงไป ในกรณีเช่นนี้อาจคาดหมายได้ว่า ผู้ขายยอมรับรองในคุณสมบัติของทรัพย์สินที่ขายจนกระทั่งถึงเวลาที่ได้มีการกำหนดตัวทรัพย์สิน ตามมาตรา 195 วรรคสอง ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ทำนองเดียวกันกับหลักการโอนภาระความเสี่ยงในความเสี่ยงหรือเสียหายอันอาจเกิดแก่ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ ตามมาตรา 370 และเป็นหลักที่ใช้อธิบายแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วางเป็นหลักไว้ว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนหรือในขณะทำสัญญา หรือในเวลาส่งมอบทรัพย์สินที่ขายได้ ทั้งนี้โดยต้องทำความเข้าใจเสียว่า เวลาที่ส่งมอบที่ว่ามานี้หมายรวมถึงเวลาที่ผู้ขายกำหนดตัวทรัพย์สินโดยความยินยอมของผู้ซื้อ หรือทำการทุกอย่างเพื่อส่งมอบทรัพย์สินนั้นแล้ว

ส่วนกรณีที่มีการทำสัญญาซื้อขายแล้ว และมีการกำหนดตัวทรัพย์สินตามมาตรา 195 วรรคสอง แต่ยังไม่ได้มีการส่งมอบให้กับผู้ซื้อนั้น โดยความชำรุดบกพร่องนั้นเกิดขึ้นในขณะที่อยู่ในความดูแลของผู้ขายนั้น กรณีนี้มีนักกฎหมายอธิบายว่า หากความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นก่อนส่งมอบโดย

²¹ โปรดดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2762/2524, 508/2545, 1223/2545

²² กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 5*, น.31-33.

ความผิดของผู้ขาย เมื่อผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องผู้ขายจะเป็นผู้ผิดสัญญา กล่าวคือ การปฏิบัติในการชำระหนี้ในการส่งมอบทรัพย์สินไม่ถูกต้องแต่หากความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นก่อนส่งมอบโดยลูกหนี้ไม่มีความผิด ความชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายนั้นย่อมเป็นภัยพิบัติที่ตกเป็นพัวแก่ผู้ซื้อในฐานะที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ตามมาตรา 370 อันเป็นไปตามหลัก Res Perit Domino²³ โดยมาตรา 323 วรรคสองได้กำหนดให้ลูกหนี้หรือผู้ขายต้องรักษาทรัพย์สินนั้นด้วยความระมัดระวังเช่นอย่างวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเอง จนกว่าจะได้ส่งมอบ

สรุปได้ว่า ในกรณีที่มีการทำสัญญาและทรัพย์สินที่ซื้อขายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง รวมถึงกรณีทำสัญญาซื้อขายโดยมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลา ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ได้แก่ ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาซื้อขาย ส่วนกรณีมีการทำสัญญาซื้อขายแต่ทรัพย์สินที่ซื้อขายยังมิได้กำหนดตัวทรัพย์สินแน่นอน ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาที่พร้อมจะส่งมอบ ส่วนกรณีที่มีการทำสัญญาซื้อขายและมีการกำหนดตัวทรัพย์สินแน่นอนแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการส่งมอบ หากมีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ ย่อมไม่ใช่เรื่องความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 แต่เป็นเรื่องการผิดสัญญาหรือเป็นเรื่องตกเป็นพัวแก่เจ้าหนี้

2.1.3.5 ความรับผิดของผู้ขาย

เมื่อผู้ขายมีความรับผิดตามมาตรา 472 ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไป คือ ฐานแห่งความรับผิดของผู้ขายนั้น เป็นความรับผิดตามสัญญา หรือเป็นความรับผิดตามกฎหมาย

ความเห็นของฝ่ายแรก ผู้ขายต้องรับผิดชอบโดยผลของกฎหมาย โดยมีประพนธ์ ศาตะมานและไพจิตร ปุญญพันธ์ อธิบายว่า²⁴ ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่อง (Liability for Defect) ไม่ใช่เรื่องความรับผิดในกรณีผิดสัญญา แม้จะไม่มีข้อตกลงกันเป็นประการใด ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบโดยผลของกฎหมาย และมี ศันันท์กรณม์ โสทธิพันธ์ อธิบายว่า²⁵ ความรับผิดของผู้ขายเพื่อความชำรุดบกพร่องอาจเกิดขึ้นได้ 2 กรณี คือกรณีแรกผู้ขายได้ให้ประกันไว้โดยสัญญา ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบเสริมประการหนึ่งของสัญญาที่เรียกว่าสัญญารับประกัน กรณีที่สองผู้ขายจำต้องให้ประกันโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ไม่ใช่การให้ประกันแต่เป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบหากทรัพย์สินที่ขายให้ผู้ซื้อนั้นมีความชำรุดบกพร่องที่ถึงขนาดตามที่กฎหมายกำหนด โดยผู้ซื้อไม่ต้องตกลงกันไว้ล่วงหน้าให้ผู้ขายรับผิดชอบล่วงหน้า ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบ และมี รำไพ วงศ์สุชาติ อธิบาย

²³ ศันันท์กรณม์ (จำปี) โสทธิพันธ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 18*, น.202-203.

²⁴ ไพจิตร ปุญญพันธ์และประพนธ์ ศาตะมาน, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 11*, น.103-105.

²⁵ ศันันท์กรณม์ (จำปี) โสทธิพันธ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 18*, น.194-198

ว่า²⁶ การส่งมอบทรัพย์สินชำระดอกเบี้ย กฎหมายกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบโดยไม่ต้องมีความผิด ซึ่งสิ่งที่ถือว่าเป็นความผิดก็คือ จงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือเป็นความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability)

ความเห็นของฝ่ายที่สอง อธิบายว่า เป็นความรับผิดชอบตามสัญญา โดยกิตติศักดิ์ ปรกติ อธิบายว่า²⁷ การตีความสัญญาซื้อขายตามความประสงค์ในทางสุจริตและพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีแล้ว ย่อมจะเห็นได้ว่า ในการซื้อขายโดยทั่วไป การที่ผู้ซื้อตกลงซื้อทรัพย์สิน ผู้ซื้อไม่ได้มุ่งแต่จะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแต่อย่างเดียว แต่ยังมีมุ่งจะได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นด้วย ดังนั้น ถ้าการส่งมอบทรัพย์สินที่ขาดคุณสมบัติที่ตกลงกันก็ย่อมเป็นการไม่ชำระหนี้และเป็นเหตุให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ และมี วิษณุ เครืองาม อธิบายว่า²⁸ เหตุที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำระดอกเบี้ยของทรัพย์สินที่ขาย ก็เนื่องมาจากหลักทั่วไปในสัญญาว่า ผู้เป็นฝ่ายในสัญญาต้องกระทำการโดยสุจริต

ผู้เขียนเห็นว่า การทำสัญญาซื้อขาย เจตนาของคู่สัญญาย่อมไม่จำกัดอยู่เฉพาะตัววัตถุหรือทรัพย์สินที่ซื้อเท่านั้น แต่ยังมีเจตนามุ่งไปถึงคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นด้วย ดังนั้น วัตถุแห่งหนี้ตามสัญญาซื้อขาย ก็คือ ทรัพย์สินนั้นในสภาพที่ปราศจากความชำระดอกเบี้ย หากทรัพย์สินนั้นมีความชำระดอกเบี้ยในเวลาตกลงซื้อขายหรือก่อนส่งมอบ ทรัพย์สินนั้นย่อมไม่ใช่วัตถุแห่งหนี้ และผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบฐานไม่ชำระหนี้หรือไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ และเมื่อถือได้ว่าการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำระดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ตามสัญญา เป็นการไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้เป็นอย่างอื่น ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิที่ปฏิเสธไม่รับชำระหนี้ได้ ตามมาตรา 207, 486 แต่หากถือว่าความรับผิดชอบเพื่อความชำระดอกเบี้ยเป็นความรับผิดชอบตามกฎหมาย การที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำระดอกเบี้ยจึงไม่ใช่กรณีฝ่าฝืนหน้าที่ตามสัญญา และถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้อันทำให้ผู้ซื้อต้องรับชำระหนี้ ส่วนผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งเป็นอีกเรื่องหนึ่งภายหลังจากที่ผู้ซื้อต้องรับชำระหนี้ ซึ่ง ดังนั้น ฐานแห่งสัญญาน่าจะเป็นฐานแห่งความรับผิดชอบเพื่อความชำระดอกเบี้ย

เมื่อทราบว่าสัญญาคือฐานแห่งความรับผิดชอบเพื่อความชำระดอกเบี้ยแล้ว ดังนั้น ความรับผิดชอบเพื่อความชำระดอกเบี้ยของผู้ขาย แท้จริงก็คือการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความ

---

²⁶ รำไพ วงศ์สุชาติ, “ความชำระดอกเบี้ยในทรัพย์สินที่ซื้อขาย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น.4 และ 27.

²⁷ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 5*, น.18-20

²⁸ วิษณุ เครืองาม, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 11*, น.224.

ประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ตนเอง²⁹ และเมื่อพิจารณาจากมาตรา 472 บทกฎหมายกล่าวไว้เพียงว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบ แต่ไม่ระบุว่าต้องรับผิดชอบอย่างไร ทั้งๆที่หากพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 459 และ 462 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันที่ตามหลักฐานการตรวจชำระและร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ระบุว่า เป็นแบบอย่างที่ใช้ในการร่างมาตรา 472 นั้น มีกำหนดไว้ในมาตรา 462 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันชัดเจนว่า ผู้ซื้อไม่มีสิทธิเลิกสัญญา หรือเรียกให้ลดราคาบางส่วน การที่ผู้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่ระบุว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบอย่างไรเหมือนในประมวลกฎหมายเยอรมันนั้น อาจทำให้สันนิษฐานได้ว่า ผู้ร่างมุ่งให้พิจารณาหลักความรับผิดชอบจากหลักทั่วไปในมาตรา 215 และบทบัญญัติต่างๆในกฎหมายลักษณะหนี้ ที่ถือเป็นบททั่วไปนั่นเอง³⁰

2.1.3.6 ข้อยกเว้นความรับผิด

หลักที่ว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง มีข้อยกเว้น 2 กรณี คือ

(ก) มีข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดชอบ

ตามที่ได้ศึกษามาข้างต้นพบว่าความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องเป็นความรับผิดตามสัญญา ซึ่งหลักสำคัญอย่างหนึ่งของสัญญาก็คือ หลักอำนาจอิสระของเอกชนในการกำหนดสิทธิหน้าที่หรือความผูกพันระหว่างกันตามความสมัครใจของตัว (Private Autonomy) หรือหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) ดังนั้น คู่สัญญาสามารถตกลงกำหนดเงื่อนไขความรับผิด ขยายความรับผิด จำกัดความรับผิด หรือยกเว้นความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องก็ได้ แต่อย่างไรก็ดี การใช้เสรีภาพในการทำสัญญาของคู่สัญญาต้องไม่ขัดต่อหลักความสุจริตตามมาตรา 5 และต้องไม่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา 150 อันเป็นขอบเขตในการใช้หลักดังกล่าว³¹ ซึ่งตามกฎหมายได้มีการบัญญัติรองรับไว้ในมาตรา 483-485 ซึ่งเป็นเรื่องข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดชอบ

ซึ่งมาตรา 483 ได้กำหนดว่า คู่สัญญาซื้อขายจะตกลงกันว่าผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องก็ได้ กล่าวคือ ไม่รับผิดในความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากความ

²⁹ โปรตดู กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 5*, น.38. และดู ดาราพร ธีระวัฒน์, *กฎหมายหนี้ หลักทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), น.61.

³⁰ กิตติศักดิ์ ปรกติ, “ปัญหาการวิเคราะห์โครงสร้างความรับผิดทางหนี้และสิทธิบอกเลิกสัญญา,” ในหนังสือรวมบทความ 60 ปี อาจารย์เงาะ, จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2558), น.240.

³¹ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 5*, น.34.

ชำระค่าบริการ แต่อย่างไรก็ตามในมาตรา 484 กำหนดว่า ข้อตกลงว่าจะไม่ต้องรับผิด ไม่คุ้มผู้ขายให้พ้นจากการต้องส่งเงินคืนตามราคา เว้นแต่จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น หมายความว่าแม้ผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดในความเสียหายอื่น ๆ แต่หากผู้ซื้อบอกเลิกสัญญาและส่งทรัพย์สิน ผู้ขายยังคงต้องคืนเงินราคาทรัพย์สินที่ชำระค่าบริการให้แก่ผู้ซื้อ แต่การคืนเงินดังกล่าวก็อาจจะตกลงไม่ต้องชดใช้คืนก็ได้³² และนอกจากนี้ยังมีมาตรา 485 กำหนดว่า ข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิด ไม่คุ้มความรับผิดของผู้ขายในผลของการอันผู้ขายได้กระทำไปเอง หรือผลแห่งข้อความจริงอันผู้ขายได้รู้และปกปิดเสีย กรณีตามมาตรานี้เป็นไปหลักความสุจริตกล่าวคือ แม้จะมีข้อตกลงว่าจะไม่ต้องรับผิด แต่หากความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ขายหรือผู้ขายได้รู้ถึงความชำระค่าบริการแต่ปกปิดไม่ยอมบอกผู้ซื้อ ผู้ขายก็ต้องรับผิดในความเสียหายดังกล่าว

(ข) กรณีที่กฎหมายบัญญัติว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิด

เมื่อไม่มีข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิด ผู้ขายก็อาจจะไม่ต้องรับผิดก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 473 บัญญัติว่า “ผู้ขายไม่ต้องรับผิดในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำระค่าบริการหรือควรจะได้รู้เช่นนั้นหากได้ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

(2) ถ้าความชำระค่าบริการนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบและผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน

(3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด”

สำหรับข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขายตามมาตรานี้มีรายละเอียด ในแต่ละอนุมาตรา ดังนี้³³

สำหรับอนุมาตรา (1) เหตุผลที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิด เพราะในขณะที่ทำการซื้อขาย ผู้ซื้อหรือควรได้รู้อยู่แล้วหากใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชนว่าทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นมีความชำระค่าบริการ แต่ผู้ซื้อก็ตัดสินใจซื้อ ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้ซื้อสมัครใจซื้อทรัพย์สินที่มีความชำระค่าบริการ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้อจะต้องรู้และเข้าใจในผลแห่งความชำระค่าบริการนั้น และคำว่าผู้ซื้อควรจะได้รู้ คือกรณีที่ผู้ซื้อไม่รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

³² ไพฑูริศ เอกจริยกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554), น.207.

³³ โปรตตุ ศนันท์กรณ์ (เจ้าปี) โสทธิพันธุ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 18, น.204-206. และดูไพฑูริศ เอกจริยกร, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 32, น.208-211. และดู กิตติศักดิ์ ปรกติ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5, น.35-37.

ในกรณีอนุมาตรา (2) เหตุผลเพราะผู้ซื้อเห็นแล้วว่าทรัพย์สินนั้นมีความชำรุดบกพร่องแต่ยอมรับทรัพย์สินไว้โดยไม่ได้โต้แย้งใดๆเลย ถือเสมือนกับผู้ซื้อยินดีที่จะรับมอทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่องไว้ คือยอมรับชำระหนี้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น จึงไม่อาจเรียกร้องให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในภายหลังได้ คำว่าเห็นประจักษ์หมายถึงความชำรุดบกพร่องที่วิญญูชนอาจพบเห็นได้โดยง่าย หากใช้ความระมัดระวังเพียงเล็กน้อย

ส่วนอนุมาตรา (3) นั้น เนื่องจากทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดนั้น เป็นการขายโดยผู้ขายนำทรัพย์สินออกขายตามสภาพที่เป็นอยู่ และจะเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อตรวจดูทรัพย์สิน หากพอใจก็มาเข้าร่วมในการประมูลราคา หากไม่พอใจหรือเห็นว่าทรัพย์สินมีความชำรุดบกพร่องก็ไม่ต้องเข้าประมูลราคา ดังนั้น หากบุคคลใดเข้าประมูลราคาโดยมสันนิษฐานไว้ก่อนว่าได้ตรวจดูทรัพย์สินนั้นจนเป็นที่พอใจ และพอใจที่จะซื้อทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่

2.1.3.7 สิทธิของผู้ซื้อในกรณีที่ต้องรับผิดชอบ

เมื่อมีกรณีชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 กำหนดให้ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่ได้กำหนดว่ารับผิดชอบอย่างไร จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง เป็นความรับผิดชอบตามสัญญา ดังนั้น การส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ถือได้ว่าเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เพราะหนี้ตามสัญญาซื้อขายไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์และส่งมอบทรัพย์สินเท่านั้น หากยังรวมไปถึงการส่งมอบทรัพย์สินโดยปราศจากความชำรุดบกพร่องด้วย และเมื่อพิจารณาจากหลักความรับผิดชอบซึ่งมีสองสถาน คือรับผิดชอบบังคับชำระหนี้เท่าที่สภาพแห่งหนี้จะเปิดช่อง เช่นเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินที่ไม่ชำรุดบกพร่อง หรือจัดซ่อมแซมทรัพย์สินให้ไม่ชำรุดบกพร่องต่อไป หรือให้บุคคลภายนอกซ่อมแซมโดยลูกหนี้ออกค่าใช้จ่ายตามมาตรา 213 หรือเจ้าหนี้อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือลดราคาลงตามส่วน ต้องไปใช้บททั่วไปตามมาตรา 215 แต่หากความชำรุดบกพร่องถึงขนาดที่เป็นความรับผิดชอบเพื่อการไม่ชำระหนี้ เช่นความชำรุดบกพร่องถึงขนาดที่ว่าเป็นการทำให้การชำระหนี้เป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ ถือได้ว่าเป็นการไม่ชำระหนี้ ตามมาตรา 216 ซึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายได้ แต่ถ้าหากความชำรุดบกพร่องไม่ถึงขนาดเป็นอันไร้ประโยชน์ ก็เป็นเพียงการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ตามมาตรา 215 แยกพิจารณาดังนี้

(1) สิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ (มาตรา 320)

การเข้าทำสัญญาซื้อขายคู่สัญญาย่อมมีเจตนาหรือความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ นั้น ไม่จำกัดอยู่เพียงการได้กรรมสิทธิ์และได้การครอบครองในทรัพย์สินที่ขายเท่านั้น แต่ยังสันนิษฐานได้ว่าประสงค์ไปถึงคุณสมบัติในตัวทรัพย์สินที่ขายด้วยเสมอ เพื่อสามารถใช้ทรัพย์สินที่ซื้อขายได้ตามปกติ ดังนั้น ทรัพย์สินที่ซื้อจึงไม่จำกัดเฉพาะตัววัตถุหรือสิ่งของผู้ขายส่งมอบ

เท่านั้นแต่ย่อมหมายถึงทรัพย์สินที่มีคุณสมบัติตรงตามสัญญา ดังนี้ หน้าที่ของผู้ซื้อที่จำต้องรับมอบทรัพย์สินที่ตนได้รับไว้ตามมาตรา 486 น่าจะหมายถึง ทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง การที่จะบังคับให้ผู้ซื้อรับมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องจึงเป็นการบังคับให้เจ้าหน้าที่รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่ต้องชำระซึ่งต้องห้ามตามมาตรา 320

ส่วนการที่ไม่มีบทกฎหมายรับรองสิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ไว้เหมือนเรื่องส่งมอบทรัพย์สินขาดตกบกพร่องหรือล้าจำนวน ก็ไม่ใช่เหตุผลที่จะทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ซื้อจะไม่มีสิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ในกรณีทรัพย์สินชำรุดบกพร่อง เพราะสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิทางหนี้ตามมาตรา 320 ดังนั้น แม้เรื่องส่งมอบทรัพย์สินขาดตกบกพร่องหรือล้าจำนวนจะไม่มีบทบัญญัติมาตรา 465, 466 ก็สามารถตีความสัญญาตามความประสงค์ในทางสุจริตและพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีซึ่งได้ผลทำนองเดียวกัน ดังนั้น จึงควรพิจารณาตรา 465, 466 ในฐานะที่เป็นบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งเพื่อรับรองสิทธิในการบอกปิดไม่รับมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง³⁴

แนวคำพิพากษาฎีกาที่ 1548/2529 การส่งมอบเครื่องสูบน้ำของโจทก์คือการชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขาย ตามสัญญานั้นโจทก์จะต้องส่งมอบเครื่องสูบน้ำที่มีอุปกรณ์ครบถ้วนและต้องเป็นเครื่องสูบน้ำที่อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ เมื่อเครื่องสูบน้ำใช้งานไม่ได้ โจทก์จะบังคับให้จำเลยรับไว้ไม่ได้ การที่โจทก์ส่งเครื่องสูบน้ำมาให้จำเลยในตอนแรกที่เครื่องสูบน้ำใช้การไม่ได้และโจทก์ต้องรับคืนไปแก้ไข ยังก่อไม่ได้ว่าเป็นการส่งมอบอันเป็นการชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขาย ต้องถือว่าโจทก์ส่งมอบเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2522 อันเป็นวันที่เครื่องสูบน้ำอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้

(2) สิทธิเรียกให้ผู้ขายชำระหนี้โดยปราศจากความชำรุดบกพร่อง (มาตรา 213)

เมื่อวัตถุแห่งหนี้ตามสัญญาซื้อขายคือ ทรัพย์สินโดยปราศจากความชำรุดบกพร่อง ดังนั้น หากผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิบอกปิดไม่รับมอบทรัพย์สินนั้นได้ตามมาตรา 320 และไม่เป็นเจ้าหน้าที่ผิคนัดตามมาตรา 207 แต่ถือว่าผู้ขายละเลยไม่ชำระหนี้ ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินโดยปราศจากความชำรุดบกพร่องได้ ตามมาตรา 213

กรณีที่ผู้ซื้อไม่มีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้โดยปราศจากความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 213 นี้ จึงทำให้ผู้ซื้อไม่มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมหรือเรียกให้ผู้ขายเปลี่ยนทรัพย์สินใหม่ให้ อันเป็นกรณีที่ผู้ซื้อให้ผู้ขายจัดการให้ทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่อง ซึ่งหลักเกณฑ์จะได้อธิบายต่อไป

³⁴ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 5*, น.40.

หากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้หรือไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ผู้ชื้อยอมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 213 วรรคท้าย และมาตรา 215

(3) สิทธิเลิกสัญญา (มาตรา 387)

มาตรา 386 ได้กำหนดถึงสิทธิเลิกสัญญาว่า คู่สัญญามีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังนั้น การเลิกสัญญาแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี

1. การเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา

ถ้าในสัญญาซื้อขายมีข้อตกลงให้ผู้ซื้อเลิกสัญญาได้ในกรณีที่ทรัพย์สินซื้อขายนั้นชำรุดบกพร่อง ผู้ชื้อยอมมีสิทธิเลิกสัญญาได้ตามข้อตกลงนั้น ซึ่งอาจได้ตกลงกันไว้ให้เลิกสัญญาได้ ข้อตกลงเลิกสัญญาอาจเป็นการตกลงกันโดยปริยายก็ได้ ไม่จำเป็นต้องตกลงไว้โดยแจ้งชัด และสิทธิเลิกสัญญาไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในสัญญาเดิมที่ก่อนนี้ จะทำสัญญากันขึ้นใหม่ภายหลังกำหนดสิทธิเลิกสัญญาหรือทำสัญญาเลิกสัญญาเสียก็ได้ สิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อรองรับเจตนาของคู่สัญญาตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา (Autonomy of Will) ซึ่งคู่สัญญาสามารถทำข้อสัญญาเลิกสัญญาได้ตามเจตนา ถ้าการแสดงเจตนา นั้นไม่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย³⁵ ดังนั้น กรณีสิทธิเลิกสัญญาตามข้อตกลงจึงมีใช้สิทธิโดยตรงจากความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 แต่เป็นไปตามเจตนาของคู่สัญญา

2. การเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

สิทธิเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ต้องพิจารณาก่อนว่าตามกฎหมายแบ่งสิทธิบอกเลิกสัญญาออกเป็น สิทธิเลิกสัญญาตามหลักกฎหมายลักษณะสัญญาทั่วไป และสิทธิเลิกสัญญาตามหลักกฎหมายเอกเทศสัญญาต่าง ๆ ซึ่งได้บัญญัติเรื่องสิทธิเลิกสัญญาไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวโดยเฉพาะ ดังนั้น หากมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องเลิกสัญญาก็ต้องอาศัยสิทธิตามมาตรา นั้น ในกรณีที่ไม่มีบัญญัติไว้โดยตรง การใช้สิทธิก็ต้องอาศัยหลักกฎหมายทั่วไป³⁶ เมื่อพิจารณาตามกฎหมายซื้อขายในกรณีที่ทรัพย์สินที่ซื้อขายมีความชำรุดบกพร่องแล้ว ไม่มีการกฎหมายบัญญัติให้สิทธิเลิกสัญญาได้ แต่อย่างไรก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องมีสัญญาเป็นฐานแห่งความรับผิด และการที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องถือได้ว่าเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ผู้ชื้อยอมมีสิทธิเลิกสัญญาได้โดยอาศัยหลักกฎหมายทั่วไป

³⁵ ปัญหา ด้านพัฒนามงคล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 17*, น.83.

³⁶ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น.45.

การที่ผู้ซื้อบอกเลิกสัญญาซื้อขาย ทำให้ผู้ซื้อไม่มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายชำระหนี้ให้ถูกต้องโดยปราศจากความชำรุดบกพร่องได้ เมื่อบอกเลิกสัญญา กฎหมายกำหนดให้ผู้กรณีต้องกลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม โดยผู้ขายต้องคืนเงินพร้อมดอกเบี้ย และผู้ซื้อที่ย่อมมีหน้าที่ต้องคืนทรัพย์สินโดยชัดใช้เงินตอบแทนที่ได้ใช้ทรัพย์สินนั้น และหากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการได้รับทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง การบอกเลิกสัญญาของผู้ซื้อย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย ตามมาตรา 391

การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาตามกฎหมายลักษณะทั่วไปนั้น มีแนวคำพิพากษาฎีการับรองไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2830/2522 ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง เท่ากับไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ผู้ซื้อเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ ผู้ขายต้องให้ผู้ซื้อกลับคืนสู่ฐานะเดิม ผู้ขายไม่รับสินค้าคืนไม่ปรากฏว่าสินค้าที่ไม่รับคืนมีราคาเท่าใด ศาลให้ผู้ขายใช้ราคาคืนและค่าเสียหายเต็มจำนวน

คำพิพากษาฎีกาที่ 2389/2529 จำเลยส่งสินค้าที่มีคุณภาพชำรุดบกพร่องทำให้ผู้ซื้อในต่างประเทศปฏิเสธไม่ยอมรับซื้อสินค้า เป็นเหตุให้โจทก์ขายสินค้านั้นไม่ได้ จำเลยต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องดังกล่าว โจทก์มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 215, 387, 391 และ 472

(4) สิทธิเรียกค่าเสียหาย (มาตรา 213, 215, 391)

เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง และความชำรุดบกพร่องนั้นก่อให้เกิดความเสียหาย ประเด็นว่าผู้ซื้อจะเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้หรือไม่ โดยอาศัยเหตุใดที่จะเรียกค่าเสียหาย ซึ่งประการแรกต้องพิจารณาก่อนว่า การที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง เป็นความชำรุดบกพร่องถึงขนาดไหน โดยผู้ซื้อไม่มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายชำระหนี้ให้ถูกต้องและเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 213, 215 หรือกรณีที่ความชำรุดบกพร่องถึงขนาดเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 216, 387, 391 โดยผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ในประเด็นการเรียกค่าเสียหายต่อไป ขอให้ดูให้หัวข้อ 2.2

(5) สิทธิยึดหน่วงราคาที่ยังไม่ได้ชำระ (มาตรา 488)

เป็นสิทธิที่กฎหมายได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 488 คือ ผู้ซื้อที่มีสิทธิยึดหน่วงราคาที่ยังไม่ได้ชำระไว้ทั้งหมดหรือบางส่วน เว้นแต่ผู้ขายจะหาประกันให้ตามสมควร แต่ข้อสำคัญที่ผู้ซื้อจะใช้สิทธิยึดหน่วงได้ ต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ หากผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องนั้นแล้ว ผู้ซื้อที่ย่อมไม่มีสิทธิยึดหน่วงราคาที่ยังไม่ได้ชำระได้

โดยมีข้อพิจารณาว่า สิทธินี้ไม่สามารถใช้ได้ ในกรณีที่สัญญาซื้อขาย กำหนดให้ผู้ซื้อ มีหน้าที่ชำระราคาล่วงหน้า เพราะโดยสภาพไม่มีอะไรให้ผู้ซื้อสามารถยึดหยุ่นได้อีก แต่ในกรณีซื้อขายแบบผ่อนชำระราคา หรือกรณีผู้ซื้อ มีหน้าที่ชำระราคาเมื่อผู้ซื้อได้รับมอบทรัพย์สินที่ขายไว้ก่อนแล้ว หากผู้ซื้อพบความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขายสามารถยึดหยุ่นราคาที่ยังไม่ได้ชำระได้³⁷ โดยผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิได้จนกว่าผู้ขายจะปฏิบัติการชำระหนี้ให้ถูกต้องปราศจากความชำรุดบกพร่อง

มีแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 66-67/2547 บ้านที่จำเลยซื้อจากโจทก์ ชำรุดบกพร่อง และโจทก์ไม่ได้ซ่อมแซมให้เรียบร้อย เมื่อเกิดความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย ผู้ขายต้องรับผิดชอบตามมาตรา 472 ส่วนจำเลยผู้ซื้อชอบที่จะยึดหยุ่นราคาที่ยังไม่ได้ชำระทั้งหมด หรือบางส่วน เว้นแต่ผู้ขายจะหาประกันที่สมควรให้ได้ตามมาตรา 488

(6) สิทธิขอลดราคาทรัพย์สินลงตามส่วน³⁸

สิทธิขอลดราคาทรัพย์สินลงตามส่วน ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ซื้อซึ่งรับทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง แต่มีปรากฏอยู่ในมาตรา 465 และ 466 อันเป็นเรื่องส่งมอบทรัพย์สินขาดตกบกพร่องหรือลำจำนวน ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ขายไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ แต่หากผู้ซื้อประสงค์จะรับทรัพย์สินไว้ ก็รับไว้และใช้ราคาตามส่วน ประเด็นที่ต้องต้องพิจารณาคือหากผู้ซื้อได้รับมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ต่อมาพบความชำรุดบกพร่อง แต่ประสงค์จะได้ทรัพย์สินไว้นั้น ซึ่งตามกฎหมายผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกค่าเสียหายคือความแตกต่างของราคาทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องกับทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง ตัวอย่าง ซื้อทรัพย์สินราคา 1000 บาท ทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่องมีราคา 700 บาท ผู้ซื้อยอมเรียกค่าเสียหายได้ 300 บาท เป็นต้น หรือในกรณีที่ผู้ซื้อ ยังไม่ได้ชำระราคา อาจใช้สิทธิยึดหยุ่นราคาที่ยังไม่ได้ชำระตามมาตรา 488 แต่หากผู้ซื้อชำระครบถ้วนหรือชำระเกินกว่าราคาของทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อก็ไม่อาจใช้สิทธิยึดหยุ่นราคาได้หรือแม้จะใช้สิทธิก็ไม่คุ้มความเสียหาย ตามตัวอย่างข้างต้น หากผู้ซื้อชำระไปแล้ว 900 บาท ก็มีสิทธิยึดหยุ่นราคาได้ 100 บาท แต่ทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องมีราคา 700 บาท ย่อมเป็นประโยชน์เพียงเล็กน้อยสำหรับผู้ซื้อ และมีประเด็นที่ต้องพิจารณาหากผู้ซื้อซื้อทรัพย์สินมาในราคาที่ถูกกว่าท้องตลาด การใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายย่อมไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้ซื้อ ตามตัวอย่างดังกล่าว หากผู้ซื้อ

³⁷ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 5*, น.45.

³⁸ โปรตดู ศนันท์ภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 18*, น.204. และดู ปัญญา ด่านพัฒนามงคล, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 17*, น.89. และดูกิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 5*, น.46.

ซื้อทรัพย์สินมาในราคา 800 บาท ความเสียหายที่เกิดขึ้นคือ 100 บาท แต่หากผู้ซื้อซื้อทรัพย์สินราคาตามส่วน การลดราคาต้องเทียบหลักว่า ราคาที่แท้จริง 1000 บาท ซื้อได้ในราคา 800 บาท ถ้าทรัพย์สินที่ชำรุดมีราคา 700 บาท ผู้ซื้อย่อมต้องชำระเพียง 560 บาท จะเห็นได้ว่าการสิทธิลดราคาตามส่วนย่อมมีประโยชน์แก่ผู้ซื้อและไม่ขัดต่อหลักความสุจริตด้วย ดังนั้น แม้สิทธิดังกล่าวจะไม่มีกฎหมายรับรองไว้โดยชัดแจ้ง แต่น่าจะนำมาตรา 465 และ 466 มาอนุโลมใช้ในเรื่องความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องได้ อย่างไรก็ดี ประโยชน์ของสิทธิลดราคาตามส่วนจะมีอยู่ในกรณีผู้ซื้อได้ซื้อทรัพย์สินมาในราคาที่ต่ำกว่าราคาปกติของทรัพย์สินนั้น แต่หากผู้ซื้อซื้อทรัพย์สินในราคาที่สูงกว่าราคาปกติของทรัพย์สินนั้น การใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายหรือใช้สิทธิลดราคาตามส่วนย่อมไม่มีผลแตกต่างกันแต่อย่างใด

(7) สิทธิเรียกให้ซ่อมแซม

สิทธิเรียกให้ผู้ขายทำการซ่อมแซม ไม่ได้มีบัญญัติไว้ตามกฎหมายซื้อขาย แต่ได้มีตำรา³⁹ ที่อธิบายว่า ผู้ซื้อเมื่อสิทธิเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมทรัพย์สิน แต่ไม่มีการอธิบายว่าเหตุใดผู้ซื้อจึงมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซม ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ถือได้ว่าเป็นกรณีที่ผู้ขายไม่ชำระหนี้ ดังนั้น ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายชำระหนี้ให้ถูกต้อง ซึ่งการเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมเป็นวิธีการอย่างหนึ่งเพื่อให้ทรัพย์สินมีสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติ ถือได้ว่าเป็นการเรียกบังคับชำระหนี้เฉพาะเจาะจงตามมาตรา 213 ส่วนกรณีที่ผู้ซื้อนำทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องไปซ่อมแซมโดยเสียค่าใช้จ่าย ถือว่าเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อ โดยถือว่าผู้ขายไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าซ่อมแซมอันเป็นค่าเสียหายจากผู้ขายได้ตามมาตรา 215 ดังนั้น สิทธิเรียกให้ซ่อมแซมจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการบัญญัติรับรองแต่อย่างใด เนื่องจากมีกฎหมายที่สามารถบังคับให้ผู้ขายทำการซ่อมแซมได้

มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 464/2545 รถยนต์ที่จำเลยขายให้โจทก์มีความชำรุดบกพร่องของระบบเกียร์อันเป็นวัสดุที่จำเลยรับประกันไว้ว่าจะซ่อมหรือเปลี่ยนให้ โจทก์จึงบังคับให้จำเลยซ่อมหรือเปลี่ยนเกียร์ให้โจทก์ใหม่เพื่อให้ใช้งานได้ตามปกติ

³⁹ โปรตดู ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 18*, น.203-204. และดู ไพทิต เอกจริยกร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 32*, น.204. และดู ไร่ไพ วงศ์สุชาติ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 26*, น.28-30.

(8) สิทธิเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินใหม่⁴⁰

สิทธิเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินใหม่หรือเปลี่ยนทรัพย์สินนั้น ไม่มีบัญญัติไว้ตามกฎหมายซื้อขายเช่นเดียวกับการเรียกให้ซ่อมแซม แต่การเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินใหม่มีความแตกต่างจากการเรียกให้ซ่อมแซม คือการเรียกให้ซ่อมแซมเป็นการเรียกบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงตามมาตรา 213 เพื่อให้สามารถใช้ทรัพย์สินได้ตามปกติ แต่การเรียกให้ส่งมอบใหม่นั้นมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า เมื่อมีการทำสัญญาซื้อขายและมีการตกลงเลือกทรัพย์สินแล้ว ย่อมกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งและกรรมสิทธิ์ในตัวทรัพย์สินนั้นได้โอนไปยังผู้ซื้อแล้ว ต่อมาผู้ซื้อจึงได้ทราบถึงความชำรุดบกพร่องอันเป็นเหตุให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ การจะทำการเปลี่ยนทรัพย์สิน ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้ ซึ่งผู้ซื้อไม่มีสิทธิที่เรียกจะเรียก แต่ประเด็นว่าจะเรียกได้ทุกกรณีหรือไม่ เห็นว่า การเรียกให้ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินใหม่จะต้องพิจารณาถึงความเป็นธรรมและความสมเหตุสมผล อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงความสุจริตของคู่สัญญาด้วยด้วย ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะเรียกให้เปลี่ยนใหม่ได้ทุกกรณี โดยเกณฑ์ที่นำมาปรับใช้คือ หากความชำรุดบกพร่องนั้นไม่ถึงขนาดเป็นอันไร้ประโยชน์แก่ผู้ซื้อ กรณีไม่น่าจะเรียกให้เปลี่ยนทรัพย์สินใหม่ได้ แต่หากความชำรุดบกพร่องถึงขนาดทำให้ไร้ประโยชน์แก่ผู้ซื้อ กรณีนี้เข้าเกณฑ์ที่จะขอให้ส่งมอบทรัพย์สินใหม่ได้

2.1.3.8 อายุความ

บทบัญญัติในเรื่องอายุความฟ้องคดีให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องตามมาตรา 474 ซึ่งกำหนดให้ผู้ซื้อฟ้องคดีภายในกำหนด 1 ปี นับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่องนั้น ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้ซื้อที่จะได้รับความคุ้มครอง เหตุที่กฎหมายกำหนดเช่นนี้เพราะความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขายนั้นแม้จะถึงขนาดตามมาตรา 472 ก็อาจเป็นความชำรุดบกพร่องที่ไม่เห็นประจักษ์ กว่าที่จะพบเห็นอาจต้องใช้เวลาใช้สอยทรัพย์สินนั้นก่อน เพราะตราบใดที่ผู้ซื้อยังไม่พบเห็นความชำรุดบกพร่อง จะไปใช้สิทธิเรียกร้องอะไรจากผู้ขายก็ไม่ได้ ต่อเมื่อได้พบเห็นหรือได้รู้แล้ว จึงจะสามารถเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบได้⁴¹ อย่างไรก็ตาม อายุความตามมาตรา 474 ย่อมต้องอยู่ภายใต้อายุความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30 การที่ผู้ซื้อเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องจะต้องฟ้องเรียกร้องกันภายใน 10 ปี⁴²

⁴⁰ โปรตตุ ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธุ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 18*, น.204. และดู รำไพ วงศ์สุชาติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 26*, น.30-32.

⁴¹ ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธุ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 18*, น.202.

⁴² กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 5*, น.48.

2.2. สิทธิเรียกค่าเสียหายในกรณีความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินซึ่งซื้อขาย

เมื่อพิจารณาถึงสภาพสังคมปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าทรัพย์สินนั้นมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งมีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน การใช้งานก็มีความยุ่งยากมากขึ้น นอกจากนี้ ทรัพย์สินดังกล่าวหากมีความชำรุดบกพร่องแล้ว อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนื้อได้ อันเป็นความเสียหายอย่างอื่นนอกจากความชำรุดบกพร่องในตัวทรัพย์สินแล้ว เช่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อหรือของบุคคลภายนอก เมื่อผู้ซื้อได้รับความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขาย ผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบตามมาตรา 472 โดยความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อนั้น ได้มีการถกเถียงกันว่าความเสียหายดังกล่าวจะรับผิดชอบโดยอาศัยฐานความรับผิดชอบตามสัญญาได้หรือไม่ โดยในเรื่องความชำรุดบกพร่องนั้นผู้เขียนได้กล่าวถึงสิทธิของผู้ซื้อไปแล้วข้างต้น สิทธิที่กล่าวไว้ในข้างต้นนั้น อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าทั้งหมดเป็นการเยียวยาเฉพาะความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินเท่านั้น ไม่รวมถึงความเสียหายต่อเนื้อที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่อง ดังนั้นหากมีความเสียหายต่อเนื้ออันเกิดขึ้นเนื่องจากความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อย่อมมีเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายดังกล่าวได้หรือไม่

เมื่อเกิดมีความเสียหายขึ้น หลักเกี่ยวกับการชดใช้ความเสียหายประการแรกคือค่าเสียหายเพื่อชดใช้ความเสียหาย (Damages are compensatory) การใช้ค่าเสียหายก็เพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของเจ้าหนี้ หลักประการที่สอง คือ สิทธิและประโยชน์ของเจ้าหนี้ที่จะได้รับการคุ้มครองก็คือสิ่งที่จะได้รับจากการชำระหนี้ของลูกหนี้ตามสัญญา หรือชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิของเจ้าหนี้ในกรณีละเมิด การใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีของสัญญา จึงเป็นการกระทำที่เจ้าหนี้อยู่ในฐานะเสมือนหนึ่งมีการชำระหนี้ตามสัญญาเท่าที่จะทำได้ด้วยการใช้เงิน ในกรณีที่มีการเลิกสัญญาก็ต้องทำให้เจ้าหนี้ได้กลับสู่ฐานะเดิมก่อนทำสัญญา สำหรับกรณีละเมิดก็ต้องมีการชดใช้ให้เจ้าหนี้สู่ฐานะเดิมก่อนมีการละเมิด⁴³

สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนั้น เมื่อความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องเป็นความรับผิดชอบตามสัญญา การส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องถือว่าเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ซึ่งทำให้เจ้าหนี้หรือผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายได้ ตามมาตรา 215 หรือในกรณีการส่งมอบทรัพย์สินซึ่งชำรุด

⁴³ โสภณ รัตน์กร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2553), น.163.

บกพร่องถึงขนาดเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้หรือผู้ซื้อ ตามมาตรา 216 และผู้ซื้อได้กำหนดเวลาให้ผู้ขายชำระหนี้ ถ้าผู้ขายไม่ชำระหนี้ภายในกำหนด ผู้ซื้อจะมีสิทธิเลิกสัญญา แต่หากเป็นความชำรุดบกพร่องชนิดที่ไม่อาจแก้ไขให้คืนดีได้ ถือได้ว่าการบอกกล่าวเป็นอันไร้ประโยชน์ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ทันทีตามมาตรา 387⁴⁴ และหากมีความเสียหายผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกเอาค่าเสียหายได้ตามมาตรา 391 ดังนั้น ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายของผู้ซื้อที่มีได้ 2 กรณีซึ่งประเด็นที่ต้องทำการพิจารณาต่อไปว่าผู้ซื้อซึ่งสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนนั้น จะเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดทั้งหมดได้หรือไม่

2.2.1 ความหมายของคำที่เกี่ยวข้อง

การจะเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น ควรทำความเข้าใจว่าความเสียหาย ค่าเสียหาย และค่าสินไหมทดแทน มีความหมายอย่างไรและที่ความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.2.1.1 ความเสียหาย (Damage)

ความเสียหาย หมายถึง⁴⁵ ความสูญเสีย หรือผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิทธิ หรือชื่อเสียงของบุคคล ความเสียหายมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในเรื่องของเงินทองเท่านั้น ความเสียหายในทางอื่นก็มีได้ ทั้งในเรื่องของสัญญาและละเมิด ตามมาตรา 634 ผู้ขนส่งจะต้องรับผิดชอบโดยสารในความเสียหายอันเกิดแก่ตัวผู้โดยสารด้วย ตามมาตรา 446 ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นที่มีใช้ตัวเงินอีกด้วยก็ได้ โดยความเสียหายมีความหมายกว้างกว่าคำว่า ค่าเสียหาย

2.2.1.2 ค่าเสียหาย (Damages)

ค่าเสียหาย หมายถึง⁴⁶ จำนวนเงินที่ศาลสั่งให้ลูกหนี้ชำระแก่เจ้าหนี้หรือผู้เสียหายเพื่อเป็นการชดใช้ความเสียหาย ความเสียหายอาจเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ

⁴⁴ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น.42-44.

⁴⁵ โปรตดู โสภณ รัตนกร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 43*, น.165. และดู ไพโรจน์ วายุภาพ, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้*, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2554), น. 223.

⁴⁶ โปรตดู โสภณ รัตนกร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 43*, น.165.และดู ไพโรจน์ วายุภาพ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 45*, น.223.

หรือสิทธิอื่นๆ ซึ่งมีใช้ทรัพย์สินก็ได้ แต่การแก้ไขหรือชดใช้ความเสียหายส่วนใหญ่ก็ต้องชดใช้กันด้วยเงิน

ค่าเสียหายนั้นศาลมีดุลพินิจคำนวณให้ว่าผู้เสียหายควรจะได้รับชดใช้เป็นเงินเท่าใด โดยคำนึงถึงความเสียหายเป็นหลัก ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดผู้เสียหายจะต้องนำสืบให้ศาลเห็น ส่วนในเรื่องค่าเสียหายนั้น แม้ผู้เสียหายจะไม่พิสูจน์หรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นจำนวนเท่าใดแน่ แต่เมื่อมีความเสียหายแล้ว ศาลก็มีดุลพินิจกำหนดให้ได้ตามพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งในเรื่องละเมิด มาตรา 438 ก็ให้ศาลวินิจฉัยให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ส่วนในกรณีผิดสัญญาและมีความเสียหายเกิดขึ้น แม้ผู้เสียหายจะสืบถึงค่าเสียหายไม่ได้ ศาลย่อมต้องวินิจฉัยกำหนดค่าเสียหายให้ตามความคิดเห็นของวิญญูชนและตามพฤติการณ์ปกติ⁴⁷

ค่าเสียหายนั้นต้องชดใช้เป็นเงินเท่านั้น แต่เหตุใดทำไมต้องชดใช้เป็นเงินเท่านั้นผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์เปรียบกับคำว่า ค่าสินไหมทดแทนในหัวข้อถัดไป

2.2.1.3 ค่าสินไหมทดแทน (Compensation)

คำว่า ค่าสินไหมทดแทน หมายความว่า⁴⁸ การชดใช้แก่ผู้เสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นทุกอย่างเนื่องมาจากการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ หรือมีการทำละเมิด และการชดใช้ไม่ใช่เฉพาะแต่การชดใช้เป็นเงินเท่านั้น ยังอาจจะชดใช้โดยวิธีอื่นก็ได้

คำว่าค่าสินไหมทดแทนและคำว่าค่าเสียหายนั้น ปรากฏอยู่ทั้งในกฎหมายลักษณะละเมิดและกฎหมายลักษณะสัญญาและกฎหมายอื่นๆ ดังนั้น เมื่อพิจารณาทั้งระบบ คำดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ค่าสินไหมทดแทนเป็นหนึ่งอย่างหนึ่ง แต่ไม่ใช่หนี้ชั้นต้น ดังจะเห็นได้ว่าค่าสินไหมทดแทนไม่ใช่หนี้อันเกิดจากมูลแห่งหนี้ ซึ่งได้แก่สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้ แต่เป็นหนี้ลำดับรองเมื่อเกิดความรับผิด หรือเป็นหนี้ตามกฎหมายซึ่งจะเกิดขึ้นเฉพาะเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามมูลหนี้คือต้องมีความรับผิดเสียก่อน ไม่ว่าจะ เป็นกรณีไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (มาตรา 215) หรือเป็นกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดธรรมดาอันเป็นเหตุให้เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้และเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการผิตนัด (มาตรา 215 ประกอบมาตรา 216) หรือลูกหนี้ผิดนัดถึงขนาดการชำระหนี้ก็กลายเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ อันเจ้าหนี้อาจ

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 250/2489(ประชุมใหญ่)

⁴⁸ โปรตดู โสภณ รัตนกร, *อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 43*, น.163-166. และดู ไพโรจน์ วายุภาพ, *อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 45*, น.223. และดู วิริทธิ์พล วินิตวัฒนคุณ, “การกำหนดค่าเสียหายเนื่องจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญา”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น.25-28.

บอกปิดไม่รับชำระหนี้และในกรณีเช่นนี้เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ได้ (มาตรา 216)

ค่าสินไหมทดแทน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้กว้าง ๆ เป็นหลักทั่วไป โดยกฎหมายไม่ได้เจาะจงว่าจะมุ่งใช้แก่ค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากมูลหนี้ใดโดยเฉพาะ จึงย่อมใช้ได้แก่กรณีที่มีมูลให้เรียกค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายกันได้เป็นการทั่วไป อาจมีได้หลายกรณี เช่น ค่าสินไหมทดแทนในเรื่องสัญญา ค่าสินไหมทดแทนในเรื่องมูลละเมิด ค่าสินไหมทดแทนในเรื่องจัดการงานนอกสั่ง ค่าสินไหมทดแทนในเรื่องลาภมิควรได้ กรณีตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา 222 นี้ ต่างจากหลักเกณฑ์ว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 428-448 ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 222 แล้วย่อมเห็นได้ว่า ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 222 นั้นมีลักษณะทั่วไปยิ่งกว่า ซึ่งย่อมหมายรวมถึงค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 438 ด้วย กล่าวคือรวมถึงหนี้ที่ลูกหนี้จะต้องทำให้ความเสียหายอันเกิดแก่เจ้าหนี้ที่เป็นเหตุให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นกลับคืนดีเสมือนความเสียหายนั้นมิได้เกิดขึ้นแก่เจ้าหนี้เลย ซึ่งย่อมจะมีความหมายกว้าง รวมถึงตั้งแต่การคืนทรัพย์สิน การชำระค่าทรัพย์สิน รวมทั้งค่าเสียหายอื่นใดอันจะพึงให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันลูกหนี้ได้ก่อขึ้นนั้นด้วย

ตามมาตรา 222 กล่าวว่าค่าเสียหายเป็นค่าสินไหมทดแทนอย่างหนึ่ง และค่าสินไหมทดแทนอาจมีได้หลายอย่างได้ เช่นค่าเสียหายตามปกติ และค่าเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ซึ่งหากพิจารณาตามความหมายว่า ค่าสินไหมทดแทนเป็นหนี้ที่ลูกหนี้ต้องทำให้ความเสียหายคืนดีเสมือนความเสียหายมิได้เกิดขึ้น ค่าสินไหมทดแทนจึงย่อมมีได้ทั้งค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ที่ลูกหนี้ผูกพันต้องทำให้เจ้าหนี้อยู่ในฐานะเสมือนได้รับชำระหนี้ครบถ้วน และค่าสินไหมทดแทนที่เป็นค่าเสียหายเพื่อการกลับสู่ฐานะเดิม ในกรณีมีการบอกล้างโมฆียะกรรม และการกลับคืนสู่ฐานะเดิมเป็นพันวิสัยตามมาตรา 176 ในแง่นี้ค่าเสียหายคือค่าสินไหมทดแทนอย่างหนึ่งแต่มีความหมายแคบกว่า ดังจะเห็นได้จากกรณีตามมาตรา 446 กฎหมายใช้คำว่า “ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน” แทนที่จะเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน ทำให้อาจสันนิษฐานได้ว่า ค่าเสียหายมีเฉพาะที่คิดคำนวณราคาเป็นเงินได้ แต่ความเสียหายที่มีมิใช่ตัวเงินหากกำหนดเป็นตัวเงินแล้ว ก็เรียกว่าค่าเสียหายเช่นกัน เช่นกรณีตามมาตรา 447 การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนการทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง อาจมีทั้งการทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดี หรือให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้ ค่าเสียหายในความหมายหลังนี้ย่อมหมายถึงค่าเสียหายแก่ทางทำมาหาได้อันคิดเป็นตัวเงินได้ และความเสียหายอย่างอื่นที่มีมิใช่เป็นตัวเงิน แต่เมื่อได้กำหนดเป็นเงินแล้ว จึงเรียกว่าค่าเสียหายนั่นเอง

2.2.2 ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากความชำรุดบกพร่อง

การที่ผู้ซื้อมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่อง ประการแรกต้องทราบก่อนว่า ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดหรือไม่ ซึ่งในความเสียหายต่อตัวทรัพย์สินนั้น ที่มีความชำรุดบกพร่อง ผู้ขายย่อมมีความรับผิดชอบ แต่ในปัจจุบัน ความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องนั้น นอกจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขาย ยังอาจมีความเสียหายที่ต่อเนื่องหรือสืบเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง เช่น ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ซื้อหรือของผู้อื่น ซึ่งความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องไม่ได้บัญญัติว่าจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อเนื่องดังกล่าว และเมื่อพิจารณาต่อไปว่าความรับผิดชอบตามกฎหมายลักษณะหนี้ทั่วไปนั้น จะเรียกให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อเนื่องได้หรือไม่ เนื่องจากความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นมีกฎหมายลักษณะละเมิดบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว ดังนั้น จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อมาว่า ความเสียหายต่อเนื่องหรือความเสียหายสืบเนื่องนั้น ความรับผิดชอบทางสัญญาจะครอบคลุมไปถึงความเสียหายดังกล่าวหรือไม่⁴⁹ ซึ่งจากการศึกษา⁵⁰ พบว่าในเรื่องนี้ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแรกอธิบายว่าความรับผิดชอบตามสัญญารับผิดชอบเฉพาะความเสียหายต่อทรัพย์สินที่ซื้อขายเท่านั้น ส่วนฝ่ายที่สองอธิบายว่าย่อมรวมไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อด้วย

ความเห็นฝ่ายแรกที่ได้อธิบายว่าความรับผิดชอบในสัญญาซื้อขายรับผิดชอบเฉพาะความเสียหายต่อตัวทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

สุรศักดิ์ ต้นโสรจเจริญ อธิบายว่า มาตรา 472 บัญญัติให้ผู้ขายรับผิดชอบเฉพาะกรณีทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมที่จะใช้เท่านั้น ส่วนกรณีที่ทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นชำรุดจนเป็นเหตุให้ทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อเสียหาย หรือเป็นเหตุให้ผู้ซื้อ

⁴⁹ โปรตตุ โสภณ รัตนกร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 43*, น.165. และดู ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสทธิพันธ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 18*, น.203.

⁵⁰ ผู้เขียนได้ค้นหาคำพิพากษาฎีกาในเรื่องนี้ แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีกรณีที่ผู้ซื้อฟ้องร้องให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ

เสียหายแก่ชีวิตหรือร่างกาย ตัวบทมิได้กล่าวถึง จึงต้องไปว่ากล่าวตามหลักเรื่องละเมิดอีกส่วนหนึ่งต่างหาก⁵¹

พจน์ ปุชปาคม อธิบายว่า เมื่อทรัพย์นั้นพ้นจากความครอบครองของตนไปแล้ว ผู้ได้รับความเสียหายเป็นผู้ครอบครองทรัพย์นั้นเองโดยการใช้ ก็น่าจะรับภัยนั้นเอง แต่ผู้ส่งมอบก็มีหน้าที่ตามความสัมพันธ์ที่จะไม่ประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหายแก่คนอื่น การส่งมอบอาจเกิดจากการขาย ให้ ให้เช่า ให้ยืม ผากหรือจำนำ บทกฎหมายในเอกเทศสัญญาฉบับบัญญัติแต่เพียงว่าจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของตัวทรัพย์ที่ขายเพียงใดเท่านั้น แต่ความรับผิดในอันตรายอันเกิดต่อร่างกายของผู้ซื้อทรัพย์เป็นเรื่องของกฎหมายละเมิด⁵²

ไพฑูริย์ เอกจริยกร อธิบายว่า ความรับผิดเพื่อการชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขายน่าจะจำกัดเฉพาะความรับผิดในตัวทรัพย์ ไม่น่าจะรวมถึงความรับผิดในตัวบุคคล คือการที่ผู้ซื้อได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย ซึ่งหากจะมีการเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนน่าจะใช้หลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด หรือตามกฎหมายเฉพาะ เช่น ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.๒๕๕๑⁵³

ศันนัทภรณ์ โสทธิพันธ์ ได้อธิบาย ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 มีลักษณะเป็นความรับผิดตามสัญญาโดยรับผิดเฉพาะในความชำรุดบกพร่องในตัวทรัพย์เท่านั้น⁵⁴

ความเห็นฝ่ายสองที่ได้อธิบายว่าความรับผิดในสัญญาซื้อขายรับผิดชอบไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ ดังต่อไปนี้

จิต เศรษฐบุตร อธิบายว่า ในปัญหาเรื่องความเสียหายในความรับผิดทางสัญญาหนี้ ความเสียหายไม่จำเป็นต้องเป็นความเสียหายแก่ทรัพย์สิน เนื่องจากกฎหมายมิได้กล่าวไว้แต่อย่างใด เพราะระบุแต่คำว่า “ความเสียหาย” หรือ “เสียหาย” เท่านั้น เช่น มาตรา 213, 215, 217, 218,

⁵¹ สุรศักดิ์ ต้นไสรจเจริญ, “สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องโดยที่ตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), น.7-9.

⁵² พจน์ ปุชปาคม, “คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด”, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), น.463

⁵³ ไพฑูริย์ เอกจริยกร, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 32*, น.206.

⁵⁴ ศันนัทภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธ์, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรวัด*, พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น.470-471.

222 เป็นต้น ดังนี้ นอกจากความเสียหายต่อทรัพย์สินแล้ว ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ที่ได้ระบุไว้ในมาตรา 420 เรื่องความรับผิดทางละเมิด อันได้แก่ ความเสียหายอันคำนวณเป็นเงินได้ประการหนึ่ง และความเสียหายอันไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้อีกประการหนึ่ง น่าจะก่อความรับผิดทางสัญญา โดยเจ้าหนี้มีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากลูกหนี้ได้ ในเมื่อความเสียหายนั้นๆ เกิดขึ้นเพราะการไม่ชำระหนี้โดยเอาโทษแก่ลูกหนี้ได้ เช่น ในสัญญารับขนคนโดยสารมาตรา 634⁵⁵

ไพจิตร ปุญญพันธุ์และประพนธ์ ศาตะมาน อธิบายว่า ความรับผิดของผู้ขายเพื่อความชำรุดบกพร่องต้องคืนราคา นอกจากนี้ยังอาจรับผิดในผลแห่งความเสียหายที่ผู้ซื้อได้รับนอกจากราคาทรัพย์สินก็ได้⁵⁶ เมื่อใช้คำว่าผลแห่งความเสียหาย ก็อาจจะตีความได้ว่าหมายรวมถึงความเสียหายทุกชนิด แต่ก็ไม่ได้อธิบายแน่ชัดว่าจะต้องรับผิดในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ

ปรีชา สุมาวงศ์ ได้อธิบายว่า ความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขายนั้นเป็นความผิดของผู้ขายอันสืบเนื่องมาจากสัญญาซื้อขายตามที่ได้ตกลงกันแล้วนั่นเอง ซึ่งเมื่อผู้ขายได้ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ซื้อหลังจากที่ผู้ซื้อได้ใช้ความระมัดระวังตรวจสอบตราทรัพย์สินที่ซื้อตามสมควรแล้ว แล้วต่อมามีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินดังกล่าวอันเป็นเหตุให้ผู้ขายต้องรับผิด ตัวอย่าง โจรทักขี่กระบะเป่ายางสำหรับใส่น้ำร้อนจากจำเลย เมื่อโจทก์เอาไปใช้ใส่น้ำร้อน กระบะเป่าแตกลวกโจทก์ จำเลยต้องรับผิด⁵⁷ เมื่อพิจารณาตามตัวอย่างเห็นได้ว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้น ได้แก่ กระบะเป่ายางสำหรับใส่น้ำร้อนชำรุดบกพร่อง และความเสียหายที่โจทก์ถูกลวก จึงเห็นได้ว่าผู้ขายต้องรับผิดในความเสียหายทั้งหมด

กิตติศักดิ์ ปรกติ อธิบายว่า หน้าที่ชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าวจำกัดอยู่เฉพาะการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ซื้อเท่านั้น ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ซื้อ ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิด ตัวอย่างเช่น แคมพัสระดมที่ผู้ซื้อซื้อไปแล้วใช้มีส่วนผสมบกพร่อง เมื่อใช้ไปแล้วทำให้เกิดอาการผื่นคัน ดังนี้ ผู้ซื้อย่อมเรียกให้ผู้ขายรับผิดได้ รถที่ขายติดตั้งเบรกบกพร่องเป็นเหตุให้ผู้ซื้อประสบอุบัติเหตุ ผู้ขายย่อมต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหาย แต่ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอก ผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายแก่

⁵⁵ จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 15, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2548), น.82.

⁵⁶ ไพจิตร ปุญญพันธุ์และประพนธ์ ศาตะมาน, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11, น.104-105.

⁵⁷ ปรีชา สุมาวงศ์, คำบรรยายลักษณะวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ใน, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2528), น.232-233

บุคคลภายนอกนั้นด้วย เช่น สวิตช์ควบคุมกระแสไฟฟ้าในโรงงานบกพร่องเป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้โรงงานของผู้ซื้อ กรณีนี้ผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ซื้อ แต่ไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายเพราะเพลิงไหม้โรงงานของผู้ซื้อด้วย⁵⁸ ตามตัวอย่างจะเห็นได้ว่านอกจากตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องแล้ว ยังมีความเสียหายอย่างอื่นอีก คืออาการผมร่วน ผู้ซื้อประสบอุบัติเหตุ หรือไฟไหม้โรงงาน ซึ่งผู้ขายต้องรับผิดชอบ

จากการศึกษาผู้เขียนเห็นว่า การตีความว่ากฎหมายสัญญาซื้อขายนั้นคุ้มครองเฉพาะตัวทรัพย์สินตามความเห็นของฝ่ายแรก เมื่อพิจารณาหลักความรับผิดชอบของผู้ขายตามกฎหมายลักษณะหนี้ กล่าวคือ หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตาม 215 รวมถึงหลักในการเลิกสัญญาตาม 391 วรรคท้าย ซึ่งกำหนดว่าการเลิกสัญญาไม่กระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกค่าเสียหาย ย่อมจะมีความขัดแย้งว่า หากใช้สิทธิตามมาตรา 472 เรียกให้เยียวยาได้เฉพาะความชำรุดบกพร่อง แต่หากเลิกสัญญาย่อมเรียกค่าเสียหายได้ ดังนั้น ในความเห็นฝ่ายแรก เป็นการจำกัดสิทธิเรียกร้องและการเยียวยาของผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขาย แม้ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกร้องทางละเมิดก็เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ซื้อในการใช้สิทธิทางศาลและเพิ่มภาระในการพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ขาย ผู้เขียนมีความเห็นพ้องกับฝ่ายหลัง เนื่องจากพิจารณาความหมายของคำว่า ความเสียหาย หมายความว่า ความสูญเสีย หรือผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิทธิ หรือชื่อเสียงของบุคคล เห็นได้ว่า ความเสียหายมิได้จำกัดอยู่เฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ความชำรุดบกพร่องในตัวทรัพย์สินเท่านั้น แต่ความเสียหายอย่างอื่นก็มีได้ และ เมื่อคำว่าความเสียหาย มีอยู่ในกฎหมายลักษณะสัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง การตีความควรจะไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้ง ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 เป็นเรื่องการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามมาตรา 215 และจะสอดคล้องกับการเรียกให้ชำระยอมไม่กระทบถึงสิทธิเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 213 ดังนั้น ผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องภายในขอบเขตตามมาตรา 222 ดังนั้น ความรับผิดชอบตามสัญญาย่อมครอบคลุมไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อด้วย

⁵⁸ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 5*, น.41-42.

2.3. ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในความรับผิดชอบที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย

เมื่อผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่องอันถือได้ว่าผู้ขายมีพฤติการณ์ที่ต้องรับผิดชอบ และการส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อแล้วก็ตาม ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่ ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบนั้นได้แก่ ลูกหนี้มีพฤติการณ์ที่ต้องรับผิดชอบ ก่อให้เกิดความเสียหาย มีความเสียหายสัมพันธ์ระหว่างความผิดของลูกหนี้และความเสียหาย (Causation)⁵⁹ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลมีขึ้นเพื่อใช้พิจารณาว่าความเสียหายนั้นใครเป็นผู้กระทำซึ่งต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง⁶⁰ เมื่อความเสียหายที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบ จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล (Causation) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องนี้ยังไม่แน่นอนทั้งนี้เพราะแท้จริงแล้วอะไรเป็นเหตุของอะไรนั้น เป็นปัญหาธรรมชาติหรือตามข้อเท็จจริง ไม่ใช่ปัญหาทางกฎหมาย⁶¹ แต่ก็ได้มีการหาหลักเกณฑ์มาปรับใช้ ซึ่งมีทฤษฎีสำคัญที่จะนำมาปรับใช้ คือ ทฤษฎีเงื่อนไข ทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม

2.3.1 ทฤษฎีเงื่อนไข⁶²

ทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งถือว่าถ้าไม่มีเหตุเช่นนั้นเกิดขึ้น ผลจะไม่เกิดขึ้นแล้ว ต้องถือว่าผลเกิดจากเหตุนั้น ทฤษฎีนี้ถือว่าหากปรากฏว่า ถ้าไม่มีการกระทำดังที่ถูกล่ามถามแล้ว ผลจะไม่เกิดขึ้นเช่นนั้น ต้องถือว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลอันเกิดจากการกระทำที่ถูกล่ามถาม ผลอันหนึ่งอาจ

⁵⁹ โปรตดู โสภณ รัตนากร, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 43*, น.151-152. และดู จิต เศรษฐบุตร, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 55*, น.83-84. และดู ไพโรจน์ วายุภาพ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 45*, น.224-231.

⁶⁰ ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธุ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 54*, น.96.

⁶¹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียงมาตรา ว่าด้วยจัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ ละเมิด บรรพ 2 มาตรา 395-452, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), น.120-122.

⁶² โปรตดูจิตติ ดิงศภัทย์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 61*, น. 122-124. และดู ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธุ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 54*, น.97-99. และดู เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง), น.316-332.

เกิดขึ้นได้จากเหตุหลายๆประการ ถ้าเหตุอันหนึ่งคือการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาแล้วผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจะมีเหตุอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วยเหมือนกัน เพราะถือว่าเหตุทุก ๆ เหตุมีน้ำหนักเท่ากัน จะถือว่าเป็นแต่เหตุบางประการเท่านั้นที่ก่อให้เกิดผลนั้นขึ้นหาได้ไม่ เพราะถ้าไม่มีเหตุทุกๆประการเหล่านั้นรวมกันด้วยแล้ว ผลก็ย่อมไม่เกิดขึ้นเช่นนั้น ทฤษฎีนี้เรียกว่า “The Condition Theory” , “But for test” หรือ “Had not test”

2.3.2 ทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม⁶³

ทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม ถือว่าเหตุที่ตามปกติหรือตามธรรมดาย่อมก่อให้เกิดผลเช่นนั้นที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบ กล่าวคือ การกระทำของผู้กระทำ(เหตุ)นั้น เหมาะสม จะให้เกิดผลนั้น ๆ โดยทั่ว ๆ ไปหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งคือให้พิจารณาว่าการกระทำและผลนั้น มีความเกี่ยวพันกันพอสมควร(Reasonable Connection)

จากการศึกษาผู้เขียนมีความเห็นว่าความเสียหายทั้งปวงที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบ ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเสมอ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล มีสองทฤษฎีที่สำคัญ คือ การนำทฤษฎีเงื่อนไขนั้น เป็นหลักที่ตรงกับความเป็นจริงตามธรรมชาติ แต่เมื่อนำมาปรับใช้จะทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับการกระทำอย่างไม่จำกัด อันจะทำให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบอย่างไม่สิ้นสุด ส่วนการนำทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม ถือว่าผลที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบ ต้องเป็นผลที่ตามปกติควรเกิดจากการกระทำของผู้ขาย ความผิดของผู้ขายจึงต้องวินิจฉัยตามพฤติการณ์ที่บุคคลในฐานะเช่นผู้ขายควรทราบ ดังนั้น ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลว่า กรณีใดจะใช้ทฤษฎีเงื่อนไข กรณีใดจะใช้ทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม เห็นว่า ทฤษฎีเงื่อนไขจะทำให้ไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น ในทุกเรื่องจะต้องมีทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม

มีปัญหาว่าคิดว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลกับเรื่องขอบเขตความรับผิดในความเสียหายเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลเป็นเรื่องที่ว่าความเสียหายใดเป็นความเสียหายที่ต้องรับผิดชอบ ส่วนเรื่องขอบเขตความรับผิดในความเสียหายนั้นเป็นเรื่องภายหลังความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับ เมื่อเป็นความเสียหายแล้ว จะต้องรับผิดเพียงใด โดยมีมาตรา 222 กำหนดขอบเขตความรับผิดในความเสียหายโดยแบ่งความเสียหายออกเป็น 2 ชนิด คือความเสียหายตามปกติกับความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ดังนั้นจะเข้าใจได้ว่า ความเสียหายตามปกติและความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ ต้องมี

⁶³ โปรดตุจิตติ ดิงศภทิพย์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 61*, น. 125. และดู ศนันท์ภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธุ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 54*, น.99-105. และดู เกียรติจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 62*, น.332.

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation) เสมอ มิฉะนั้น จะไม่เป็นความเสียหายที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ เพราะความเสียหายต้องเกิดจากการกระทำ ถ้าไม่เกิดจากการกระทำก็ต้องเป็นเพราะมีเหตุภายนอกมาตัด (เหตุแทรกแซง) หรือไม่ได้เกิดจากการกระทำจากลูกหนี้ เช่น ตกลงชำระหนี้ตามสถานที่ที่กำหนด นาย ข มีหน้าที่ที่ต้องไปรอนาย ก แต่นาย ข ไม่ไปเพราะประสบอุบัติเหตุหรือลื่น แต่นาย ก ก็ลื่นเช่นกัน ถึง นาย ข ไป นาย ก ก็ไม่ได้รับการชำระหนี้ ถ้ามว่า นาย ก เรียกค่าเสียหายเพื่อการผัดผ่อนได้หรือไม่ กรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล ดังนั้น จะเห็นว่าไม่ว่าความเสียหายตามปกติ หรือความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล จะต้องใช้ทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมได้

2.4 ขอบเขตความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย

เมื่อความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขาย ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนื้อและ ความเสียหายสัมพันธ์กับการไม่ชำระหนี้ของผู้ขาย ผู้ขายต้องรับผิดชอบ อันถือว่าเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ และผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายได้ตามมาตรา 215 ปัญหาว่าจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายเพียงใด กฎหมายได้กำหนดขอบเขตไว้ แต่เมื่อนำ มาตรา 222 มาปรับใช้ ก็จะทำให้เข้าใจได้ว่า ความเสียหายแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือความเสียหายตามปกติกับความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ โดยความรับผิดที่ไกลที่สุดของผู้ขายก็คือความเสียหายที่ควรคาดหมายได้ตามวรรคสองของมาตรา 222

เมื่อมาตรา 222 เป็นเกณฑ์ในการกำหนดขอบเขต จึงต้องพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายตามปกติหรือความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ เนื่องจากมีความรับผิดแตกต่างกัน โดยการพิจารณาว่าเป็นความเสียหายชนิดใดต้องนำข้อตกลงของสัญญามาประกอบเป็นเกณฑ์ในกำหนดชนิดความเสียหายด้วย⁶⁴ ถ้าความเสียหายต่อเนื้อเป็นความเสียหายตามปกติ ผู้ซื้อที่ขอชดเชยจะเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้นได้ แต่หากเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษผู้ซื้อจะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ต่อเมื่อผู้ขายคาดเห็นได้หรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์นั้นได้ ดังนั้น หากผู้ขายไม่คาดเห็นหรือไม่ควรคาดเห็นพฤติการณ์นั้นได้ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน⁶⁵

⁶⁴ ไพโรจน์ วายุภาพ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 45*, น.225.

⁶⁵ *เพ็งอ้าง*, น. 230-231.

การที่ผู้ขายจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ซื้อได้นั้น ต้องทำความเข้าใจก่อนว่า ความเสียหายใดบ้างที่เกิดขึ้นจากการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ความเสียหายที่เกิดขึ้นประการแรกคือความชำรุดบกพร่องในตัวทรัพย์สินที่ซื้อขาย ซึ่งความชำรุดบกพร่องนั้นอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential Damage) โดยอาจจะเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ (Economic Losses) เช่น การขาดกำไร ค่าใช้จ่ายในการส่งทรัพย์สิน เป็นต้น หรือความเสียหายทางกายภาพ (Physical Damage) เช่น ได้รับความเจ็บ ทรัพย์สินเสียหาย เป็นต้น⁶⁶

คำว่า ความเสียหายต่อเนื่องไม่มีอธิบายไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ได้มีนัยกฎหมายอธิบายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นว่าเป็นความเสียหายต่อเนื่อง หากพิจารณาชนิดของความเสียหายที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 222 แบ่งความเสียหายออกเป็น สองชนิด คือ ความเสียหายตามปกติ และความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งขอบเขตของความเสียหายทั้งสองชนิดจะมีความแตกต่างกัน ความเสียหายต่อเนื่องจะเป็นความเสียหายชนิดใดดังต่อไปนี้

2.4.1 ความเสียหายต่อเนื่องหรือความเสียหายสืบเนื่อง

ในเรื่องความเสียหายต่อเนื่องมีการอธิบายว่า เป็นความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินอื่นนอกสัญญาอันเป็นผลต่อเนื่องจากการผิดสัญญาของผู้ขาย (Consequential Loss) อีก ซึ่งผู้ซื้ออาจเรียกร้องได้ เช่น ผู้ขายส่งมอบเครื่องจักรที่บกพร่อง ผู้ซื้อนำไปใช้ นอกจากไม่สมประโยชน์ ยังก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้ซื้อด้วย เช่นนี้ ผู้ซื้อก็อาจเรียกค่าเสียหายส่วนที่เกิดต่อร่างกายและทรัพย์สินได้ ซึ่งความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential Damage) ตามคอมมอนลอว์ เป็นความเสียหายที่เกิดจากเหตุที่ต่อเนื่อง หรือเหตุการณ์แทรกซ้อนซึ่งใกล้ชิดและเป็นผลมาจากเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรง ความเสียหายต่อเนื่องนี้ถือว่าเกิดจากเหตุพิเศษ จึงใกล้เคียงกับความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่นกัน⁶⁷ กรณีทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องเป็นสาเหตุให้ทรัพย์สินที่อยู่ใกล้เคียงเสียหายตามไปด้วย เช่น ช้อบ้านใหม่หลังคารั่ว เวลาฝนตกทำให้น้ำซังในห้องนอน ทำให้เตียงนอน ตู้เสื้อผ้าและพรมไม้เสียหาย ซึ่งนับว่าเป็นความเสียหายต่อเนื่อง ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 222 วรรคแรก⁶⁸

⁶⁶ Parsons (Livestock) Ltd v Uttley Ingham & Co Ltd. (1978) เป็นคดีที่อธิบายถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจและความเสียหายทางกายภาพ

⁶⁷ โสภณ รัตนากร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 43*, น.168-169 และ181.

⁶⁸ ราไพ วงศ์สุชาติ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 26*, น.4, 33.

การที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่องนั้น หากผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องแล้วจะทำให้ผู้ซื้อได้รับประโยชน์จากสัญญาซื้อขายนั้นอย่างไร เมื่อผู้ขายชำระหนี้บกพร่องเป็นเหตุให้ผู้ซื้อขาดประโยชน์เหล่านั้น ผู้ซื้อย่อม จะได้รับความเสียหายรวมถึงอาจจะมีค่าเสียหายสืบเนื่องที่ตามมาอีกด้วย เช่น ผู้ขายตกลงขายกระเบื้องปูพื้นให้ผู้ซื้อ จำนวน 100 แผ่น ในราคาแผ่นละ 10 บาท กำหนดส่งมอบในวันที่ 1 สิงหาคม แต่ปรากฏว่า ผู้ขายผิดสัญญาไม่ส่งมอบกระเบื้องให้ผู้ซื้อ ผู้ซื้อไปหาซื้อกระเบื้องจากผู้ขายรายอื่นในวันที่ 2 สิงหาคม ในราคาแผ่นละ 12 บาท ผู้ซื้อย่อมได้รับความเสียหายจากการซื้อกระเบื้องแพงขึ้นแผ่นละ 2 บาท จำนวน 100 แผ่น เป็นเงิน 200 บาท ค่าเสียหายจำนวน 200 บาท เป็นค่าเสียหายตามปกติจากการผิดสัญญาของผู้ขาย นอกจากนี้ หากผู้ซื้อต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดต่อหาซื้อสินค้ากระเบื้องจากผู้ขายรายอื่น ไม่จะเป็นค่าโทรศัพท์ หรือค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายดังกล่าว ถือเป็นค่าเสียหายสืบเนื่องจากการผิดสัญญาของผู้ขาย ผู้ขายต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนี้เพื่อชดเชยให้ผู้ซื้ออีกด้วย สรุปคือ หากผู้ซื้อเสียหายเท่าใด ต้องกำหนดให้ผู้ซื้อได้เท่านั้น ศาลจะไปลดค่าเสียหายให้ผู้ซื้อได้น้อยกว่าที่เสียหายไม่ได้ เว้นแต่ ผู้ซื้อจะมีส่วนทำ ความเสียหายแก่ตนเองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 223 ผู้ซื้อย่อมเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบค่าใช้จ่ายชดเชยความเสียหายที่ผู้ซื้อได้รับจากความชำรุดบกพร่องดังกล่าว ค่าสินไหมทดแทนกรณีนี้ อาจเป็นกรณีการให้ทดแทนความชำรุดบกพร่องของตัวทรัพย์สินนั้นโดยตรงตามมาตรา 222 วรรคหนึ่ง หรืออาจเป็นกรณีการให้ทดแทนความเสียหายทุกอย่างที่สืบเนื่องจากความชำรุดบกพร่องนั้นตามมาตรา 222 วรรคสอง ค่าเสียหายสืบเนื่องและค่าใช้จ่ายที่ตามมาต้องเป็นค่าเสียหายที่ผู้ขายคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นซึ่งเป็นค่าเสียหายในพฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง หากผู้ขายไม่ส่งมอบสินค้าให้กับผู้ซื้อ จะทำให้ผู้ซื้อถูกผู้ซื้อช่วงปรับ ค่าปรับดังกล่าวเป็นค่าเสียหายสืบเนื่อง นอกจากนี้ การที่ผู้ขายผิดสัญญาไม่ส่งมอบสินค้า อาจทำให้ผู้ซื้อมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการหาซื้อสินค้าแทน ค่าเสียหายสืบเนื่องซึ่งเป็นค่าเสียหายในพฤติการณ์พิเศษต้องเป็นค่าเสียหายที่คู่สัญญาพึงคาดเห็น หรือควรจะได้คาดเห็น เช่น ค่าเสียหายสืบเนื่องที่เป็นค่าใช้จ่ายในการโฆษณาสินค้าเพื่อขยายตลาด ค่าเสียหายสืบเนื่องและค่าใช้จ่ายที่ตามมาเป็นค่าเสียหายในพฤติการณ์พิเศษซึ่งคู่สัญญาได้คาดเห็น หรือพึงจะได้คาดเห็น อันเป็นหลักกฎหมายที่ศาลอังกฤษได้วินิจฉัยในคดี *Hadley V. Baxendale* สำหรับประเทศไทยก็มีหลักกฎหมายเดียวกันนี้บัญญัติอยู่ในมาตรา 222 วรรคสอง แต่ศาลอังกฤษและศาลไทยอาจตีความไกลไม่เท่ากัน⁶⁹

⁶⁹ กิตติ งามศิลป์เสถียร, “เกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายจากการผิดสัญญาซื้อขายสินค้า”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น.17, 74-76 และ 108.

ความเสียหายต่อเนื้อที่ปรากฏจากคำอธิบายข้างต้น สรุปได้ เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นหลังจากมีการส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่อง และจากการส่งมอบทรัพย์สินทำให้เกิดความเสียหายอย่างอื่นนอกเหนือจากความชำรุดบกพร่องในตัวทรัพย์สิน ซึ่งอาจจะเป็นความเสียหายทางกายภาพ หรือเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ โดยมีการอธิบายต่อไปว่าความเสียหายต่อเนื้อที่ เป็นความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นความเสียหายต่อเนื้อที่ไม่จำเป็นต้องเป็นความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษก็ได้ เช่น ผู้ซื้อได้ทำสัญญาซื้อเครื่องตัดไฟเพื่อติดตั้งโรงงาน หากเครื่องตัดไฟชำรุดบกพร่องทำให้ไฟไหม้โรงงาน กรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโรงงานย่อมเป็นความเสียหายตามปกติมาตรา 222 วรรคแรก เพราะเมื่อนำวัตถุประสงค์ของสัญญา มาพิจารณาย่อมเห็นได้ว่าเป็นการซื้อเพื่อนำไปติดตั้งโรงงาน ทำให้วิญญูชนคาดหมายได้ว่าจะเกิดความเสียหายดังกล่าวได้หากส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ความเสียหายดังกล่าวจึงเป็นความเสียหายตามปกติ

2.4.2 ความเสียหายตามปกติ

ความเสียหายปกติ ก็คือ ความเสียหายที่มาตรา 222 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าเป็นค่าเสียหายเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ ซึ่งมีการอธิบายว่า เป็นค่าเสียหายซึ่งเป็นผลธรรมดา หรือผลโดยตรงจากการไม่ชำระหนี้บ้าง เป็นความเสียหายที่ใคร ๆ ก็ต้องรู้เพราะเกิดขึ้นตามปกติบ้าง หรือนัยหนึ่งเป็นค่าเสียหายที่ทุกคนอาจคาดเห็นได้ว่าจะเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ตนเอง⁷⁰

ในทางทฤษฎีมีความพยายามอธิบายว่า ความเสียหายตามปกติ คือความเสียหายตาม Equivalence theory (ทฤษฎีความเท่าเทียม) คือ ความเสียประโยชน์อันควรได้ตามสัญญา โดยพิจารณาหากทรัพย์สินไม่ชำรุดบกพร่องแล้วผู้ซื้อควรได้รับประโยชน์ใด ส่วนความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษก็มีการอธิบายว่าเป็นความเสียหายตาม interest in the integrity⁷¹ หรือประโยชน์ได้เสียในบุรณภาพแห่งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ซื้อซึ่งรวมถึงความเสียหายแก่กายหรือแก่ทรัพย์สินอื่นด้วย

⁷⁰ โปรดตุ โสภณ รัตนกร, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 43*, น.182. และดู โพธิ์โรจน์ วายุภาพ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 45*, น.231.

⁷¹ Basil Markesinis, Hannes Unberath, Augus Johnston, *The German Law of Contract : A Comparative Treatise*, (Oxford : Hart Publishing, 2006), p.147

2.4.3 ความเสียหายอันเกิดแก่พฤติการณ์พิเศษ

ความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ เป็นความเสียหายตามที่มาตรา 222 วรรคสอง บัญญัติว่า เกิดจากพฤติการณ์พิเศษ เป็นความเสียหายซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ชำระหนี้ กล่าวคือ ความเสียหายนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องที่คนทั่วไปอาจคาดเห็นได้ เป็นความเสียหายพิเศษซึ่งมิได้เกิดขึ้นตามปกติ หากแต่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์พิเศษ เพราะฉะนั้นเมื่อผู้ขายไม่อาจคาดเห็นได้ก่อนว่า จะเกิดความเสียหายขึ้นถ้าไม่ชำระหนี้ ผู้ขายจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนี้ แต่ถ้าเหตุการณ์พิเศษที่ทำให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นที่รู้แก่ผู้ขายหรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องอยู่ก่อนแล้วหรือผู้ขายควรที่จะรู้ ผู้ขายก็ย่อมคาดเห็นได้ว่าความเสียหายพิเศษจะเกิดขึ้นหากไม่ชำระหนี้ เมื่อผู้ขายไม่ชำระหนี้และเกิดความเสียหายพิเศษขึ้น ผู้ซื้อก็จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนรวมไปถึงความเสียหายพิเศษนั้นได้ด้วย ดังนั้น ความเสียหายพิเศษก็ต้องถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ผู้ขายอาจคาดเห็นได้เช่นเดียวกับความเสียหายปกติจึงจะมีความรับผิดชอบ เพียงแต่ว่าค่าเสียหายปกตินั้นทุกคนหรือวิญญูชนอาจคาดเห็นได้เองอยู่แล้ว จะเกิดความเสียหายเช่นนั้นขึ้นหากไม่มีการชำระหนี้ ส่วนความเสียหายพิเศษโดยปกติผู้ขายไม่อาจคาดเห็นได้เองจะเกิดความเสียหายขึ้นหากไม่มีการชำระหนี้ ดังนั้น หากการแจ้งให้ผู้ขายทราบหรือมีพฤติการณ์ซึ่งทำให้ผู้ขายคาดเห็นได้ ผู้ขายจึงจะต้องรับผิดชอบ⁷² โดยศาลฎีกาถือว่าไม่จำเป็นต้องคาดเห็นหรือควรคาดเห็นในขณะทำสัญญา อาจเป็นการคาดเห็นก่อนไม่ชำระหนี้ก็ได้⁷³ โดยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 903/2519 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยส่งสินค้าที่มีคุณภาพ ขำรุดบกพร่องถึงขนาดที่โจทก์ไม่อาจนำไปขายต่อได้ เป็นการผิดสัญญา จำเลยต้องรับผิดชอบในความ ขำรุดบกพร่องดังกล่าว โจทก์มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 215, 287, 391 และ 472 สำหรับค่าขนส่งสินค้าจากกรุงเทพมหานครไปยังที่ทำการของโจทก์ในต่างประเทศ ค่าประกันภัยสินค้า ค่าภาษีขาเข้าและค่านำสินค้าดังกล่าวออกจากด่านศุลกากร ล้วนเป็นค่าเสียหายพิเศษซึ่งจำเลยควรจะคาดคิดล่วงหน้าได้ว่าโจทก์จำเป็นต้องเสีย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 วรรคสอง ส่วนค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์สินค้าของกลางที่ขำรุดบกพร่อง เมื่อปรากฏกรรมการซึ่งมีอำนาจลงชื่อแทนบริษัทจำเลยไม่ยอมรับข้อตกลงในเรื่องที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสินค้าดังกล่าว จึงเป็นเพียงค่าใช้จ่ายที่เป็นประโยชน์แก่โจทก์ฝ่ายเดียว จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย

⁷² โสภณ รัตนากร, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 43*, น.183. และดู ดาราพร ธีระวัฒน์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 29*, น.76.

⁷³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 824/2491

คำพิพากษาฎีกาที่ 2389/2529 จำเลยส่งสินค้าที่มีคุณภาพชำรุดบกพร่องทำให้ผู้ซื้อในต่างประเทศปฏิเสธไม่ยอมรับซื้อสินค้า เป็นเหตุให้โจทก์ขายสินค้านั้นไม่ได้ จำเลยต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องดังกล่าว โจทก์มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 215, 387, 391 และ 472 สำหรับค่าเสียหายที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 คือ คืนเงินราคาสินค้าที่จำเลยรับไปจากโจทก์ค่าที่โจทก์ได้ชำระค่าขนส่งสินค้า ค่าวัสดุสำหรับบรรจุหีบห่อสินค้าที่โจทก์จัดซื้อแล้วส่งให้จำเลยและค่าโกดังเก็บสินค้า ซึ่งถือว่าเป็นค่าเสียหายพิเศษที่จำเลยควรจะคาดคิดล่วงหน้าได้

สรุปได้ว่า เมื่อลูกหนี้ส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง และก่อให้เกิดความเสียหายนอกเหนือจากตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง เมื่อความเสียหายนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแล้ว ขอบเขตของผู้ขายที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ต้องพิจารณาว่าเป็นความเสียหายตามปกติหรือความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ โดยในการพิจารณานั้นต้องนำวัตถุประสงค์ของสัญญาซื้อขายมาพิจารณาประกอบด้วย เนื่องจากความเสียหายตามปกติเป็นกรณีที่วิญญูชนคาดหมายได้ว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ เมื่อเป็นความเสียหายตามปกติแล้วผู้ขายต้องรับผิดชอบแม้ว่าตนจะคาดเห็นไม่ได้เพราะว่าใช้เกณฑ์วิญญูชน ส่วนความเสียหายที่วิญญูชนคาดหมายไม่ได้ ความเสียหายดังกล่าวย่อมเป็นความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ เมื่อผู้ขายคาดหมายไม่ได้ก็ไม่ควรต้องรับผิดชอบ แต่หากว่าผู้คาดได้รู้หรือควรได้รู้ถึงพฤติการณ์พิเศษแล้ว ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบอันเป็นไปตามมาตรา 222 ส่วนความเสียหายทางกายภาพหรือความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นเป็นความเสียหายต่อเนื่องมาจากการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง จะเห็นได้ว่า ความเสียหายต่อเนื่องนั้น อาจจะเป็นความเสียหายตามปกติหรือความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าวิญญูชนคาดได้จากการไม่ชำระหนี้ประกอบกับพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของสัญญาซื้อขายชนิดนั้น ๆ เป็นอย่างไร โดยมีการอธิบาย ความเสียหายต่อเนื่องมีที่มาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษในคดี *Hadley v Baxendale* (1854) แต่เมื่อผู้เขียนได้ทำการค้นคว้า ปรากฏว่าคำว่าความเสียหายต่อเนื่องยังปรากฏอยู่ในกฎหมายของประเทศเยอรมนีด้วยซึ่งเป็นความเสียหายที่ต่อเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่อง ดังนั้น เหตุใดจึงมีการกำหนดคำว่าความเสียหายต่อเนื่องขึ้น มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด และตามกฎหมายของประเทศไทยนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องนำคำดังกล่าวมาใช้หรือไม่ เนื่องจากมีมาตรา 222 แล้วนั้น จะได้อธิบายไว้ในบทต่อไป

บทที่ 3

ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง ในทรัพย์สินที่ซื้อขายในระบบกฎหมายต่างประเทศ

3.1 ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องตามระบบกฎหมายของประเทศเยอรมัน

ในการศึกษาความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขายตามระบบกฎหมายของประเทศเยอรมัน จะต้องแยกพิจารณาออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงก่อนที่ประมวลกฎหมายแพ่งจะมีการแก้ไขในปี ค.ศ. 2002 และภายหลังจากที่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งในปี ค.ศ. 2002 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีความทันสมัยมากขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ความเสียหายต่อเนื่องตามประมวลกฎหมายแพ่งฉบับก่อนการแก้ไขปี ค.ศ. 2002 (BGB 1900)

ในการศึกษาความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งก่อนการแก้ไขในปี ค.ศ. 2002¹ กฎหมายเยอรมันเกี่ยวกับซื้อขายไม่อนุญาตให้ผู้ซื้อทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง เรียกร้องเพื่อค่าเสียหายในฐานะที่เป็นการเยียวยาทั่ว ๆ ไป แต่ผู้ซื้อจะได้รับเยียวยาอย่างจำกัด เพียง 3 สิทธิเท่านั้น คือ ยกเลิกสัญญา หรือได้รับการลดราคา หรือเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สิน นอกจากนี้ ผู้ซื้ออาจเรียกค่าเสียหายเพียงในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการรับรองหรือการฉ้อฉล² ปรากฏอยู่ในมาตรา 459, 462 และมาตรา 463 โดยบทบัญญัติในมาตรา 459 (BGB 1900) เป็นกรณีการรับประกันกับความชำรุดบกพร่องในคุณภาพ (Warranty against Defects

---

¹ ผู้เขียนใช้คำแปลประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันฉบับก่อนการแก้ไขปี ค.ศ. 2002 ของ Chung Hui Wang, The German Civil Code : translation and annotated with an Historical Introduction and Appendices, (London : Stevens and Sons, Limited, 1907) เป็นฉบับที่คณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยใช้ในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

² B.S.Markesinis, W. Lorenz, G. Dannemann, The German law of Obligations: The Law of Contracts and Restitution : A Comparative Introduction (Oxford : Clarendon Press, 1997), p.421.

Quality) ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่ได้มีการรับประกันต่อผู้ซื้อในขณะที่ความเสี่ยงโอนไปยังผู้ซื้อว่า ทรัพย์สินที่ซื้อขายกันนั้นปราศจากความชำรุดบกพร่องอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคา เสื่อมความเหมาะสมในการใช้งานตามปกติ หรือเสื่อมความเหมาะสมอันมุ่งหมายตามสัญญา³ ตามมาตรา 462 (BGB 1900) กำหนดให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบได้เพียง 2 ทางคือ คืนทรัพย์สินแล้วเรียกให้ผู้ขายคืนเงิน หรือเรียกให้ลดราคาลงตามส่วน⁴ ส่วนมาตรา 463 (BGB 1900) เป็นกรณีความรับผิดชอบเพื่อการรับรองคุณภาพ (Promised Quality) และความรับผิดชอบในกรณีฉ้อฉลปกปิดความชำรุดบกพร่อง (Fraudulently Concealed a Defect) ซึ่งมีสาระสำคัญคือ หากคุณภาพของทรัพย์สินไม่เป็นที่รับรองคุณภาพกันในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย กฎหมายให้ผู้ซื้ออาจเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ได้ นอกเหนือจากการยกเลิกสัญญาหรือเรียกให้ลดราคาลงตามส่วนก็ได้ ซึ่งหลักดังกล่าวนำไปใช้ในกรณีที่ผู้ขายรู้แล้วปกปิดความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินนั้นโดยฉ้อฉลด้วย⁵

เห็นได้ว่า บทบัญญัติในมาตรา 459, 462 (BGB 1900) นี้ใช้ในกรณีที่ผู้ขายชำระหนี้โดยไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องซึ่งถือว่าเป็นกรณีที่ผู้ขายไม่มีพฤติการณ์ที่ต้องรับผิดชอบ ต่างจากมาตรา 463 (BGB 1900) เป็นกรณีที่ผู้ขายรู้ถึงความชำรุดบกพร่องอยู่ก่อนแล้วแต่กลับจงใจปกปิดโดยฉ้อฉลหรือเป็นกรณีที่ผู้ขายมีการรับรองคุณภาพต่อผู้ซื้อในขณะที่ทำสัญญากัน ดังนั้น หากมีความชำรุด

---

³ German Civil Code (Translate by Chung Hui Wang) 459 The seller of a thing warrants the purchaser that, at the time when the risk passes to the purchaser (c), it is free from defects which diminish or destroy its value or fitness for its ordinary use or the use presupposed in the contract. An insignificant diminution in value or fitness is not taken into consideration.

The seller also warrants that, at the time the risk passes (c), the thing has the promised qualities.

⁴ German Civil Code (Translate by Chung Hui Wang) Section 462 On account of a defect for which the seller is responsible under the provisions of 459, 460, the purchaser may demand annulment of the sale (i.e. cancellation), or reduction of the purchase price (i.e., reduction).

⁵ German Civil Code (Translate by Chung Hui Wang) 463 If a Promised quality in the thing sold was absent at the time of the purchase, the purchaser may demand compensation for non-performance, instead of cancellation or deduction. The same rule applies if the seller has fraudulently concealed a defect.

บกพร่องเกิดขึ้นถือว่าเป็นกรณีที่ผู้ขายมีความผิดแล้ว โดยถือว่าผู้ขายได้รับรองหรือปกปิดโดยฉ้อฉล ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติการณ์ที่ต้องรับผิดชอบของผู้ขายในแง่ที่ว่าผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องต่อไป

3.1.1.1 สิทธิของผู้ซื้อ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งก่อนจะมีการแก้ไขปรับปรุงในปี ค.ศ. 2002 หากเป็นความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 459, 462 (BGB 1900) กำหนดให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบได้เพียง 2 ทางคือ คืนทรัพย์สินแล้วเรียกให้ผู้ขายคืนเงิน หรือเรียกให้ลดราคาลงตามส่วน และตามมาตรา 460 (BGB 1900)⁶ กำหนดว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง หากผู้ซื้อหรือไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ผู้ขายยังคงรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่ได้ปกปิดโดยฉ้อฉลหรือได้รับรองว่าทรัพย์สินนั้นปราศจากความชำรุดบกพร่อง จะเห็นได้ว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีที่ผู้ซื้อถึงความชำรุดบกพร่องและผู้ซื้อไม่รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงถึงความชำรุดบกพร่องเท่านั้น หากผู้ซื้อไม่รู้หรือการที่ไม่รู้นั้นเพราะความประมาทผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบแม้ผู้ขายจะไม่ได้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นด้วยก็ตาม แต่ตามกฎหมายไม่ได้ให้สิทธิผู้ซื้อเรียกค่าเสียหายในกรณีเลิกสัญญาหรือขอลดราคาลงตามส่วน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) เลิกสัญญา (Wandelung)

ผู้ซื้อที่มีสิทธิคืนทรัพย์สินแล้วเรียกให้ผู้ขายคืนเงินถือเป็นการเลิกสัญญาอย่างหนึ่ง ผู้ขายจึงมีความรับผิดชอบรับคืนทรัพย์สินและคืนเงินให้แก่ผู้ซื้อ⁷ แต่ผู้ซื้อไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากการเลิกสัญญาได้ เพราะไม่มีกฎหมายรองรับให้เรียกได้ ดังนั้น ผู้ขายมีหน้าที่เพียงเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยการคืนเงินให้แก่ผู้ซื้อเมื่อมีการคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายกัน ซึ่งในกฎหมายไทยมีการบัญญัติรับรองไว้โดยชัดว่าแม้มีการเลิกสัญญาก็สามารถเรียกค่าเสียหายกันได้ตามมาตรา 391 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และนอกจากนี้ถ้าเป็นการซื้อทรัพย์สินเป็นประเภทใช้ไปสิ้นไป (fungibles) ผู้ซื้อสามารถขอเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินที่ไม่บกพร่องได้ (Nachlieferung) แทนการเลิก

⁶ German Civil Code (Translate by Chung Hui Wang) Section 460 A seller is not responsible for a defect of quality in the thing sold if the purchaser know of the defect at the time of entering into the contract (d). If a defect of the kind specified in 459, par.1 has remained unknown to the purchaser in consequence of gross negligence, the seller is responsible, unless he has guaranteed that the thing is free from the defect, only if he has fraudulently concealed it.

⁷ B.S.Markesinis, W. Lorenz, G. Dannemann, *supra* note 2, p.618.

สัญญาหรือลดราคาลงตามส่วนได้ตามมาตรา 480 (1) (BGB 1900)⁸ แต่หากเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ย่อมไม่สามารถใช้สิทธิขอเปลี่ยนทรัพย์สินได้

(2) การเรียกให้ลดราคาลงตามส่วน (Minderung)

การเรียกให้ลดราคาลงตามส่วนคือ การขอลดราคาตามมูลค่าตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ซึ่งเป็นไปตามหลัก Commutative Justice อันเป็นความยุติธรรมในสัญญาต่างตอบแทน⁹ กล่าวคือเมื่อได้รับชำระหนี้มาเพียงใดก็มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทนเพียงนั้น ดังนั้น เมื่อผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง หากผู้ซื้อยังประสงค์ที่จะรับมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่องเอาไว้ก็สามารถเรียกให้ผู้ขายลดราคาลงตามส่วน ผู้ขายจะต้องลดราคาให้แก่ผู้ซื้อเนื่องจากผู้ขายย่อมมีสิทธิได้รับชำระราคาจากผู้ซื้อตามส่วนแห่งมูลค่าทรัพย์สินในขณะที่มีความชำรุดบกพร่องมิใช่มูลค่าทรัพย์สินตามท้องตลาดในขณะนั้น¹⁰

หากเป็นกรณีความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขายซึ่งมีเหตุตามมาตรา 463, 480 วรรคสอง (BGB 1900)¹¹ ถือว่าผู้ขายมีความผิดเนื่องจากผู้ขายรู้ถึงความชำรุดบกพร่องอยู่ก่อนแล้วแต่ตั้งใจปกปิดเสียโดยฉ้อฉล หรือผู้ขายมีการรับรองคุณภาพของทรัพย์สินที่ซื้อขายกัน

---

⁸ German Civil Code (Translate by Chung Hui Wang) Section 480 The purchaser of a thing designate only by species may demand, instead of cancellation or reduction, that instead of the defective thing one free from defect be delivered to him. The provisions of 464 to 466, 467, sentence 1, and 469, 470, 474 to 479, applicable to cancellation, apply mutatis mutandis to this claim.

If, at the time at which the risk passes to the purchaser (8), a promised quality was absent, or if the seller has fraudulently concealed a defect, the purchaser may demand compensation for non-performance instead of cancellation, reduction, or delivery of a thing free from defect.

⁹ Commutative justice calls for fundamental fairness in all agreements and exchanges between individuals or private social groups. ([http://definitions.uslegal.com /c/commutative-justice/](http://definitions.uslegal.com/c/commutative-justice/))

¹⁰ Section 472 (BGB 1900) Calculation of the reduction

¹¹ German Civil Code (Translate by Chung Hui Wang) Section 480 par.2 If, at the time at which the risk passes to the purchaser (8), a promised quality was absent, or if the seller has fraudulently concealed a defect, the purchaser may

นอกจากสิทธิในการคืนทรัพย์สินแล้วเรียกให้ผู้ขายคืนเงินหรือการชดเชยค่ากลางตามส่วนแล้ว ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายชดเชยค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนความเสียหายได้ด้วย โดยฐานในการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ในกรณีนี้มาจากความรับผิดของผู้ขายที่มีการรับรองหรือปกปิดความชำรุดบกพร่องโดยฉ้อฉล ต่างจากมาตรา 459 (BGB 1900) ที่ผู้ขายไม่มีความรับผิด จึงไม่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน เหตุที่ผู้ขายไม่มีความผิดเพราะว่าแม้ผู้ขายไม่ถึงถึงความชำรุดบกพร่องก็ต้องรับผิด จะไม่ต้องรับผิดก็ต่อเมื่อผู้ซื้อได้รู้หรือไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงตามมาตรา 460 (BGB 1900)¹²

จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งก่อนการแก้ไขในปี ค.ศ. 2002 เป็นการบัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขายในกรณีทั่วไปแม้ผู้ขายจะไม่ได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องดังกล่าว ซึ่งผู้ขายไม่มีความผิดตามมาตรา 459 และกรณีนี้ผู้ขายมีต้องรับผิดอย่างจำกัดใน 2 กรณีเท่านั้นคือ ผู้ขายจงใจปกปิดความชำรุดบกพร่องโดยฉ้อฉลหรือผู้ขายมีการรับรองคุณภาพของทรัพย์สินเท่านั้น

เมื่อพิจารณาด้วยบทกฎหมายของประเทศเยอรมันตามมาตรา 459, 460, 462, 463 และ 480 (BGB 1900) ปัญหาจึงเกิดขึ้นในกรณีที่ความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นโดยเป็นพฤติกรรมที่ผู้ขายต้องรับผิดเนื่องจากเหตุอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้เกิดจากการกระทำของผู้ขายในลักษณะที่เป็น การจงใจปกปิดความชำรุดบกพร่องโดยฉ้อฉล หรือผู้ขายได้มีการรับรองคุณภาพของทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น การที่ผู้ขายรับประกันสินค้า (Guaranty) ว่าสินค้าชิ้นนั้นหากนำไปขายต่อจะได้ราคาดี หรือจะซื้อคืนในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด แต่ภายหลังปรากฏว่าสินค้านั้นไม่เป็นไปตามที่มีการรับประกัน การส่งมอบของไม่ครบตามจำนวน ซึ่งเป็นเรื่องการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์ อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ผู้ซื้อจะสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้หรือไม่ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายรองรับ

---

demand compensation for non-performance instead of cancellation, reduction, or delivery of a thing free from defect.

¹² German Civil Code (Translate by Chung Hui Wang) Section 460 A seller is not responsible for a defect of quality in the thing sold if the purchaser know of the defect at the time of entering into the contract (d). If a defect of the kind specified in 459, par.1 has remained unknown to the purchaser in consequence of gross negligence, the seller is responsible, unless he has guaranteed that the thing is free from the defect, only if he has fraudulently concealed it.

สรุปได้ว่ากรณีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อที่มีสิทธิเลิกสัญญา (Wandelung) หรือให้ลดราคาลงตามส่วน (Minderung) อันเป็นการเยียวยาในความเสียหายโดยตรงแล้วตามมาตรา 462 (BGB 1900) ส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ซื้ออันมิใช่ความเสียหายโดยตรง แต่เป็นความเสียหายโดยอ้อมหรือเรียกได้ว่าเป็นความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential Damages) นั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติรองรับให้เรียกค่าสินไหมทดแทนไว้โดยชัดแจ้งให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้ขายได้รับรองคุณภาพของทรัพย์สินหรือปกปิดโดยฉ้อฉล กฎหมายได้กำหนดว่าให้เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ได้ตามมาตรา 463 (BGB 1900)

การที่ไม่มีบทบัญญัติรับรองเรื่องความรับผิดชอบเพื่อการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ทำให้เกิดปัญหาถกเถียงมาตั้งแต่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่ง โดยเฉพาะกรณีที่ลูกหนี้ชำระหนี้และเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ไว้แล้วแต่ปรากฏการชำระหนี้ไม่ถูกต้องครบถ้วน เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ฝ่ายเจ้าหนี้จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าจะสามารถเยียวยาเจ้าหนี้ได้อย่างไรเพราะไม่ถือว่าเป็นกรณีผิดนัดหรือเป็นการพ้นวิสัย เนื่องจากมีการชำระหนี้โดยส่งมอบ ณ สถานที่ และภายในระยะเวลาที่กำหนดกันแล้ว จึงต้องมีการวางหลักกฎหมายขึ้นใหม่เพื่ออุดช่องว่างโดยอาศัยแนวคำพิพากษาของศาลสูงเยอรมัน เรียกว่า หลักการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (Positive Breach of contract)¹³ ซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งจึงได้มีการนำหลักนี้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมันเพื่อให้ความชัดเจนยิ่งขึ้น

3.1.1.2 หลัก Positive Breach of Contract

Positive Breach of Contract หรือ Positive Vertragsverletzungen เป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์แห่งมูลหนี้ ซึ่งการส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายที่มีความชำรุดบกพร่องถือว่าเป็นกรณีที่ผู้ขายไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์แท้จริงแห่งมูลหนี้เช่นกัน

ช่วงก่อนที่ประมวลกฎหมายแพ่งจะมีการแก้ไขในปี ค.ศ. 2002 ในระบบกฎหมายเยอรมัน นั้นหากผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ขายโดยชำรุดบกพร่อง ผู้ขายต้องรับผิดชอบโดยรับสินค้าคืน หรือโดยยอมลดราคาซื้อขายลงตามส่วนเท่านั้น ความรับผิด ของผู้ขายในการชดเชยค่า

¹³ โปรตตุกิตติศักดิ์ ปรกติ, “ปัญหาการวิเคราะห์โครงสร้างความรับผิดทางหนี้ และสิทธิบอกเลิกสัญญา,” ใน หนังสือรวมบทความทางวิชาการ 60 ปี อาจารย์เงาะ, จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2558), น.232. และดู B.S.Markesinis, W. Lorenz, G. Dannemann, *supra note 2*, pp.418-419.

สินไหมทดแทนเพื่อความชำรุดบกพร่องย่อมมีได้ในฐานะที่เป็นกรณียกเว้น โดยผู้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันกำหนดให้ผู้ซื้อมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เพียงสองกรณี กล่าวคือ กรณีที่หนึ่งเมื่อทรัพย์สินที่ซื้อขายชำรุดบกพร่องหรือโดยขาดคุณสมบัติ ที่ได้รับรองกันไว้ตามมาตรา 463 ประโยคแรก และมาตรา 480 วรรคสอง (BGB 1900) และกรณีที่สองเมื่อผู้ขายปกปิดความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 463 ประโยคที่สองและมาตรา 480 วรรคสอง (BGB 1900) จึงอาจกล่าวในเบื้องต้นได้ว่ากฎหมายกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ขายให้ชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะกรณีที่ได้มีการตกลงรับประกันคุณภาพไว้ หรือได้ออกลปกปิดความบกพร่องเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ศาลเยอรมันไม่ได้ถือว่าหลักเกณฑ์ข้างต้นเป็นหลักเกณฑ์ที่กฎหมายมุ่งจำกัดความรับผิดไว้เพียงเฉพาะสองกรณีนี้เท่านั้น นอกเหนือจากความรับผิดตามกฎหมายในกรณีที่ผู้ขายได้รับประกันคุณภาพสินค้าไว้ หรือในกรณีที่ได้ออกลปกปิดความชำรุดบกพร่อง สองกรณีข้างต้นแล้ว ศาลยังได้วาง หลักความรับผิดชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนไว้ในแนวคำพิพากษาบรรทัดฐานว่าผู้ขายยังอาจต้องรับผิดชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีอื่นเพิ่มเติมขึ้นอีก ดังที่ปรากฏให้เห็นได้ในคดีผู้ขายส่งมอบแป้งขนมปังชำรุดบกพร่องซึ่งตัดสินในปี 1902 โดยศาลตัดสินว่า นอกจากผู้ขายจะต้องรับผิดในการรับสินค้าคืน หรือลดราคาลงตามส่วนแล้ว หากการชำระหนี้ชำรุดบกพร่องนั้นเป็นเพราะพฤติการณ์ที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ผู้ขายยังต้องรับผิดชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ซื้อตาม หลักความผิด โดยอิงหลักเกณฑ์ในมาตรา 276 (BGB 1900)¹⁴ อีกทางหนึ่งด้วย (RGZ 52, 18)¹⁵ โดยที่ศาลตระหนักว่าความรับผิดของผู้ขายในการรับสินค้าคืนและในการลดราคาลงตามส่วน เป็นเหตุให้ผู้ซื้อได้รับความคุ้มครองไม่เพียงพอในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อเนื่องขึ้นจากผลของความชำรุดบกพร่อง ดังนั้นศาลจึงได้พัฒนาหลักความรับผิดของผู้ขายในการชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ซื้อ ในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าชำรุดบกพร่องโดยพฤติการณ์ที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ นับเป็นการให้ความเยียวยาเพิ่มเติมขึ้นจากที่กฎหมายได้กำหนดไว้

ในกรณีที่ผู้ขายสินค้าที่ชำรุดบกพร่องเป็นผู้ผลิตหรือเป็นผู้จัดจำหน่าย และ ความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นผลจากการ ฝ่าฝืนหน้าที่ใช้ความระมัดระวังในการผลิตหรือในการจัด

¹⁴ German Civil Code (Translate by Chung Hui Wang) Section 276 A debtor is responsible, unless it is otherwise provided, for willful default and negligence (c). A person who does not exercise ordinary care negligently. The provisions of 827, 828 apply. A debtor may not be released beforehand from responsibility for willful default.

¹⁵ B.S.Markesinis, W. Lorenz, G. Dannemann, *supra note 2*, pp.472-473.

จำหน่าย ดังนั้นผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องนั้น เช่น ผู้ขายเมล็ดพันธุ์ข้าวสาธิตความระมัดระวังในการตรวจสอบและรักษาความสะอาดของสินค้า เป็นเหตุให้เมล็ดพันธุ์ติดเชื้อ จนไม่สามารถงอกงามเติบโตขึ้นได้ตามปกติ ดังนั้นผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่การปลูกพืชของเกษตรกรผู้ซื้อเมล็ดพันธุ์ในฤดูนั้นล้มเหลวลงเพราะเมล็ดพันธุ์ที่ชำรุดบกพร่อง (RGZ 53, 200)¹⁶

ผู้ขายอาหารม้าซึ่งได้จำหน่ายอาหารม้าที่เป็นพิษให้แก่ผู้ซื้อและผู้ซื้อได้นำอาหารม้านั้นไปจำหน่ายต่อแก่ลูกค้าของตนจนเป็นเหตุให้ ม้าของลูกค้าที่ซื้ออาหารไปถึงแก่ความตาย เพราะกินอาหารนั้น ย่อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ผู้ซื้อซึ่งต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ม้าของลูกค้าของตน ถึงแก่ความตายเพราะกินอาหารเป็นพิษ (RGZ 66, 289)¹⁷ หลักการสำคัญในเรื่องนี้ก็คือผู้ขายย่อมมีหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ หากการไม่ชำระหนี้เป็นเพราะพฤติการณ์ที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันในเรื่องความรับผิดชอบของผู้ขายเพื่อความชำรุดบกพร่องนี้แม้จะตราขึ้นในลักษณะที่เป็นบทพิเศษในเรื่องซื้อขาย แต่ก็พึงเข้าใจว่ากฎหมาย มิได้มุ่งตัดความรับผิดชอบเพื่อการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้โดยพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบตามหลักทั่วไปแต่อย่างใด (RGZ 52, 18, 19) และศาลเยอรมันก็ได้ยืนยันว่าหลักความรับผิดชอบดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานความรับผิดชอบเพื่อการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (Positive Breach of Contract) ตามหลักทั่วไปนั่นเอง¹⁸

จากการศึกษาพบว่า การส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อจะมีสิทธิเพียงเล็กน้อยสัญญา (Wandelung) และลดราคา (Minderung) แต่ไม่มีบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของผู้ซื้อในทางที่เรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นอย่างอื่นได้ เนื่องจากเป็นผลของการตีความตามมาตรา 459, 462 (BGB 1900) แต่ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เนื่องจากศาลเห็นว่ากฎหมายมีความคุ้มครองผู้ซื้อกว้างกว่าตัวบทที่กำหนดไว้ ศาลยอมรับให้เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายโดยตรงไม่ได้ แต่เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อเนื่องได้ เพราะตามมาตรา 459, 462 ที่กำหนดให้เล็กน้อยสัญญาหรือลดราคาตามเป็นการเยียวยาเฉพาะความเสียหายโดยตรง (Direct Damage) หากยอม

¹⁶ B.S.Markesinis, W. Lorenz, G. Dannemann, *supra* note 2, pp.472-473

¹⁷ *Ibid.*, pp.472-473

¹⁸ *Ibid.*, pp.472-473

ให้เรียกค่าเสียหายได้อีกจะเป็นการซ้ำซ้อน แต่หากเป็นความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential Damages) ก็สามารถเรียกได้ โดยอ้างมาตรา 276 (BGB 1900)

ปัจจุบันตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมีการแก้ไขใหม่ปี 2002 หากมีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้นผู้ซื้อสามารถเรียกค่าเสียหายในความชำรุดบกพร่องได้ตาม มาตรา 434 และมาตรา 437 โดยถือว่าเป็นกรณีไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ตามมาตรา 280

3.1.2 ความเสียหายต่อเนื่องตามประมวลกฎหมายแพ่งฉบับหลังการแก้ไขปี

ค.ศ. 2002

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมีการแก้ไขใหม่¹⁹ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2002 โดยได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายลักษณะหนี้ให้มีความทันสมัยมากขึ้น การแก้ไขกฎหมายครั้งนี้มีสาเหตุเนื่องจากต้องการให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในกฎหมายของสหภาพยุโรป และเพื่อให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยนำเอาหลักกฎหมายต่างๆ ที่ศาลวางแนววินิจฉัยไว้มารวมรวมและบัญญัติลงในประมวลกฎหมายแพ่งฉบับนี้²⁰

3.1.2.1 ความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย

ความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง ภายหลังจากที่ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันในปี ค.ศ. 2002 (BGB 2002) ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

(1.) ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง

เป็นหลักทั่วไปในความรับผิดชอบตามสัญญาซื้อขาย ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี 2002 มาตรา 433 (1) (BGB 2002)²¹ เรื่องหน้าที่

¹⁹ ผู้เขียนใช้คำแปลประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันฉบับแก้ไขใหม่ปี ค.ศ. 2002 ซึ่งแปลโดย The Federal Ministry of Justice and Consumer Protection in cooperation with juris GmbH.

²⁰ Basil Markesinis, Hannes Unberath, Augus Johnston, The German Law of Contract : A Comparative Treatise, (Oxford : Hart Publishing, 2006), pp.147, 382-383.

²¹ German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection

ของผู้ขายตามสัญญาซื้อขาย มีสาระสำคัญคือ ผู้ขายมีหน้าที่จะต้องจัดหาทรัพย์สินแก่ผู้ซื้อในสภาพที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องและไม่มีการถูกรอนสิทธิในทรัพย์สินนั้น

หน้าที่ของผู้ขายในการส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายคือ ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องแก่ผู้ซื้อ จึงต้องพิจารณาต่อไปว่าลักษณะของทรัพย์สินอย่างไรที่ถือว่าเป็นกรณีที่มีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้น โดยลักษณะของความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี 2002 (German Civil Code 2002) มาตรา 434 (BGB 2002)²² กรณีความชำรุดบกพร่องในคุณภาพ คือ

Section 433 Typical contractual duties in a purchase agreement

(1) By a purchase agreement, the seller of a thing is obliged to deliver the thing to the buyer and to procure ownership of the thing for the buyer. The seller must procure the thing for the buyer free from material and legal defects.

²² German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection

Section 434 Material defects

(1) The thing is free from material defects if, upon the passing of the risk, the thing has the agreed quality. To the extent that the quality has not been agreed, the thing is free of material defects

1. if it is suitable for the use intended under the contract,
2. if it is suitable for the customary use and its quality is usual

in things of the same kind and the buyer may expect this quality in view of the type of the thing.

Quality under sentence 2 no. 2 above includes characteristics which the buyer can expect from the public statements on specific characteristics of the thing that are made by the seller, the producer (section 4 (1) and (2) of the Product Liability Act [Produkthaftungsgesetz]) or his assistant, including without limitation in advertising or in identification, unless the seller was not aware of the statement and also had no duty to be aware of it, or at the time when the contract was entered into it had been corrected in a manner of equal value, or it did not influence the decision to purchase the thing.

(ก) ทรัพย์สินจะปราศจากความชำรุดบกพร่อง หากทรัพย์สินมีคุณภาพที่ได้ตกลงกันในเวลาที่โอนความเสี่ยงภัย หากไม่ได้มีการตกลงกันเรื่องคุณภาพของทรัพย์สินไว้ ทรัพย์สินดังกล่าวจะถือว่าปราศจากความชำรุดบกพร่องเมื่อ

1. หากทรัพย์สินนั้นเหมาะสมสำหรับการใช้ที่ระบุไว้ในสัญญา และ
2. หากทรัพย์สินนั้นเหมาะสมกับการใช้งานตามปกติแห่งทรัพย์สินชนิดนั้น

และผู้ซื้อสามารถคาดหมายได้โดยคุณภาพดังกล่าวของทรัพย์สินประเภทนั้น

คุณภาพภายใต้บทบัญญัติใน (1) ประโยค 2 ข้อ 2 ตามที่ระบุไว้นั้น รวมถึงลักษณะซึ่งผู้ซื้ออาจจะคาดหมายจากคำโฆษณาต่อสาธารณชนที่สร้างขึ้นโดยผู้ขาย, ผู้ผลิต, และผู้ช่วย รวมถึงการโฆษณาหรือการเจาะจงโดยปราศจากข้อจำกัด ไม่ว่าผู้ขายจะมีหน้าที่ในการระมัดระวังหรือในขณะที่ทำสัญญาได้มีการระบุหรือรับรองคุณภาพของทรัพย์สิน หรือคำโฆษณาไม่ได้มีอิทธิพลโน้มน้าวให้มีการตัดสินใจทำสัญญาซื้อทรัพย์สินดังกล่าว

(ข) เป็นกรณีของการชำรุดบกพร่องในตัวทรัพย์สินเช่นกัน หากผู้ขายหรือตัวแทนของผู้ขายไม่ได้ให้คำแนะนำที่เหมาะสม รวมถึงมีความชำรุดบกพร่องที่เกิดจากการนำทรัพย์สินหลายอย่างมาประกอบกันของผู้ขายโดยไม่ถูกต้อง รวมทั้งกรณีที่ทรัพย์สินที่จะนำมาประกอบรวมกันโดยได้รับคำแนะนำไม่ถูกต้อง เว้นแต่เมื่อประกอบกันแล้วไม่มีความบกพร่องเกิดขึ้น

(ค) ในกรณีผู้ขายจัดหาทรัพย์สินที่ซื้อขามีลักษณะแตกต่างออกไป หรือมีปริมาณน้อยกว่าที่ตกลงกัน ถือว่าเป็นความชำรุดบกพร่องนั้นเช่นเดียวกัน

ตามหลักกฎหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หากมีการตกลงคุณภาพและทรัพย์สินนั้นมีความชำรุดบกพร่องในเวลาที่โอนกรรมสิทธิ์ ย่อมถือว่าทรัพย์สินนั้นปราศจากความชำรุดบกพร่อง แต่หากไม่มีการตกลงคุณภาพในการซื้อขายทรัพย์สินนั้น โดยหลักทรัพย์สินที่ผู้ขายส่งมอบต้องปราศจากความชำรุดบกพร่อง โดยทรัพย์สินนั้นต้องเหมาะสมแก่การใช้งานตามที่ระบุในสัญญา และต้องเหมาะสมกับการใช้งานตามปกติและคุณภาพแห่งทรัพย์สินชนิดนั้น โดยผู้ซื้อสามารถคาดหมายได้โดยลักษณะของทรัพย์สินนั้น และนอกจากนี้ยังรวมถึงกรณี ผู้ขายไม่ได้ให้คำแนะนำที่เหมาะสม การนำ

(2) It is also a material defect if the agreed assembly by the seller or persons whom he used to perform his obligation has been carried out improperly. In addition, there is a material defect in a thing intended for assembly if the assembly instructions are defective, unless the thing has been assembled without any error.

(3) Supply by the seller of a different thing or of a lesser amount of the thing is equivalent to a material defect.

ทรัพย์สินหลายอย่างมาประกอบกันโดยไม่ถูกต้อง และกรณีส่งทรัพย์สินที่แตกต่างหรือมีปริมาณน้อยกว่าที่ตกลง เห็นได้ว่าลักษณะความชำรุดบกพร่องตามกฎหมายประเทศเยอรมันมุ่งถึงคุณสมบัติของตัวทรัพย์สิน หากทรัพย์สินไม่สามารถใช้ได้ตามคุณสมบัติแล้วย่อมเป็นความชำรุดบกพร่อง และจะเห็นว่าหลักการตามมาตรา 434 เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยคือ มาตรา 472 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ในเรื่องส่งทรัพย์สินในปริมาณน้อยกว่านั้นเปรียบได้กับมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกฎหมายของประเทศเยอรมันได้กำหนดให้ความชำรุดบกพร่องรวมไปถึงกรณี ผู้ขายไม่ได้ให้คำแนะนำที่เหมาะสม การนำทรัพย์สินหลายอย่างมาประกอบกันโดยไม่ถูกต้อง และกรณีส่งทรัพย์สินที่แตกต่างหรือมีปริมาณน้อยกว่าที่ตกลง ซึ่งตามกฎหมายไทยมิไม่ได้กำหนดชัดเจนเหมือนอย่างกฎหมายประเทศเยอรมัน แต่ตามกฎหมายไทยก็สามารถตีความไปถึงกรณีเหล่านั้นได้ ซึ่งได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 เรื่องความหมายของคำว่าความชำรุดบกพร่อง

(2.) ความรับผิดชอบเพื่อการรับประกัน

มาตรา 443 (BGB 2002)²³ การรับประกัน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

(ก) ในกรณีที่ผู้ขาย ผู้ผลิต หรือบุคคลที่สาม มีหน้าที่เพิ่มเติมจาก ความรับผิดชอบสำหรับความชำรุดบกพร่อง โดยการแสดงออกหรือในคำโฆษณาก่อนที่จะได้มีการตกลงทำ สัญญาซื้อขายกันเสร็จเด็ดขาด หรือในเวลาที่ได้มีการตกลงทำสัญญากัน หนี่ดังกล่าวเป็นกรณีเฉพาะ ในการเรียกคืนราคา การเปลี่ยนตัวทรัพย์สิน การซ่อมแซม หรือบริการ ในกรณีที่ทรัพย์สินไม่ได้คุณภาพ

---

²³ German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection

Section 443 Guarantee

(1) Where the seller, the producer or some other third party enters into obligation, in addition to his statutory liability for defects, by way of making a declaration or in relevant advertising that was available prior to the purchase agreement being concluded or at the time of its conclusion, such obligation being in particular to reimburse the purchase price, to exchange the thing, to repair it or to provide services in this context should the thing not exhibit the quality or not fulfil other requirements than those concerning its freedom from defects, in each case as described in the declaration or in the relevant advertisement (guarantee), the buyer shall be entitled, in the case of a guarantee having been given, and notwithstanding

หรือไม่สมประโยชน์ตามที่ตกลงกันนอกเหนือจากกรณีทรัพย์สินชำรุดบกพร่อง ในกรณีที่ได้ให้คำรับรองหรือคำโฆษณานั้น ผู้ซื้อจะมีสิทธินอกเหนือจากข้อเรียกร้องอย่างอื่น ในการเรียกจากผู้ให้คำรับรองในความสัมพันธ์ดังกล่าว

(ข) ในขอบเขตที่ผู้ให้คำรับรอง รับรองว่าทรัพย์สินดังกล่าวมีคุณภาพเฉพาะสำหรับระยะเวลาที่ได้ระบุไว้ ให้สันนิษฐานว่ากรณีที่ทรัพย์สินชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นระหว่างเวลาดังกล่าวก่อให้เกิดสิทธิตามที่ได้ให้คำรับรองไว้

เป็นกรณีที่ผู้ขายได้มีการรับรองหรือโฆษณาก่อนหรือในเวลาที่ได้มีการตกลงทำสัญญาซื้อขายกันว่าทรัพย์สินนั้นมีคุณภาพตามที่ได้รับรองหรือโฆษณา ปรากฏว่าทรัพย์สินไม่ได้คุณภาพ หรือไม่สมประโยชน์ตามที่ตกลงกันนอกเหนือจากกรณีทรัพย์สินชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อสามารถเรียกให้คืนราคา เปลี่ยนตัวทรัพย์สิน หรือซ่อมแซม และหากมีการรับรองโดยกำหนดระยะเวลาว่าทรัพย์สินมีคุณภาพเฉพาะ ปรากฏว่ามีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาดังกล่าว กฎหมายให้สันนิษฐานว่าเป็นกรณีที่ก่อให้เกิดสิทธิตามที่ผู้ขายได้มีการรับรองไว้ และยังมีข้อกำหนดพิเศษในการรับประกันตามมาตรา 443 ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 477 (BGB 2002) ซึ่งเป็นเรื่องข้อกำหนดพิเศษเพื่อการรับประกัน (Special provisions for guarantees)

(3.) ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องที่รู้แล้วปกปิดเสีย

มาตรา 442 (BGB 2002)²⁴ มีสาระสำคัญว่า ผู้ขายไม่ต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องหากเป็นกรณีที่ผู้ซื้อไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องเพราะความประมาทเลินเล่ออย่าง

---

his statutory claims, to the rights under the guarantee in relation to the person who has given the guarantee (guarantor).

(2) To the extent that the guarantor gives a guarantee as to the thing having a specified quality for a specified period (guarantee of durability), the presumption will be that a material defect which appears during the guarantee period triggers the rights under the guarantee.

²⁴ German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection

Section 442 Knowledge of the buyer

(1) The rights of the buyer due to a defect are excluded if he has knowledge of the defect at the time when the contract is entered into. If the buyer has no knowledge of a defect due to gross negligence, the buyer may assert rights in

ร้ายแรงของผู้ซื้อ ผู้ซื้อจะเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบได้เฉพาะกรณีที่ผู้ขายฉ้อฉลปกปิดความชำรุดบกพร่อง หรือได้รับประกันในทรัพย์สินที่ซื้อขาย นอกจากนี้ข้อจำกัดระยะเวลาอายุความฟ้องคดีในกรณีความชำรุดบกพร่องจะไม่นำมาใช้บังคับกับกรณีที่ผู้ขายได้กระทำการฉ้อฉลปกปิดความชำรุดบกพร่องด้วย ตามมาตรา 438 (BGB 2002)²⁵

ความมุ่งหมายของมาตรา 434 เรื่องความชำรุดบกพร่อง หมายถึง ความเสียหายเพื่อความชำรุดบกพร่องทั่วไปที่ผู้ขายไม่มีความผิด ส่วนมาตรา 443 ความรับผิดเพื่อการรับประกัน และมาตรา 442 (1) ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องกรณีที่อยู่แล้วฉ้อฉลปกปิดเสียเป็นเรื่องของความรับผิดเพื่อการไม่ชำระหนี้ทั้งหลายโดยถือว่าผู้ขายมีความผิด ซึ่งไม่ใช่ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องทั่วไป แต่เป็นกรณีความรับผิดเพื่อความเสียหายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้สามารถขยายความรับผิดออกมาได้

แต่เดิมในประเทศเยอรมันมีกฎหมายกำหนดไว้เพียงว่า กรณีที่มีความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อนั้น ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเพียงฟ้องเรียกให้รับคืนทรัพย์สินแล้วได้รับเงินคืน (เลิกสัญญา) (Wandelung) หรือขอลดราคา (Minderung) เท่านั้น ดังนั้น หากเป็นกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นและปรากฏว่าไม่ใช่กรณีที่ผู้ขายได้รับประกันคุณภาพ หรือกรณีที่ผู้ขายทราบถึงความชำรุดบกพร่องแต่จงใจปกปิดเสีย ผู้ขายก็ควรต้องรับผิดชอบกับผู้ซื้อด้วย จึงเกิดการพัฒนาเป็นทฤษฎีความรับผิดเพื่อการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (Positive Breach of Contract) หลักเรื่องนี้ใช้บังคับกับกรณีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องครบถ้วนจนเจ้าหนี้ได้รับความเสียหายเพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ ผลคือลูกหนี้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องหรือต้องตามความประสงค์แท้จริงแห่งมูลหนี้ จนกลายเป็นหลักความรับผิดทางหนี้ที่มี

---

relation to this defect only if the seller fraudulently concealed the defect or gave a guarantee of the quality of the thing.

²⁵ German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection

Section 438 Limitation of claims for defects

(3) Notwithstanding subsection (1) nos. 2 and 3 and subsection (2), claims become statute-barred in the standard limitation period if the

seller fraudulently concealed the defect. In the case of subsection (1) no. 2, however, claims are not statute-barred before the end of the period there specified.

ขอบเขตกว้างขวาง จนกระทั่งได้มีการบัญญัติและถือเป็นหัวใจของความรับผิดชอบทางหนี้ของประเทศเยอรมันเมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งในปี ค.ศ. 2002²⁶

ตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันที่แก้ไขใหม่ ปี ค.ศ 2002 ปรากฏอยู่ใน มาตรา 276 (BGB 2002)²⁷ เรื่องความรับผิดชอบของลูกหนี้ และมาตรา 280 (1) (BGB 2002)²⁸ ในเรื่องการไม่ชำระหนี้ต้องตามความประสงค์แท้จริงแห่งมูลหนี้ ซึ่งแต่เดิมไม่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายเยอรมัน โดยเพิ่งมีการบัญญัติในปี 2002 อันเป็นการพัฒนามาจากหลัก Positive Breach of Contract²⁹

---

²⁶ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 13*, น.232.

²⁷ German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection

Section 276 Responsibility of the obligor

(1) The obligor is responsible for intention and negligence, if a higher or lower degree of liability is neither laid down nor to be inferred from the other subject matter of the obligation, including but not limited to the giving of a guarantee or the assumption of a procurement risk. The provisions of sections 827 and 828 apply with the necessary modifications.

(2) A person acts negligently if he fails to exercise reasonable care.

(3) The obligor may not be released in advance from liability for intention.

²⁸ German Civil Code (BGB 2002) Section 280 Damages in lieu of performance for nonperformance or failure to render performance as owed

(1) To the extent that the obligor does not render performance when it is due or does not render performance as owed, the obligee may, subject to the requirements of section 280 (1), demand damages in lieu of performance, if he has without result set a reasonable period for the obligor for performance or cure. If the obligor has performed only in part, the obligee may demand damages in lieu of complete performance only if he has no interest in the part performance. If the obligor has not rendered performance as owed, the obligee may not demand damages in lieu of performance if the breach of duty is immaterial.

เห็นได้ว่าจากแนวคิดในทฤษฎีการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (Positive Breach of Contract) นี้ได้มีการขยายความรับผิดของลูกหนี้ (ผู้ขาย) ออกไป โดยจะต้องรับผิดในกรณีที่ผู้ขายจงใจผิดนัดชำระหนี้ และกรณีที่ผู้ขายประมาทเลินเล่อในการผิดนัดชำระหนี้ นอกจากนี้แม้ผู้ขายจะได้ตกลงกับผู้ซื้อไว้ล่วงหน้าว่าไม่ต้องรับผิดในกรณีที่ผู้ขายผิดนัดไม่ชำระหนี้ผู้ขายก็ไม่หลุดพ้นจากความรับผิดต่อผู้ซื้อ ซึ่งตามแนวคิดนี้ผู้ซื้อได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมากขึ้น และแนวคิดนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 215 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยด้วย

3.1.2.2 ขอบเขตความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง

ในการพิจารณาขอบเขตความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง ผู้ขายจะต้องรับผิดเพียงใดนั้นจะศึกษาจากบทบัญญัติในกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ซื้อในกรณีความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง และขอบเขตความเสียหายที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่อง ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2002 ได้บัญญัติสิทธิของผู้ซื้อไว้ในมาตรา 437 (BGB 2002)³⁰ ในกรณีทรัพย์สินที่ซื้อมีความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกร้องตามบทบัญญัติต่อไปนี้ เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นดังต่อไปนี้

1 ภายใต้อำตรา 439 (Cure) การเรียกให้ชำระหนี้ให้ถูกต้อง

2 การเลิกสัญญา ภายใต้อำตรา 440, 323, 326(5) หรือการลดราคาตาม 441 และ

²⁹ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 13*, น.232.

³⁰ German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection

Section 437 Rights of buyer in the case of defects

If the thing is defective, the buyer may, provided the requirements of the following provisions are met and unless otherwise specified,

1. under section 439, demand cure,
2. revoke the agreement under sections 440, 323 and 326 (5) or reduce the purchase price under section 441, and
3. under sections 440, 280, 281, 283 and 311a, demand damages, or under section 284, demand reimbursement of futile expenditure.

3 การเรียกค่าเสียหาย ภายใต้มาตรา 440 281 280 283 และ 311a
เรียกค่าหรือการเรียกค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ชำระไปแล้วคืน ภายใต้มาตรา 284

ตามหลักกฎหมายแพ่งเยอรมันข้างต้น ในกรณีที่พบว่าทรัพย์สินที่ซื้อมีความ
ชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อที่มีสิทธิดังต่อไปนี้

(1) สิทธิในการเรียกให้เยียวยาความชำรุดบกพร่อง

มาตรา 439 (BGB 2002)³¹ ผู้ซื้อสามารถเรียกให้ผู้ขายเยียวยาความ
ชำรุดบกพร่อง (Cure) คือ

(1) ผู้ซื้ออาจเรียกให้ผู้ขายดำเนินการเยียวยาเพื่อให้ความชำรุด
บกพร่องนั้นหายไป หรือทำให้ทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่อง

(2) ผู้ขายจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ได้ใช้ไปเพื่อ
ดำเนินการดังกล่าว รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการขนส่ง แรงงาน และวัสดุ

---

³¹ German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of
Justice and Consumer Protection

Section 439 Cure

(1) As cure the buyer may, at his choice, demand that the defect is
remedied or a thing free of defects is supplied.

(2) The seller must bear all expenses required for the purpose of cure,
in particular transport, workmen's travel, work and materials costs.

(3) Without prejudice to section 275 (2) and (3), the seller may refuse
to provide the kind of cure chosen by the buyer, if this cure is possible only at
disproportionate expense. In this connection, account must be taken in particular,
without limitation, of the value of the thing when free of defects, the importance of
the defect and the question as to whether recourse could be had to the alternative
kind of cure without substantial detriment to the buyer. The claim of the buyer is
restricted in this case to the alternative kind of cure; the right of the seller to refuse
the alternative kind of cure too, subject to the requirements of sentence 1 above, is
unaffected.

(3) โดยปราศจากข้อเสียเปรียบต่อ มาตรา 275 (2) และ (3) ผู้ขายอาจปฏิเสธวิธีการปฏิบัติเพิ่มเติมที่ผู้ซื้อเป็นฝ่ายเลือก หากการกระทำเช่นนั้นมิใช่จ่ายที่ไม่สมเหตุสมผล โดยต้องพิจารณาถึงมูลค่าของทรัพย์สินเมื่อทำให้ปราศจากความชำรุดบกพร่อง ความสำคัญของความชำรุดบกพร่อง และเป็นกรณีที่สามารถเยียวยาโดยปราศจากความเสียหายของทรัพย์สินของผู้ซื้อ

(4) หากผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินโดยปราศจากความชำรุดบกพร่องเพื่อวัตถุประสงค์ในการเยียวยา ผู้ขายอาจเรียกให้คืนทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องได้ตามมาตรา 346 ถึง มาตรา 348

ตามบทบัญญัติดังกล่าว ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายดำเนินการเยียวยา เพื่อให้ความชำรุดบกพร่องนั้นหายไป หรือทำให้ทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่อง โดยผู้ขายจะต้องรับผิดชอบภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ได้ใช้ไปเพื่อดำเนินการดังกล่าว รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการขนส่ง ค่าแรงงาน และค่าวัสดุ หรือหากผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินโดยปราศจากความชำรุดบกพร่องเพื่อวัตถุประสงค์ในการเยียวยาแล้ว ผู้ขายอาจเรียกให้คืนทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องในตอนแรกได้ภายใต้การยกเลิกสัญญา (Revocation) ตามมาตรา 346 ถึง มาตรา 348

(2) สิทธิในการเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหาย

มาตรา 440 (BGB 2002)³² สิทธิในการเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายตามมาตรานี้เป็นกรณีที่ยกเว้นมาตรา 281 (2) และ มาตรา 323 (2) โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดระยะเวลา หากผู้ขายได้ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามการเยียวยาตามมาตรา 439 (3) หรือหากวิธีการเยียวยาที่ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกร้องนั้นไม่สามารถกระทำได้ หรือไม่เหมาะสม การเยียวยาถือว่าเป็นอันไร้ผลหากหลังจากที่ได้ให้ผู้ขายดำเนินการแล้วถึงสองครั้งแต่ไม่สามารถแก้ไขให้กลับคืนได้ เว้นแต่หากได้พิจารณาตามลักษณะของทรัพย์สิน ลักษณะของความชำรุดบกพร่อง หรือพฤติการณ์อื่นประกอบแล้ว เห็นว่าเหมาะสม

---

(4) If the seller supplies a thing free of defects for the purpose of cure, he may demand the return of the defective thing in accordance with sections 346 to 348.

³²German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection

Section 440 Special provisions on revocation and damages

Except in the cases set out in section 281 (2) and section 323 (2), it is also not necessary to specify a period of time if the seller has refused to carry out

การที่ผู้ซื้อจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา หรือเรียกค่าเสียหายได้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ผู้ซื้อได้เรียกให้ผู้ขายดำเนินการเยียวยาตามมาตรา 439 (BGB 2002) แล้ว แต่ปรากฏว่าเป็นกรณีที่ไม่สามารถกระทำได้ หรือไม่เหมาะสม การเยียวยาจะถือว่าเป็นอันไร้ผลหากหลังจากที่ได้ให้ผู้ขายดำเนินการแล้วถึงสองครั้ง ผู้ซื้อสามารถบอกเลิกสัญญา หรือเรียกค่าเสียหายจากกรณีดังกล่าวได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดระยะเวลาชำระหนี้แม้จะเป็นกรณีที่ลูกหนี้ตั้งใจปฏิเสธที่จะชำระหนี้ หรือมีพฤติการณ์พิเศษภายหลังจากซึ่งน้ำหนักประโยชน์ได้เสียของคู่กรณีแล้ว และกรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้โดยชัดแจ้ง หรือกำหนดเวลาชำระหนี้เป็นสาระสำคัญ ทำให้เป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ หรือมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งเมื่อน้ำหนักประโยชน์ระหว่างคู่กรณีแล้ว ควรที่จะยกเลิกสัญญาโดยทันที

(3) สิทธิในการขอลดราคาทรัพย์สิน

มาตรา 441³³ การลดราคา

---

both kinds of cure under section 439 (3) or if the kind of cure that the buyer is entitled to receive has failed or cannot reasonably be expected of him. A repair is deemed to have failed after the second unsuccessful attempt, unless in particular the nature of the thing or of the defect or the other circumstances leads to a different conclusion.

³³ German Civil Code (BGB 2002), Translate by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection

Section 441 Section 441 Reduction of price

(1) Instead of revoking the agreement, the buyer may, by declaration to the seller, reduce the purchase price. The ground for exclusion under section 323 (5) sentence 2 does not apply.

(2) If more than one person comprises either the buyer or the seller, price reduction may be declared only by all or to all of them.

(3) In the case of a price reduction, the purchase price is to be reduced in the proportion in which the value of the thing free of defects would, at the time when the contract was entered into, have had to the actual value. To the extent necessary, the price reduction is to be established by appraisal.

(1) แทนการยกเลิกสัญญา ผู้ซื้ออาจขอลดราคาโดยบอกกล่าวไปยังผู้ขาย กรณีนี้ไม่ใช่บังคับแก่มาตรา 323 (5) วรรคสอง

(2) หากผู้ซื้อหรือผู้ขายมีหลายคนคน การลดราคาอาจจะแจ้งแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือทั้งหมดก็ได้

(3) ในกรณีการลดราคา ราคาซื้อขายที่ถูกลดราคาในเกณฑ์ซึ่งมูลค่าของทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่อง อาจมีราคาที่แท้จริง ณ เวลา และสถานที่ ที่ได้มีการปฏิบัติตามสัญญา

(4) หากผู้ซื้อได้ชำระราคาแล้ว ปรากฏว่าราคาซึ่งได้ชำระมากกว่ามูลค่าที่ลดราคา ผู้ขายจะต้องคืนส่วนที่ผู้ซื้อได้ชำระเกิน ตามมาตรา 436 (1) และมาตรา 347 (1)

เป็นกรณีที่ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิขอลดราคาได้หากพบว่าทรัพย์สินที่ซื้อมานั้นมีความชำรุดบกพร่อง โดยไม่ต้องใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา ในการขอลดราคาตามส่วนนั้นจะต้องมีการประเมินก่อนว่าจะพึงลดได้เพียงใด และหากผู้ซื้อได้ชำระราคาไปแล้วเกินกว่ามูลค่าภายหลังจากที่ได้ประเมินลดราคา ผู้ขายจะต้องคืนส่วนต่างแก่ผู้ซื้อโดยคำนึงถึงเรื่องความรับผิดชอบของการซื้อขายที่ดิน (มาตรา 436 Public charges on plots of land) และค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายภายหลังการเลิกสัญญา (มาตรา 347 Emoluments and outlays after revocation)

เมื่อพิจารณาถึงสิทธิของผู้ซื้อในกรณีที่ทรัพย์สินที่ซื้อมีความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 434 ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิตามมาตรา 437 ส่วนกรณีที่ผู้ขายรับประกันหรือปกปิดความชำรุดบกพร่องโดยฉ้อฉลนั้น ผู้ขายมีความรับผิดชอบตามมาตรา 443 และ 442 เป็นเรื่องของความรับผิดเพื่อการไม่ชำระหนี้ทั้งหลาย ซึ่งไม่ใช่ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องทั่วไป แต่เป็นกรณีความรับผิดเพื่อความเสียหายต่อเนื่อง ซึ่งสามารถขยายความรับผิดออกมาได้จึงพัฒนาแนวความคิดว่าความเสียหาย ดังนี้

1. ความเสียหายโดยตรง (Direct Damages) หรือค่าเสียหายตามปกติ (Simple Damages)

ค่าเสียหายตามปกติปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (German Civil Code) มาตรา 280(1) (BGB 2002) โดยลูกหนี้จะต้องชดใช้ค่าเสียหายเมื่อมีการละเลยหน้าที่ (Breach of duty) จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ในหลักความผิด (Fault

---

(4) If the buyer has paid more than the reduced purchase price, the excess amount is to be reimbursed by the seller. Section 346 (1) and section 347 (1) apply with the necessary modifications.

Principle) จะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่กำหนดไว้ตามมาตรา 276 (BGB 2002) ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นความผิดลูกหนี้ตามมาตรา 280 ถ้าไม่มีเงื่อนไขเพิ่มเติม กรณีนี้ขอเรียก “การละเลยหน้าที่” ว่าเป็น “การผิดสัญญา” โดยค่าเสียหายตามปกตินี้จะช่วยแสดงให้เห็นวัตถุประสงค์ในสัญญาที่ยังเหลืออยู่ และถูกใช้เพื่อแยกความแตกต่างระหว่างค่าเสียหายแทนการชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง และค่าเสียหายแทนการชำระหนี้ล่าช้า ซึ่งทฤษฎีค่าเสียหายธรรมดาที่ค่อนข้างไม่แน่นอนตายตัว³⁴ ค่าเสียหายตามปกติต้องมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ที่พึงคาดหมายได้

2. ความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ (Damage arising out of special circumstance)

นอกจากความเสียหายตามปกติแล้วยังมีความเสียหายอีกชนิดหนึ่งคือ ความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ (Damage arising out of special circumstance) แต่กรณีนี้ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบเนื่องจากเป็นความเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ คือมีลักษณะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกเหนือขอบวัตถุประสงค์ของมูลหนี้

3. ความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential or Equivalence interest integrity interest)

ในทางสัญญาความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นเมื่อมีผลประโยชน์ที่แน่นอนจึงจะฟ้องตามสัญญาได้แตกต่างจากในทางละเมิดซึ่งจะมีทั้งความเสียหายที่เป็นไปได้และข้ออ้างที่ฟังขึ้น ความเสียหายประเภทนี้เรียกว่าความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential Loss) ในกฎหมายเยอรมันเป็นความเสียหายที่เป็นผลสืบเนื่องจากการชำระหนี้ไม่ถูกต้อง การชำระหนี้ไม่ถูกต้องอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าหนี้ (Promisee) มากกว่ามูลค่าของการชำระหนี้หรือเกินกว่าความคาดหมายของเจ้าหนี้ในการได้รับชำระหนี้ตามสัญญาดังกล่าว ซึ่งความเสียหายประเภทนี้อาจจะถูกบังคับได้ตามมาตรา 280 วรรคแรก (BGB 2002) เช่น สินค้าที่ชำรุดบกพร่องอาจจะระเบิดและก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าหนี้ หรือในกรณีผู้รับจ้างซ่อมหลังคาได้ดำเนินการซ่อมหลังคาไม่ดีเป็นเหตุให้เมื่อฝนตกน้ำฝนได้ซึมลงผ่านหลังคาและรั่วลงมาทำให้เฟอร์นิเจอร์และพรมของนายจ้างได้รับความเสียหาย ซึ่งความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายนอกเหนือจากความคาดหมายตามสัญญา แต่ความเสียหายดังกล่าวได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเพราะเป็นกรณีของผลประโยชน์ตามนิติสัมพันธ์และผลประโยชน์อย่างอื่นของเจ้าหนี้ถูกระทบมากกว่าที่เจ้าหนี้จะคาดเห็นได้ในสัญญานั้น ซึ่งในทางสัญญาความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นเมื่อมีผลประโยชน์ที่แน่นอนจึงจะฟ้องตามกฎหมายสัญญาเยอรมันได้

³⁴ Basil Makesinis, Hannes Unberath and Angus Johnston, *supra note* 20, p.469.

เช่นเดียวกับในทางละเมิดซึ่งการเรียกค่าเสียหายมักจะเป็นไปได้และฟุ้งขึ้น โดยกฎหมายเยอรมันเรียก ความเสียหายประเภทนี้ว่า “Integritätsinteresse”³⁵ เป็นความเสียหายต่อเนื่องจากสัญญาระหว่าง คู่สัญญา ซึ่งความเสียหายประเภทนี้ไม่อาจได้รับการเยียวยาโดยการชำระหนี้อีกครั้งให้ถูกต้อง แต่ อย่างไรก็ตามความเสียหายดังกล่าวยังคงได้รับการเยียวยาอย่างสม่าเสมอเช่นเดียวกับเรื่องความเสียหายตามธรรมดาตามมาตรา 280 วรรคแรก (BGB 2002)³⁶

ผู้ซื้อได้รับค่าเสียหายจากการชำระหนี้ที่เกิดจากความบกพร่องของสินค้า ที่ทำให้สิทธิและผลประโยชน์ของเขาเสียหาย ความเสียหายนี้เรียกว่า ความเสียหายต่อเนื่อง ถ้ามี ความชำรุดซ่อนเร้นทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินผู้ซื้อ ความเสียหายนั้นต้องไม่ สามารถกลับคืนมาได้ เช่นอาหารมามีเชื้อโรคทำให้ม้ามตาย การส่งอาหารมาใหม่ก็เป็นการชำระหนี้ ถูกต้องแต่ไม่ทำให้ม้ามมีชีวิตได้ ทำให้การชำระหนี้ไร้ประโยชน์และไม่สามารถเยียวยาด้วยการชำระหนี้ ในภายหลังได้³⁷

ผู้ขายต้องรับผิดชอบไม่ว่าเขาจะมีข้อแก้ตัวเรื่องความบกพร่องของสินค้าได้ หรือไม่ โดยถือว่าผู้ขายมีพฤติการณ์ที่ต้องรับผิดชอบ ตามมาตรา 280 วรรคหนึ่ง ประโยคสอง (BGB 2002) แต่มีข้อสังเกตว่าโดยปกติแล้วผู้ขายไม่สามารถตรวจสอบสินค้าได้หมดก่อนที่จะขายออกไป อีกทั้งผู้ผลิตสินค้าไม่ใช่ผู้ช่วยของผู้ขาย ดังนั้นผู้ขายควรไม่ต้องรับผิดชอบผู้ผลิตหรือคนที่เขาจัดหา สินค้าให้ ผู้ขายไม่ควรรับผิดชอบอย่างอิสระเพราะความผิดของเขา เช่นผู้ขายรับรองว่าสินค้าไม่มีความ บกพร่อง แต่ก็ควรมีบางกรณีที่ศาลให้ผู้ขายรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดคือผู้ขายเจตนาทำผิดโดยไม่สามารถ แก้ไขกลับคืนได้และผู้ซื้อควรจะได้รับ ความคุ้มครองเป็นพิเศษ เช่นการขายรถมือสองโดยดีลเลอร์ ผู้เชี่ยวชาญเป็นการรับรองความบกพร่องแล้ว หรือกรณีสินค้าทั่วไป ผู้ขายถือว่าเป็นผู้รับรองความเสียหายที่ตนจัดหาสินค้ามาให้ กรณีตรงกันข้ามกับการรับรองตาม มาตรา 443 BGB ที่เรียกว่าการ

---

³⁵ “Integritätsinteresse” หมายถึง ความเสียหายอย่างอื่นนอกเหนือจากความเสียหายที่คาดหมายได้จากการไม่ชำระหนี้ กล่าวคือเป็นความเสียหายที่หากลูกหนี้ชำระหนี้ถูกต้องไม่ บกพร่องแล้วจะไม่มี ความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้น เช่น ผู้รับจ้างซ่อมหลังคาได้ดำเนินการซ่อมหลังคา อย่างดี ย่อมไม่ทำให้น้ำรั่วลงมา ส่งผลให้เฟอร์นิเจอร์และพรมของลูกค้าไม่ได้รับความเสียหายจาก น้ำฝน

³⁶ Basil Makesinis, Hannes Unberath and Angus Johnston, *supra note* 20, p.471.

³⁷ *Ibid.*, p.512.

รับรองอย่างอิสระ ซึ่งมีข้อจำกัดว่าจะมีความบกพร่องหรือไม่ในเวลาที่มีภัย แต่เกี่ยวข้องกับความ
ทนทานของสินค้าและการรับผิดชอบต่อบุคคลที่สาม³⁸

ตามที่กล่าวมาข้างต้นพิจารณาได้ว่า ความเสียหายต่อเนื่องอาจเป็น
ความเสียหายตามปกติหรือความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษก็ได้ ขึ้นกับว่าเป็นกรณีที่คู่สัญญาควร
คาดหมายได้เช่นเดียวกับวิญญูชนทั่วไปหรือไม่ว่าจะมีความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้น หากวิญญูชนทั่วไป
พึงคาดหมายได้ และคู่สัญญาก็ควรคาดหมายได้เช่นเดียวกัน กรณีนี้ถือว่าเป็นความเสียหายตามปกติ
แต่หากเป็นกรณีที่วิญญูชนทั่วไปไม่สามารถคาดหมายได้ว่าจะมีความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้น และ
คู่สัญญาเองก็ไม่พึงคาดหมายได้เช่นเดียวกัน กรณีนี้จะเป็นความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ
(Damage arising out of special circumstance)

3.2 ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องตามระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ

ตามหลักกฎหมายซื้อขายของประเทศอังกฤษใช้หลักการที่ว่า “หลักผู้ซื้อพึงระมัดระวัง”
(Caveat Emptor) เนื่องจากการผลิตในขณะนั้นยังไม่มี ความซับซ้อน ผู้ซื้อจึงมีโอกาสตรวจดูทรัพย์สิน
ได้ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ หากมีความชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายประการใดเกิดขึ้นจากทรัพย์สินที่
ซื้อขายย่อมตกเป็นพับแก่ผู้ซื้อ ผู้ซื้อต้องรับบาปเคราะห์ในกรณีดังกล่าว โดยผู้ขายไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบใน
ความเสียหายที่เกิดขึ้น เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ขายได้ให้ประกันไว้อย่างชัดเจนในสัญญาเกี่ยวกับคุณภาพ
ของสินค้า หากคุณภาพของสินค้าที่ส่งมอบไม่ตรงกับที่ระบุไว้ถือเป็นการผิดสัญญา หรือหากเป็นกรณี
ที่ผู้ขายปกปิดความชำรุดบกพร่องของสินค้าโดยเหตุดังกล่าวมีลักษณะสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำสัญญา
ซื้อขายกันหรือผู้ขายได้รับประกันไว้อย่างชัดเจน ทั้งหมดนี้เป็นกรณีที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหาย
ที่เกิดขึ้นจากสินค้า³⁹

ทั้งนี้ ประเทศอังกฤษแบ่งการซื้อขายออกเป็น 2 ส่วนคือ หากการซื้อขายที่ดินหรือ
อสังหาริมทรัพย์อื่นๆ บังคับตาม Law of Property (Miscellaneous Provision Act 1989) หากเป็น
การซื้อขายสังหาริมทรัพย์หรือเรียกว่าการซื้อขายสินค้า (Sale of Goods) บังคับตาม The Sale of

³⁸ *ibid.*, pp.512-513.

³⁹ โกลด์ โสภาคย์วิจิตร, “การเปรียบเทียบกฎหมายโรมันและอังกฤษว่าด้วยลักษณะ
ซื้อขาย,” วารสารกฎหมาย, ฉบับที่ 1, ปีที่ 4, น.62. (มกราคม-เมษายน 2521).

Goods Act 1893⁴⁰ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนได้จำกัดขอบเขตการศึกษาไว้เพียงการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ จึงศึกษาเฉพาะในส่วนของ The Sale of Goods Act โดยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินที่ซื้อขายสามารถแยกพิจารณา ดังนี้

3.2.1 ความรับผิดชอบในสัญญาซื้อขายตาม The Sale of Goods Act 1893

The Sale of Goods Act 1893 บัญญัติขึ้นมารองรับข้อกำหนดโดยปริยายเกี่ยวกับสินค้ารวมถึงเงื่อนไขรับประกันเกี่ยวกับคุณภาพสินค้าโดยปริยาย แต่ผู้ขายสามารถตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบในกรณีนี้ได้ ความรับผิดชอบของผู้ขายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติอยู่ในมาตรา 14 (1) ซึ่งบัญญัติว่าสินค้าจะต้องมีสภาพเหมาะสมพอสมควรสำหรับวัตถุประสงค์ที่ผู้ซื้อได้แจ้งต่อผู้ขาย และ (2) สินค้าจะต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานของท้องตลาด⁴¹ และหากพิจารณาในรายละเอียดบทบัญญัติมาตรา 14 (1) กำหนดความรับผิดชอบของผู้ขาย ในกรณีที่ผู้ซื้อต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและการตัดสินใจของผู้ขายในการเลือกสินค้าดังกล่าวผู้ซื้อย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางกลับกันหากผู้ซื้อไม่ได้อาศัยความเชี่ยวชาญและการตัดสินใจของผู้ขายผู้ซื้อก็ไม่มีสิทธิตาม

---

⁴⁰ สุรศักดิ์ ตันโสรัจประเสริฐ, “สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง โดยที่ตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), น.83.

⁴¹ The Sale of Goods Act 1893 Section 14. Subject to the provisions of this Act and of any statute in that behalf, there is no implied warranty or condition as to the quality or fitness for any particular purpose of goods supplied under a contract of sale, except as follows :

(1) Where the buyer, expressly or by implication, makes fitness known to the seller the particular purpose for which the goods are required, so as to show that the buyer relies on the seller's skill or judgment, and the goods are of a description which it is in the course of the seller's business to supply (whether he be the manufacturer or not), there is an implied condition that the goods shall be reasonably fit for such purpose, provided that in the case of a contract for the sale of a specified article under its patent or other trade name, there is no implied condition as to its fitness for any particular purpose:

มาตรานี้ ส่วนการซื้อสินค้าตามคำพรรณนาซึ่งมีเงื่อนไขโดยปริยายว่าสินค้าจะมีคุณภาพตามมาตรฐานแห่งท้องตลาดผู้ตามมาตรา 14 (2) หากมีความชำรุดบกพร่องที่เห็นประจักษ์และผู้ซื้อได้ตรวจสอบสินค้านั้นแล้ว ผู้ซื้อย่อมไม่มีสิทธิเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 14 และมาตรา 15 แห่ง The Sale of Goods Act 1893 สามารถแยกลักษณะความรับผิดชอบได้เป็นเงื่อนไขธรรมดาแห่งสัญญาซื้อขาย (Warranty) บัญญัติอยู่ในมาตรา 14 และเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญของสัญญาซื้อขาย (Condition) ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 15 กล่าวคือ

3.2.1.1 เงื่อนไขธรรมดาแห่งสัญญาซื้อขาย (Warranty)

เงื่อนไขธรรมดาของสัญญาซื้อขาย หมายถึง ข้อตกลงที่ระบุถึงสินค้าที่จะซื้อขายกันตามสัญญา มักเป็นข้อตกลงควบคู่ไปกับวัตถุประสงค์หลักแห่งสัญญาซื้อขายนั้น หากเป็นกรณีที่มีการผิดสัญญาซื้อขายในเงื่อนไขธรรมดา ผู้ซื้อไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายเท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและส่งมอบทรัพย์สินแก่ผู้ขาย⁴²

3.2.1.2 เงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญของสัญญาซื้อขาย (Condition)

กรณีนี้ไม่มีคำนิยามไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แต่ในทางคำร่าได้มีการอธิบายว่าการผิดเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา เช่น คุณภาพของสินค้า ผู้ซื้อไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาหรือส่งมอบทรัพย์สินแก่ผู้ขายได้ อีกทั้ง มีสิทธิเรียกราคาที่ได้ใช้แก่ผู้ขายคืนด้วย นอกจากนี้ผู้ซื้อยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหาย⁴³ แต่สิทธิของผู้ซื้อในกรณีที่มีการผิดเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญมีข้อจำกัดหากเป็นกรณีที่สัญญาซื้อขายดังกล่าวไม่สามารถแบ่งเป็นช่วงระยะเวลาของการซื้อขายได้และผู้ซื้อได้รับมอบไปแล้วทั้งหมดหรือบางส่วน หรือสินค้ามีลักษณะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง แม้ผิดเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญก็ให้ถือ

---

(2) Where goods are bought by description from a seller who deals in goods of that description (whether he be the manufacturer or not), there is an implied condition that the goods shall be of merchantable quality; provided that if the buyer has examined the goods, there shall be no implied condition as regards defects which such examination ought to have revealed: An implied warranty or condition as to quality or fitness for a particular purpose may be annexed by the usage of trade: An express warranty or condition does not negative a warranty or condition implied by this Act unless inconsistent therewith.

⁴² โทศล โสภาคย์วิจิตร, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 39, น.64.

⁴³ เฟิงอ้าง, น.64.

ว่าเป็นการผิดเงื่อนไขธรรมดาซึ่งผู้ซื้อย่อมไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาหรือส่งมอบทรัพย์สินแก่ผู้ขาย เว้นแต่ในสัญญาจะมีการระบุไว้โดยตรงหรือโดยปริยายว่าให้เลิกสัญญาได้⁴⁴

3.2.2 ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขายตาม The Sale of Goods Act 1979

บทบัญญัติใน The Sale of Goods Act 1893 ทำให้ผู้ซื้อไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าที่ควร จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายใหม่คือ The Supply of Goods (Implied Terms) Act 1973 เพื่อสร้างความเป็นธรรมและป้องกันมิให้ผู้ขายเอาไรต์เอาเปรียบผู้ซื้อในกรณีที่เป็นการขายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภค โดยมีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ขายตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในกรณีของเงื่อนไขหรือคำรับประกันโดยปริยายที่อยู่ภายใต้ The Sale of Goods Act 1893 หากฝ่าฝืนข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดย่อมไม่มีผล อีกทั้งในเวลาต่อมาประเทศอังกฤษได้มีการออกกฎหมาย The Unfair Contract Terms Act 1977 ซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับ The Supply of Goods (Implied Terms) Act 1973 คือห้ามมิให้ตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขายในกรณีต่างๆ ซึ่งมี The Sale of Goods Act 1979 บัญญัติรองรับไว้⁴⁵

ตามกฎหมายซื้อขายปัจจุบันของอังกฤษคือ The Sale of Goods Act 1979 ได้กำหนดเงื่อนไขการรับประกันโดยปริยายเกี่ยวกับสินค้าที่ซื้อขายให้ผู้ขายต้องรับผิดต่อผู้ซื้อหากสินค้ามีความชำรุดบกพร่อง ในส่วนของสัญญาซื้อขายจะมีความรับผิดใน 2 กรณีคือ กรณีที่มีคำรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นเหมาะสมตามวิสัยของการใช้ทั่วไปแห่งท้องตลาด (Implied warranty of merchantable quality) และกรณีที่มีการรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นเหมาะสมแก่การใช้ตาม

---

⁴⁴The Sale of Goods Act 1893 Section 11 When condition to be treated as warranty

(1) In England or Ireland—

(c) Where a contract of sale is not severable, and the buyer has accepted the goods, or part thereof, or where the contract is for specific goods, the property in which has passed to the buyer, the breach of any condition to be fulfilled by the seller can only be treated as a breach of warranty, and not as a ground for rejecting the goods and treating the contract as repudiated, unless there be a term of the contract, express or implied, to that effect.

⁴⁵ สุรศักดิ์ ตันโสรัจประเสริฐ, *อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 40*, น.83.

วัตถุประสงค์ (Implied warranty that the goods shall be reasonably fit for particular purpose) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้⁴⁶

3.2.2.1. คำรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นเหมาะสมตามวิสัยของการใช้ทั่วไปแห่งท้องตลาด

บัญญัติไว้ในมาตรา 14 (2)⁴⁷ กรณีที่ผู้ขายสินค้าในธุรกิจของตนมีการรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นมีคุณภาพเหมาะสมตามวิสัยการใช้งานทั่วไปแห่งท้องตลาด เว้นแต่ผู้ซื้อจะได้ตรวจสอบสินค้าก่อนและความบกพร่องสามารถพบได้จากการตรวจสอบดังกล่าว

3.2.2.2. การรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นเหมาะสมแก่การใช้ตามวัตถุประสงค์

บัญญัติไว้ในมาตรา 14 (3)⁴⁸ ในกรณีที่ผู้ซื้อแสดงโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายต่อผู้ขายซึ่งเจตนาโดยเฉพาะในการซื้อสินค้าเพราะผู้ซื้อไว้วางใจในผู้ขาย และสินค้านั้นเป็นสินค้าชนิดที่ขายอยู่ในธุรกิจของผู้ขายถือว่ามีคำรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นเหมาะสมกับวัตถุประสงค์

---

⁴⁶ เห่งอ้าง, น.84.

⁴⁷ The Sale of Goods Act 1979 Section 14.- (2) Where the seller sells goods in the course of a business, there is an implied condition that the goods supplied under the contract are of merchantable quality, except that there is no such condition-

(a) as regards defects specifically drawn to the buyer's attention before the contract is made ; or

(b) if the buyer examines the goods before the contract is made, as regards defects which that examination ought to reveal.

⁴⁸ The Sale of Goods Act 1979 Section 14. (3) Where the seller sells goods in the course of a business and the buyer, expressly or by implication, makes known-

(a) to the seller, or

(b) where the purchase price or part of it is payable by instalments and the goods were previously sold by a credit-broker to the seller, to that credit-broker, any particular purpose for which the goods are being bought, there is an implied condition that the goods supplied under the contract are reasonably fit

ดังกล่าว อีกทั้ง The Sale of Goods Act 1979 ได้กล่าวถึงข้อตกลงโดยปริยาย (Implied terms)⁴⁹ เกี่ยวกับคุณภาพและความเหมาะสม ไว้ในมาตรา 12 ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของข้อตกลงโดยปริยาย ออกเป็น 2 กรณีคือ เงื่อนไขโดยปริยาย (Implied Condition) เกี่ยวกับคุณภาพและความเหมาะสม ของสินค้า และการรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty)

การรับประกันโดยปริยาย ตาม The Sale of Goods Act 1979 บัญญัติไว้ในมาตรา 12 (2) (4) และ (5)⁵⁰

for that purpose, whether or not that is a purpose for which such goods are commonly supplied, except where the circumstances show that the buyer does not rely, or that it is unreasonable for him to rely, on the skill or judgment of the seller or credit-broker.

⁴⁹ หลักกฎหมายอังกฤษเกี่ยวกับคุณภาพของทรัพย์สินที่ซื้อขาย สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. ข้อสัญญาโดยชัดแจ้ง (Express Terms) คือ กรณีที่ข้อสัญญากำหนดว่าทรัพย์สินที่ส่งมอบต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติเป็นประการใด คู่สัญญามีหน้าที่ต้องส่งมอบตามลักษณะหรือคุณสมบัติที่ได้ตกลงกันไว้ หากไม่มีลักษณะหรือคุณสมบัติตามที่ตกลงกันถือเป็นการผิดสัญญา ฝ่ายที่ผิดสัญญาต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

2. ข้อสัญญาโดยปริยาย (Implied Terms) ใน The Sale of Goods Act 1979 มีหลายประการเช่น การรับรองโดยปริยายว่าทรัพย์สินมีคุณภาพเหมาะสมกับวัตถุประสงค์โดยทั่วไปของการใช้ทรัพย์สินนั้น หรือการรับรองโดยปริยายว่าทรัพย์สินมีคุณภาพตรงตามตัวอย่างที่ผู้ขายแสดง นอกจากในสัญญาซื้อขายแล้ว ในสัญญาทั่วไปที่มีการส่งมอบทรัพย์สินก็ได้มีการบัญญัติเรื่องนี้ไว้ด้วยตาม The Supply of Goods (Implied Terms) Act 1973

⁵⁰ The Sale of Goods Act 1979 Section 12 (2) In a contract of sale, other than one to which subsection (3) below applies, there is also an implied warranty that

(a) the goods are free, and will remain free until the time when the property is to pass, from any charge or encumbrance not disclosed or known to the buyer before the contract is made, and

2. กรณีเงื่อนไขโดยปริยาย (Implied Conditions)

ใน The Sale of Goods Act 1979 ได้กำหนดเงื่อนไขแห่งสัญญาซื้อขาย (Condition) ไว้ในมาตรา 12 (1)⁵¹

ลักษณะของความชำรุดบกพร่อง

ใน The Sale of Goods Act 1979 มาตรา 14⁵² ได้กล่าวถึงลักษณะของความชำรุดบกพร่องซึ่งมีสาระสำคัญว่า ภายใต้พระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น ย่อมไม่มีคำ

(b) the buyer will enjoy quiet possession of the goods except so far as it may be disturbed by the owner or other person entitled to the benefit of any charge or encumbrance so disclosed or known.

(4) In a contract to which subsection (3) above applies there is an implied warranty that all charges or encumbrances known to the seller and not known to the buyer have been disclosed to the buyer before the contract is made.

(5) In a contract to which subsection (3) above applies there is also an implied warranty that none of the following will disturb the buyer's quiet possession of the goods, namely-

(a) the seller ;

(b) in a case where the parties to the contract intend that the seller should transfer only such title as a third person may have, that person ;

(c) anyone claiming through or under the seller or that third person otherwise than under a charge or encumbrance disclosed or known to the buyer before the contract is made.

⁵¹ The Sale of Goods Act 1979 Section 12 (1) In a contract of sale, other than one to which subsection (3) below applies, there is an implied condition on the part of the seller that in the case of a sale he has a right to sell the goods, and in the case of an agreement to sell he will have such a right at the time when the property is to pass.

⁵² The Sale of Goods Act 1979 Section 14

---

(1) Except as provided by this section and section 15 Implied below and subject to any other enactment, there is no implied condition or warranty about the quality or fitness for any particular purpose of goods supplied under a contract of sale.

(2) In a contract of sale, other than one to which subsection (3) below applies, there is also an implied warranty that-

(a) the goods are free, and will remain free until the time when the property is to pass, from any charge or encumbrance not disclosed or known to the buyer before the contract is made, and

(b) if the buyer examines the goods before the contract is made, as regards defects which that examination ought to reveal.

(3) Where the seller sells goods in the course of a business and the buyer, expressly or by implication, makes known-

(a) to the seller, or

(b) where the purchase price or part of it is payable by instalments and the goods were previously sold by a credit-broker to the seller, to that credit-broker, any particular purpose for which the goods are being bought, there is an implied condition that the goods supplied under the contract are reasonably fit for that purpose, whether or not that is a purpose for which such goods are commonly supplied, except where the circumstances show that the buyer does not rely, or that it is unreasonable for him to rely, on the skill or judgment of the seller or credit-broker.

(4) An implied condition or warranty about quality or fitness for a particular purpose may be annexed to a contract of sale by usage.

(5) The preceding provisions of this section apply to a sale by a person who in the course of a business is acting as agent for another as they apply to a sale by a principal in the course of a business, except where that other is not selling in the course of a business and either the buyer knows

รับรองหรือเงื่อนไขโดยปริยายเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณสมบัติและความเหมาะสมโดยเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับสินค้านั้นในวันแต่กรณี

1. กรณีที่เป็นผู้ขายสินค้าในทางการค้าย่อมมีเงื่อนไขโดยปริยายว่า สินค้าภายใต้สัญญาซื้อขายดังกล่าวย่อมมีคุณภาพที่เหมาะสมเช่นเดียวกันในท้องตลาดแห่งทรัพย์สินประเภทนั้น เว้นแต่กรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่องที่ผู้ซื้อเห็นประจักษ์ก่อนทำสัญญาซื้อขายกัน และกรณีที่สามารรถตรวจสอบทรัพย์สินได้ก่อนจะมีการทำสัญญาและผู้ซื้อควรทราบถึงความชำรุดบกพร่องดังกล่าวจากการตรวจสอบ

2. เมื่อผู้ขายเป็นผู้จำหน่ายสินค้าในทางการค้าและผู้ซื้อแสดงออกโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายว่าทราบต่อผู้ขาย หรือเมื่อราคาซื้อขายทั้งหมดหรือบางส่วนสามารถผ่อนชำระได้ และสินค้าได้ถูกขายไปยังผู้ขายโดยเป็นทอดๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการซื้อขายสินค้านี้ดังกล่าว โดยเฉพาะ ย่อมไม่มีเงื่อนไขโดยปริยายว่าสินค้านี้จะต้องมีความเหมาะสมต่อวัตถุประสงค์ของสัญญาแม้ว่าสินค้านี้จะมีเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้าก็ตาม เว้นแต่มีพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ซื้อไม่ได้ให้ความเชื่อถือในทักษะหรือการตัดสินใจของผู้ขาย

---

that fact or reasonable steps are taken to bring it to the notice of the buyer before the contract is made.

(6) Goods of any kind are of merchantable quality within the meaning of subsection (2) above if they are as fit for the purpose or purposes for which goods of that kind are commonly bought as it is reasonable to expect having regard to any description applied to them, the price (if relevant) and all the other relevant circumstances.

(7) Paragraph 5 of Schedule 1 below applies in relation to a contract made on or after 18 May 1973 and before the appointed day, and paragraph 6 in relation to one made before 18 May 1973.

(8) In subsection (7) above and paragraph 5 of Schedule 1 below references to the appointed day are to the day appointed for the purposes of those provisions by an order of the Secretary of State made by statutory instrument.

3. เงื่อนไขโดยปริยายหรือคำรับรองเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า หรือความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์อาจแนบอยู่ในสัญญาซื้อขายโดยผู้ซื้อ ซึ่งกรณีนี้นำมาใช้บังคับกับตัวแทนด้วย

นอกจากนี้ใน The Sale of Goods Act 1979 มาตรา 15 (2)(C)⁵³ กรณีการขายตามตัวอย่างก็มีเงื่อนไขโดยปริยายว่าสินค้าจะไม่มีตำหนิที่แสดงให้เห็นว่าใช้เพื่อการค้าไม่ได้หากไม่เป็นที่ชัดเจนในการตรวจสอบสินค้าตัวอย่างดังกล่าว นอกจากนี้บทบัญญัติตามกฎหมายแล้วในการพิจารณาว่าผู้ขายจะมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องมีขอบเขตเพียงใดและผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกร้องอย่างไรนั้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษาจากกฎหมายและแนวคำวินิจฉัยของศาลซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.2.3 ขอบเขตความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง

3.2.3.1 เกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหาย

ตามหลักกฎหมายอังกฤษวางหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายว่า หากคู่สัญญาฝ่ายใดผิดสัญญา ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นโดยตรงตามธรรมชาติจากการผิดสัญญาหรือค่าเสียหายที่คู่สัญญาพึงคาดเห็นได้ในขณะทำสัญญาว่าอาจเป็นผลที่

---

⁵³ The Sale of Goods Act 1979 Section 15 Sale by sample

(1) A contract of sale is a contract for sale by sample where there is an express or implied term to that effect in the sample. contract.

(2) In the case of a contract for sale by sample there is an implied condition-

(a) that the bulk will correspond with the sample in quality ;

(b) that the buyer will have a reasonable opportunity of comparing the bulk with the sample ;

(c) that the goods will be free from any defect, rendering them unmerchantable, which would not be apparent on reasonable examination of the sample.

(3) In subsection (2)(c) above " unmerchantable " is to be construed in accordance with section 14(6) above.

(4) Paragraph 7 of Schedule 1 below applies in relation to a contract made before 18 May 1973.

เกิดขึ้นจากการผิดสัญญาหลักกฎหมายเกี่ยวกับเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญาของประเทศอังกฤษ ปรากฏชัดเจนในปี ค.ศ. 1854 ตามแนวคำพิพากษาคดี Hadley V. Baxendale (1854)⁵⁴

คดี Hadley V. Baxendale (1854)

ข้อเท็จจริงคือ โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของโรงสีได้ส่งมอบเพลลาเครื่องจักรแก่จำเลยซึ่งเป็นผู้ขนส่งให้ขนส่งไปยังโรงงานเพื่อใช้เป็นต้นแบบในการทำเพลลาอันใหม่ ระหว่างทำสัญญาเสมียนของจำเลยทราบว่สิ่งที่รับขนไปนั้นเป็นเพลลาที่มีความชำรุด ต่อมาจำเลยส่งเพลลกลับมาล่าช้า โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรเนื่องจากต้องปิดโรงสีในระหว่างรอเพลลา ศาลตัดสินว่าโจทก์ไม่มีสิทธิเรียกค่าขาดกำไรเนื่องจากสิ่งที่จำเลยรู้ยังไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่า การขาดกำไรของโรงสีเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุที่มีการส่งเพลลกลับมาล่าช้า เพราะโดยปกติทั่วไปโรงสีจะมีเพลลาสำรองไว้หนึ่งอัน แต่โจทก์ไม่มีอีกทั้งจำเลยไม่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวอีกด้วย ผู้พิพากษาในคดีนี้ให้เหตุผลในการตัดสินว่า หลักกฎหมายที่ใช้แก่คดีนี้ การเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญาควรเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติธรรมดาแห่งพฤติการณ์นั้น หรือเป็นความเสียหายที่คู่สัญญาสามารถคาดเห็นได้ในขณะที่ทำสัญญาว่าอาจมีผลเช่นนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญา และหากมีพฤติการณ์พิเศษแห่งสัญญาที่ทำกันเป็นปกติระหว่างคู่สัญญา และโจทก์ได้แจ้งให้จำเลยทราบ อีกทั้งเป็นที่รู้กันทั้งสองฝ่าย ค่าเสียหายจากการผิดสัญญาซึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้คาดเห็นก็เป็นค่าเสียหายตามปกติของพฤติการณ์พิเศษซึ่งคู่สัญญาได้ทราบแล้ว แต่หากเป็นกรณีที่อีกฝ่ายไม่รู้ ฝ่ายที่ผิดสัญญาจะต้องรับผิดชอบค่าเสียหายตามปกติ แต่ไม่ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายที่เกิดจากพฤติการณ์พิเศษ

โดยผู้พิพากษาในคดีนี้เห็นว่า “หลักกฎหมายที่ถูกต้องในคดีนี้มีอยู่ว่า ในกรณีที่สองฝ่ายเข้าทำสัญญากันและมีฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา ค่าเสียหายที่อีกฝ่ายควรจะได้รับอันเป็นผลมาจากการผิดสัญญาควรเป็นค่าเสียหายที่พึงพิจารณาอย่างเป็นธรรมได้ว่า เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติธรรมดาแห่งพฤติการณ์นั้น หรือเป็นความเสียหายที่คู่สัญญาพึงจะได้ไตร่ตรองคาดเห็นขณะที่ทำสัญญาว่า ผลเช่นนั้นอาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากการผิดสัญญา และถ้ามีพฤติการณ์พิเศษของสัญญาที่ทำกันปกติ และโจทก์ได้แจ้งแก่จำเลยและเป็นที่รู้กันอยู่สองฝ่าย ค่าเสียหายจากการผิดสัญญาซึ่งคู่สัญญาได้คาดเห็นจะเท่ากับค่าเสียหายตามปกติของพฤติการณ์พิเศษซึ่งทั้งสองฝ่ายรู้แล้ว แต่หากฝ่ายที่ผิดสัญญาไม่รู้ถึงพฤติการณ์พิเศษนั้น ฝ่ายที่ผิดสัญญาก็ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายตามปกติไม่ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายอันเกิดจากพฤติการณ์พิเศษ”

⁵⁴ Beale, Hugh, “Casebook on The Common Law of Europe, Contract Law”, (Oxford and Portland, Oregon, 2002), p.821.

ในเวลาต่อมาหลักการดังกล่าวก็ได้มีการเน้นย้ำในการวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัยไปในแนวทางเดียวกับคดี Hadley V. Baxendale (1854) โดยปรากฏในคดี Victoria Laundry (Windsor) Ltd v Newman Industries Ltd (1948)

ในคดี Hadley V. Baxendale (1854) ได้กล่าวถึงความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ โดยศาลได้ใช้คำว่า damage from special circumstances แต่ต่อมาภายหลังได้มีการอธิบาย⁵⁵ ความเสียหายดังกล่าวว่าความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential loss) แท้จริงแล้วคำพิพากษานี้มุ่งพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาปัญหาว่าเป็นความเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ (Remoteness of Damage) และผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวหรือไม่

คดี Victoria Laundry (Windsor) Ltd v Newman Industries Ltd (1948)⁵⁶

ข้อเท็จจริงคือ โจทก์เป็นเจ้าของกิจการซักรีดฟองเรียกค่าเสียหายจากจำเลยให้รับผิดชอบในค่าขาดกำไร เนื่องจากจำเลยซึ่งเป็นผู้ขายส่งมอบหม้อต้มน้ำให้โจทก์ล่าช้า โดยตามข้อเท็จจริงได้ความว่าจำเลยทราบอยู่แล้วว่าโจทก์ต้องการหม้อต้มน้ำอย่างรีบด่วนเพราะกำลังจะขยายกิจการ และมีลูกค้ามาใช้บริการจำนวนมาก แต่ได้ความว่าจำเลยไม่ทราบกรณีที่โจทก์ได้เข้าทำสัญญาให้บริการกับกระทรวงการคลัง ศาลตัดสินให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายจากการขาดกำไรเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งมอบล่าช้า แต่ไม่จำต้องชดใช้ค่าเสียหายจากการขาดกำไรในส่วนที่เกิดจากสัญญาระหว่างโจทก์กับกระทรวงพาณิชย์เพราะเป็นกรณีที่จำเลยไม่สามารถคาดเห็นได้ในขณะทำสัญญากับโจทก์ ถือว่าเป็นพฤติการณ์พิเศษที่จำเลยผู้ขายไม่พึงรู้และโจทก์ผู้ซื้อก็ไม่ได้แจ้งให้ผู้ขายทราบ โดยในคดีนี้ผู้พิพากษาได้ว่าแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายไว้ว่า “วัตถุประสงค์ในการชำระค่าเสียหายคือการทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามสิทธิของตน トラบเท่าที่สามารถเยียวยากันได้ด้วยเงินและเท่าที่ผู้เสียหายพึงได้รับ คือตามความเสียหายที่แท้จริงอันเป็นผลเนื่องจากการผิดสัญญา ไม่ว่าจะพึงคาดเห็นได้หรือไม่ ซึ่งเป็นหลักที่เคร่งครัดเกินไป ดังนั้นความเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญาตามความเป็นจริงจะต้องเป็นกรณีที่พึงคาดเห็นได้ในขณะทำสัญญา ส่วนความเสียหายใดพึงคาดหมายได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้ระหว่างคู่สัญญาหรือฝ่ายที่เป็นฝ่ายผิดสัญญา

⁵⁵ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2553), น.181.

⁵⁶ Benjamin, J.P., *Benjamin's Sale of Goods*, 5th ed., (London : Sweet & Maxwell, 1997), p.901.

การรู้ในที่นี้ หมายถึง พึ่งต้องรู้และรู้จริง (Actual Knowledge) เพราะเป็นสิ่งที่วิญญูชนพึงคาดหมายได้ตามปกติอันเป็นผลที่เกิดเนื่องจากการผิดสัญญา แต่ทั้งนี้ฝ่ายที่ผิดสัญญาอาจถูกถือว่าพึงคาดเห็น (Imputed Knowledge) เกี่ยวกับพฤติการณ์พิเศษ (Special Circumstances) นอกเหนือสิ่งที่สามารถคาดหมายได้ตามปกติ แม้จะเป็นความเสียหายเพิ่มมากขึ้น ฝ่ายที่ผิดสัญญาก็ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายส่วนนี้ด้วย” ซึ่งเป็นหลักการที่เคยปรากฏในแนวคำวินิจฉัยคดี Hadley V. Baxendale (1854)

สรุปได้ว่า ในการกำหนดค่าเสียหายตามแนวคำพิพากษาในประเทศอังกฤษคือ การทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งไม่เคยมีความรับผิดชอบดังกล่าวเกิดขึ้น โดยค่าเสียหายยังหมายความรวมถึง ค่าขาดกำไรที่พึงคาดหมายได้ตามปกติ หรือในพฤติการณ์พิเศษหากเป็นกรณีที่ได้รู้ในขณะที่ยื่นฟ้อง

3.2.3.2 สิทธิของผู้ซื้อในกรณีความเสียหายเกิดจากความชำรุดบกพร่อง

สิทธิของผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขายต้องแยกพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่าเป็นกรณีการซื้อขายที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์อื่นๆ สำหรับกรณีการซื้อขายที่ดิน กรรมสิทธิ์ตามกฎหมายจะยังไม่โอนจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อแม้ว่าจะได้มีการทำสัญญาเสร็จสมบูรณ์ อีกกรณีคือการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ หรือเรียกกว่าการซื้อขายสินค้า (Sale of Goods)⁵⁷ โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเฉพาะสิทธิของผู้ซื้อในกรณีความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องอันเนื่องมาจากการซื้อขายสินค้าซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์เท่านั้น

สำหรับความเสียหายที่เกิดจากรกรกระทำผิดในเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญแห่งสัญญาเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าผู้ซื้อที่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและส่งของคืน และมีสิทธิเรียกราคาที่ได้ชำระแก่ผู้ขายคืนได้ หากยังมีความเสียหายอื่นก็มีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามสิทธิของผู้ซื้อในกรณีนี้มีข้อจำกัด เฉพาะกรณีที่สัญญาซื้อขายซึ่งไม่สามารถแบ่งแยกชำระได้ และผู้ซื้อได้รับมอบสินค้าไปแล้วทั้งหมดหรือบางส่วน หรือกรณีที่สัญญาซื้อขายทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นตกเป็นของผู้ซื้อ การผิดเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญให้ถือเสมือนว่าเป็นการผิดเงื่อนไขธรรมดา ซึ่งผู้ซื้อไม่มีสิทธิคืนทรัพย์สินหรือบอกเลิกสัญญา เว้นแต่เป็นกรณีที่สัญญาระบุไว้ชัดแจ้งหรือมีนัยว่าให้สามารถบอกเลิกสัญญาได้ แม้ตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าเป็นการผิดเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญเสมือนเป็นเงื่อนไขธรรมดา การระบุไว้ในสัญญา ย่อมไม่กระทบสิทธิของผู้ซื้อที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหาย ตาม The Sale of Goods Act 1893 Section 11 (1) (c)

⁵⁷ รำไพ วงศ์สุชาติ, “ความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย,” (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น.97.

ดังนั้นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อมีสิทธิ

1. บอกลีกสัญญา
2. ยอมรับสินค้าไว้ แต่ขอลดราคาตามส่วนแห่งความชำรุดบกพร่อง
3. ฟ้องเรียกค่าเสียหายในส่วนที่มีความชำรุดบกพร่อง หากเป็นกรณีที่ผู้

ซื้อได้ชำระราคาครบถ้วนแล้ว

3.2.3.3 ขอบเขตความเสียหายที่อยู่ในขอบความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง

ผู้ขายจะมีขอบเขตความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องมากน้อยเพียงใด ในเบื้องต้นจะต้องพิจารณาว่ามีความเสียหาย และค่าเสียหาย ประเภทใดบ้างที่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ หรือเป็นกรณีที่มีแนวคำวินิจฉัยของศาลในคดีต่างๆ อย่างไรก็ตาม

ตามหลักกฎหมายอังกฤษหากคู่สัญญาฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิดสัญญา ฝ่ายที่เสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นตามธรรมดาจากการผิดสัญญานั้นได้ โดยหลักในการกำหนดค่าเสียหายเริ่มมีความชัดเจนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1854 ตามในคำพิพากษาในคดี *Hadley v. Baxendale* (1854) นอกจากนี้ในมาตรา 53 แห่ง *Sale of Goods Act 1979* ได้มีการบัญญัติในลักษณะที่เป็น การขยายแนวคำวินิจฉัยในคดี *Hadley V. Baxendale* (1854)⁵⁸ นอกจากนี้บทบัญญัติในมาตรา 53⁵⁹ ของ *The Sale of Goods Act 1979* ได้บัญญัติขยายความรับผิดชอบของผู้ขาย ดังนี้

⁵⁸ เห่งอ้าง, น.87.

⁵⁹ *The Sale of Goods Act 1979 Section 53 Remedy for breach of warranty*

(1) Where there is a breach of warranty by the seller, or where the buyer elects, or is compelled, to treat any breach of a condition on the part of the seller as a breach of warranty, the buyer is not by reason only of such breach of warranty entitled to reject the goods ; but he may

(a) set up against the seller the breach of warranty in diminution or extinction of the price; or

(b) maintain an action against the seller for damages for the breach of warranty.

(1) ในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง เมื่อผู้ซื้อยอมรับสินค้าไว้ และผู้ขายฟ้องให้ผู้ซื้อชำระราคา ผู้ซื้ออาจฟ้องแย้งผู้ขายเพื่อขอหักราคาหรือหากได้มีการชำระราคาแก่ผู้ขายไปแล้ว ผู้ซื้ออาจฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ขายได้

(2) ส่วนที่จะนำมาหักราคาได้นั้น ให้คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น มีผลกระทบโดยตรงในทางธรรมดาของการประกอบธุรกิจดังกล่าว

(3) หลักทั่วไปของค่าเสียหายในกรณีที่พบความชำรุดบกพร่อง ณ วันที่มีการส่งมอบจะคำนวณเท่ากับส่วนต่างระหว่าง ราคาสินค้าที่ควรจะเป็นถ้าสินค้านั้นไม่ชำรุดบกพร่อง ณ วันส่งมอบกับราคาสินค้าที่ส่งมอบชำรุดบกพร่อง ณ วันส่งมอบ

(4) การที่ผู้ซื้อนำราคาของสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องไปหักออกจากราคาที่มีการกำหนดไว้ในสัญญา หรือกรณีที่ผู้ซื้อชำระราคาสินค้าเต็มจำนวนแก่ผู้ขายแล้ว จึงมาเรียกค่าเสียหายจากการที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อยังสามารถเรียกค่าเสียหายสืบเนื่อง (Further damage) ได้อีกด้วย

เห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรา 53 (4) เป็นกรณีที่ได้มีการขยายความรับผิดชอบของผู้ขายออกไปให้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่มีผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายอันเกิดจากการส่งมอบสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง นอกจากนี้การเรียกค่าเสียหายสืบเนื่องตามอนุมาตรานี้ต้องพิจารณาว่าผู้ซื้อทราบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าในเวลาใด เนื่องจากความชำรุดบกพร่องในบางกรณีไม่เป็นที่ประจักษ์จนกว่าจะได้มีการนำสินค้าไปใช้ประโยชน์ ค่าเสียหายสืบเนื่องเหล่านี้อาจเป็น

---

(2) The measure of damages for breach of warranty is the estimated loss directly and naturally resulting, in the ordinary course of events, from the breach of warranty.

(3) In the case of breach of warranty of quality such loss is prima facie the difference between the value of the goods at the time of delivery to the buyer and the value they would have had if they had answered to the warranty.

(4) The fact that the buyer has set up the breach of warranty in diminution or extinction of the price does not prevent him from maintaining an action for the same breach of warranty if he has suffered further damage.

ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และต้องเป็นการจ่ายไปในมูลค่าที่สมเหตุสมผล อยู่ในความคาดเห็นของคู่สัญญาว่า ค่าใช้จ่ายส่วนนั้นจะไม่เกิดขึ้นหากมิได้มีการส่งมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง

ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลประเทศอังกฤษได้กำหนดค่าเสียหายในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อสามารถเรียกค่าเสียหายได้หากไม่ทราบถึงความชำรุดบกพร่อง โดยสามารถเรียกค่าเสียหายซึ่งเป็นผลโดยตรงจากความชำรุดบกพร่อง นอกจากนี้ผู้ซื้อยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายที่เพิ่มมากขึ้นอันเกิดจากค่าใช้จ่ายสินเปลือง ค่าเสียหายจากการขาดกำไร ค่าเสียหายที่เกิดแก่ร่างกายและทรัพย์สินอื่น ค่าเสียหายที่ผู้ซื้อสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องต้องชดเชยแก่บุคคลภายนอก ค่าชดเชยให้แก่ผู้ซื้อสินค้าต่อ ซึ่งในแต่ละกรณีนี้มีตัวอย่างคำพิพากษา ดังนี้

(1) กรณีผู้ซื้อทราบถึงความชำรุดบกพร่อง

ในกรณีที่ผู้ขายได้ส่งมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้ออาจไม่ทราบถึงความชำรุดบกพร่องในตัวทรัพย์สิน เมื่อมาทราบภายหลังจากที่ได้มีการใช้ทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง ทันทีนับแต่ทราบผู้ซื้อไม่สามารถเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหลังจากนี้ได้อีกต่อไป เพราะผู้ซื้อต้องพยายามหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาความเสียหาย หลักนี้ปรากฏตามแนวคำวินิจฉัยของศาลประเทศอังกฤษ ในคดี Lambert v. Lewis (1982)

คดี Lambert v. Lewis (1982)⁶⁰

ศาลวินิจฉัยว่า กรณีนี้ผู้ซื้อไม่สามารถเรียกค่าเสียหายอันมีสาเหตุเนื่องจากสินค้ามีความชำรุดบกพร่องได้ เนื่องจากผู้ซื้อได้ทราบความชำรุดบกพร่องแล้วแต่กลับไม่อดเอื้อนเรียกค่าเสียหายใดๆ ในขณะที่ทราบถึงความชำรุดบกพร่องดังกล่าว

หากปรากฏว่าเป็นกรณีที่ความชำรุดบกพร่องไม่เห็นประจักษ์ ผู้ซื้อย่อมไม่เสียสิทธิในการเรียกค่าเสียหายจากผู้ขาย เพราะผู้ซื้อไม่อาจทราบถึงความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่นั้นได้ ยกตัวอย่างเช่น แนวคำวินิจฉัยของศาลประเทศอังกฤษในคดี Pinnock Bros v. Lewis and Ltd. (1923)

คดี Pinnock Bros v. Lewis and Ltd. (1923)⁶¹

ข้อเท็จจริงมีว่า ผู้ซื้อสั่งซื้อเนื้อมะพร้าวแห้งเพื่อนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ แล้วนำไปขายต่อให้แก่เจ้าของฟาร์มปศุสัตว์ ต่อมาพบว่าเนื้อมะพร้าวที่ผู้ขายส่งมอบให้มีสารพิษเจือปน เมื่อนำไปให้สัตว์ในฟาร์มกินทำให้สัตว์ตายเป็นจำนวนมาก ต่อมาเจ้าของฟาร์มจึงฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ซื้อ เมื่อผู้ซื้อชดใช้ค่าเสียหายแล้วจึงมาฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ขายเนื้อมะพร้าวแห้ง ศาล

⁶⁰ อ้างใน Benjamin, J.P., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 56, น.940.

⁶¹ เพิ่งอ้าง, น.941.

วินิจฉัยว่า ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายที่ได้ชดใช้ให้แก่เจ้าของฟาร์มไป เพราะเป็นกรณีที่ไม่ได้เกิดจากความประมาทเลินเล่อของผู้ซื้อ อีกทั้งฟังได้ว่าการจะทราบว่ามีการพิษเจือปนหรือไม่ต้องตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจึงจะทราบได้ ย่อมคาดหมายไม่ได้ว่าลำพังตัวผู้ซื้อเองจะสามารถทราบว่าเนื้อมะพร้าวมีการพิษเจือปน

คดี British Westinghouse Electric and Manufacturing Co.Ltd v. Underground Electric Railway Co. (1912)⁶²

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ ผู้ขายได้ส่งมอบเครื่องจักรไอน้ำที่มีความชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้ซื้อ ทำให้ผู้ซื้อต้องใช้เชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ ในคดีนี้ศาลตัดสินให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับการสิ้นเปลืองเชื้อเพลิงที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว

บางกรณีความชำรุดบกพร่องอาจไม่สามารถทราบได้จนกว่าจะได้มีการใช้ทรัพย์สินนั้น เช่น ถ่านหินที่มีความชำรุดบกพร่องไม่สามารถติดเชื้อไฟได้จนกว่าจะได้มีการนำไปเผาไฟ

(2) ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอันเป็นค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง

นอกจากค่าเสียหายอันเป็นผลโดยตรงจากความชำรุดบกพร่องแล้ว ผู้ซื้อยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายที่เพิ่มมากขึ้นอันเกิดจากค่าใช้จ่ายสิ้นเปลืองได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่อยู่ในความคาดหมายของคู่สัญญาว่า ค่าใช้จ่ายประเภทนั้นๆ ไม่ใช่จะไม่เกิดขึ้นถ้ามีการผิดสัญญาเนื่องจากการส่งมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง ความสิ้นเปลืองมากกว่าปกติถือเป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอันเป็นค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง ยกตัวอย่างเช่น คดี Molling & Co. v. Dean & Son Ltd. (1901)

คดี Molling & Co. v. Dean & Son Ltd.(1901)⁶³

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ ผู้ขายทราบอยู่แล้วว่าผู้ซื้อซื้อสินค้าเพื่อนำไปขายต่อยังต่างประเทศ แต่สินค้าที่ผู้ขายได้ส่งมอบแก่ผู้ซื้อที่มีความชำรุดบกพร่อง และผู้ซื้อไม่ทราบ ทำให้ลูกค้าของผู้ซื้อในต่างประเทศส่งสินค้ากลับมา ศาลวินิจฉัยให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในค่าระวางขนส่งทั้งเที่ยวขาไปเพราะถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และขากลับเนื่องจากสินค้าถูกตีกลับถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง รวมทั้งค่าภาษีขาเข้าที่ต้องจ่ายในต่างประเทศ กรณีนี้เป็นความรับผิดชอบในความเสียหายสืบเนื่อง (Further damage) ซึ่งผู้ซื้อที่มีสิทธิตามมาตรา 53 (4) (The sale of goods Act 1979) เมื่อพิจารณาตามกฎหมายของประเทศไทย ย่อมเป็นความเสียหายอันเกิดพฤติการณ์พิเศษซึ่งผู้ขายคาดหมายได้ ดังนั้น ผู้ขายต้องรับผิดชอบ (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2389/2529)

⁶² เห่งอ้าง, น.943.

⁶³ เห่งอ้าง, น.943.

(3) ค่าเสียหายจากการขาดกำไร

ผู้ซื้อจะเรียกค่าเสียหายจากการขาดกำไรได้ หากเป็นกรณีที่ในขณะที่มีการทำสัญญาซื้อขายกัน ผู้ขายรู้หรือควรจะารู้ หรือคาดเห็นว่าผู้ซื้อจะมีเจตนาให้นำสินค้าไปแก่งกำไร เมื่อมีการส่งมอบสินค้าชำรุดบกพร่องยอมทำให้ผู้ซื้อต้องขาดกำไรในส่วนที่คาดหวังว่าจะได้จากการนั้น ตัวอย่างคดีก็ได้มีการอธิบายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเข้าทำสัญญาโดยแบ่งความเสียหายเป็น ความเสียหายทางเศรษฐกิจ (economic losses) ได้แก่ ค่าขาดกำไร และความเสียหายทางกายภาพ (physical damage) ได้แก่ ความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินอื่น โดยความเสียหายทางเศรษฐกิจอาจเยียวยาให้ได้โดยการชำระหนี้ใหม่ที่ถูกต้อง แต่ความเสียหายทางกายภาพไม่สามารถเยียวยาชดใช้ได้ โดยการชำระหนี้ใหม่ให้ถูกต้องได้แก่ คดี Richard Holden v. Bostock & Co. Ltd. (1902) และคดี Parsons (Livestock) Ltd v Uttley Ingham & Co Ltd. (1978)

คดี Richard Holden v. Bostock & Co. Ltd.(1902)⁶⁴

เป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบน้ำตาลที่มีสารพิษให้กับผู้ซื้อ ซึ่งเป็นเจ้าของโรงงานผลิตเบียร์ ทำให้เบียร์ที่ผลิตออกมาไม่สามารถนำออกขายได้ ศาลตัดสินให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ซื้อเท่ากับราคาเบียร์ที่ขายในท้องตลาด ซึ่งเป็นราคาที่ประกอบด้วยส่วนของต้นทุนการผลิตและกำไรที่ควรจะได้หากได้มีการนำเบียร์ดังกล่าวออกขายตามปกติ แต่หากเป็นกรณีที่ผู้ซื้อ มีวัตถุประสงค์ในการใช้สินค้าที่ซื้อไปหลายอย่าง ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องเฉพาะวัตถุประสงค์ที่ผู้ขายพึงคาดหมายได้เท่านั้น

คดี Parsons (Livestock) Ltd v Uttley Ingham & Co Ltd. (1978)⁶⁵

คดีนี้ผู้ซื้อเป็นชาวไร่และเลี้ยงสุกรได้ซื้อถึงเก็บอาหารจำนวนมากจากผู้ขาย ต่อมาปรากฏว่าถังอาหารมีความชำรุดบกพร่องเป็นให้สุกรตายเป็นจำนวนมากและทำให้ผู้ซื้อขาดกำไร คดีนี้ผู้ขายได้รับความเสียหายคือ ขาดกำไรที่ควรจะได้และความเสียหายเนื่องจากสุกรตาย โดยศาลวินิจฉัยว่า ค่าขาดกำไรเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ และการที่สุกรตายเป็นความเสียหายทางกายภาพ คดีนี้ศาลได้มีวินิจฉัยให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบทั้งความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรและความเสียหายเนื่องจากสุกรตาย

⁶⁴ เพิ่งอ้าง, น.946.

⁶⁵ Adam Kramer, The Law of Contract Damages, (United Kingdom : hart publishing Ltd., 2014) p.84.

(4) ค่าเสียหายที่เกิดแก่ร่างกายและทรัพย์สินอื่น

ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลในประเทศอังกฤษ ขยายความรับผิดชอบของผู้ขายในกรณีที่ส่งมอบสินค้าชำรุดบกพร่องไปถึงความเสียหายที่เกิดแก่ร่างกาย และความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินอื่นๆ ด้วย ในคดี Wren v. Holt ศาลวินิจฉัยว่า ผู้ขายส่งมอบอาหารซึ่งมีสารพิษปนเปื้อนแก่ผู้ซื้อ เป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องแก่ผู้ซื้อ โดยพึงคาดเห็นได้ว่า ความเสียหายอาจไม่ได้เกิดต่อทรัพย์สินของผู้ซื้อเท่านั้น แต่ยังสามารถก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายของผู้ซื้ออีกด้วย ดังนั้นเมื่อผู้ซื้อนำไปบริโภคแล้วเกิดล้มป่วย ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดแก่ร่างกายของผู้ซื้อด้วย และคดี Grant V. Australian Knitting Mills Ltd.(1936)

คดี Grant V. Australian Knitting Mills Ltd.(1936)⁶⁶

คดีนี้ผู้ขายได้ส่งมอบกางเกงในชายที่ทำจากผ้าขนสัตว์ และปรากฏว่าผ้าขนสัตว์มีสารเคมีตกค้างบางชนิดทำให้ผู้ซื้อนำไปสวมใส่แล้วเกิดเป็นโรคผิวหนังชนิดรุนแรง ทั้งนี้ปรากฏว่า ผู้ขายไม่มีคำเตือนให้ผู้ซื้อนำไปซักก่อนใช้ ศาลวินิจฉัยว่าผู้ซื้อสามารถเรียกค่าเสียหายต่อร่างกายได้ด้วย นอกจากส่วนต่างระหว่าง ราคากางเกงในที่มีคุณภาพตามสัญญา กับกางเกงในที่ชำรุดบกพร่อง

ทั้งนี้ หากเป็นกรณีที่ผู้ขายคาดเห็นได้ว่า ความเสียหายจะครอบคลุมไปถึงสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวของผู้ซื้อ เพราะโดยสภาพปกติของสินค้านั้น เป็นการนำไปใช้ในครัวเรือน ผู้ขายย่อมมีความรับผิดชอบในกรณีนี้ด้วยเช่นกัน โดยสามารถเรียกค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินได้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล แต่หากถึงขนาดเป็นเหตุให้เสียชีวิต นอกจากค่ารักษาพยาบาลในการรักษาตัวก่อนตาย ยังสามารถเรียกค่าปลงศพ ค่าขาดแรงงาน ได้

นอกจากนี้ หากความเสียหายอาจลามไปถึงทรัพย์สินอื่นๆ ของผู้ซื้อ หากศาลเห็นว่า ความเสียหายเช่นว่านั้นสามารถเป็นไปได้ หรือมีโอกาสเกิดขึ้น ผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายแก่ทรัพย์สินอื่นๆ อันมีสาเหตุมาจากความชำรุดบกพร่องในสินค้าที่ส่งมอบด้วย ยกตัวอย่างเช่นในคดี Harbutt's Plasticine Ltd. v. Wayne Tank and Pump Co. Ltd. (1970)

คดี Harbutt's Plasticine Ltd. v. Wayne Tank and Pump Co. Ltd. (1970)⁶⁷

ข้อเท็จจริงในคดีนี้เป็นกรณี ผู้ขายได้ส่งมอบเครื่องทำความร้อนพร้อมกับติดตั้งในโรงงานของผู้ซื้อ ซึ่งปรากฏว่าเกิดความชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้โรงงานถูกไฟไหม้ทั้งหมด

⁶⁶ อ้างใน Benjamin, J.P., อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 56, น.951.

⁶⁷ เพิ่งอ้าง, น.953.

ศาลตัดสินว่า ผู้ซื้อสามารถเรียกค่าเสียหายได้ทั้งในส่วนองราคาเครื่องทำความร้อนที่ได้มาตรฐาน รวมถึงค่าก่อสร้างโรงงานใหม่ด้วย

(5) ค่าเสียหายที่ผู้ซื้อสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องต้องชดเชยแก่บุคคลภายนอก

หากผู้ขายสามารถคาดหมายได้ว่าจะมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกเนื่องจากผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง และผู้ซื้อได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลภายนอกไปแล้วเนื่องจากเหตุดังกล่าว ผู้ซื้อสามารถเรียกให้ผู้ขายชดใช้ค่าเสียหายส่วนนี้แก่ตนได้ โดยอาจฟ้องว่าเป็นมูลละเมิด หรือฟ้องในมูลผิดสัญญาก็ได้ ยกตัวอย่างเช่นในคดี *Mowbray v. Merryweather* (1895)

คดี *Mowbray v. Merryweather* (1895)⁶⁸

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ โจทก์ทำสัญญารับขนถ่ายสินค้าออกจากเรือของจำเลย ปรากฏว่าจำเลยส่งมอบโซ่ที่มีความชำรุดบกพร่องเหตุให้ลูกจ้างของโจทก์ได้รับบาดเจ็บ ศาลตัดสินให้ จำเลยซึ่งเป็นเจ้าของเรือชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ เพราะเหตุที่โจทก์ในฐานะนายจ้างต้องรับผิดชอบต่อลูกจ้างของตน

(6) ค่าชดเชยให้แก่ผู้ซื้อสินค้าต่อ

ค่าชดเชยให้แก่ผู้ซื้อสินค้าต่อ เป็นกรณีที่หากสามารถคาดเห็นได้ในขณะทำสัญญาว่า ผู้ซื้ออาจนำสินค้าที่ซื้อไปขายต่อ และในการขายสินค้านั้นเป็นที่เข้าใจว่าจะมีเงื่อนไขและคุณสมบัติเช่นเดียวกับสัญญาซื้อขายที่ทำขึ้น หากมีความเสียหายเกิดแก่ผู้ซื้อสินค้าต่อไป และเมื่อผู้ซื้อได้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ซื้อต่อแล้ว ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากผู้ขาย รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ยกตัวอย่างเช่น คดี *Biggin & Co. v. permanite Ltd.* (1951)

คดี *Biggin & Co. v. permanite Ltd.* (1951)⁶⁹

แม้ผู้ซื้อสามารถเรียกค่าเสียหายในส่วนองค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีได้ ทั้งนี้ผู้ซื้อไม่ควรรับผิดชอบต่อลูกค้าของผู้ซื้อทันทีที่ถูกฟ้อง แต่ควรจะได้มีการปรึกษากับผู้ขายก่อนว่าเป็นกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถยกข้อแก้ตัวใดๆ มาหักล้างผู้ซื้อสินค้าต่อได้

⁶⁸ Adam Kramer, *supra note 65*, p.371.

⁶⁹ อ้างใน Benjamin, J.P., อ้างแล้ว *เชิงอรรถที่ 56*, น.958.

บทที่ 4

บทวิเคราะห์ปัญหาว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่อง อันเกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย

4.1 วิเคราะห์ความรับผิดของผู้ขายในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อที่ เกิดจากความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สิน

เมื่อเกิดสัญญาซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 หน้าที่ของผู้ขายประการหนึ่งคือ ส่งมอบทรัพย์สินและโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อ ตามมาตรา 458 และมาตรา 462 ซึ่งถือได้ว่าผู้ขายได้ชำระหนี้ให้แก่ผู้ซื้อแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม หากทรัพย์สินที่ผู้ขายส่งมอบมีความชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ผู้ขายย่อมต้องรับผิดตามมาตรา 472 เนื่องจากทรัพย์สินซึ่งขายนั้นมีความชำรุดบกพร่อง แต่คำว่าชำรุดบกพร่องตามกฎหมายของประเทศไทยไม่ได้มีการให้คำนิยามหรือกำหนดถึงลักษณะความชำรุดบกพร่องไว้อย่างชัดเจน

เมื่อได้ทำการศึกษาค้นคว้าในกฎหมายต่างประเทศพบว่า กฎหมายของประเทศเยอรมันได้อธิบายถึงลักษณะของทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องไว้ในมาตรา 434 (BGB 2002) มีใจความว่า (1) ทรัพย์สินต้องมีคุณภาพที่ได้ตกลงกันตามสัญญาในเวลาที่มีความเสี่ยงภัยโอนไปยังผู้ซื้อ แต่หากไม่ได้มีการตกลงกันเรื่องคุณภาพจะถือว่าปราศจากความชำรุดบกพร่องเมื่อทรัพย์สินนั้นเหมาะสมสำหรับการใช้ที่ได้ระบุไว้ในสัญญา หรือทรัพย์สินนั้นเหมาะสมกับการใช้งานตามปกติของทรัพย์สินนั้นและผู้ซื้อสามารถคาดหมายได้ถึงคุณภาพของทรัพย์สินนั้น และได้มีการอธิบายต่อไปตาม (2) การที่ผู้ขายไม่ได้ให้คำแนะนำที่เหมาะสม รวมถึงการนำทรัพย์สินหลายอย่างมาประกอบกันของผู้ขายโดยไม่ถูกต้อง และ (3) การที่ผู้ขายจัดหาทรัพย์สินที่ซื้อขายมีลักษณะแตกต่างออกไป หรือมีปริมาณน้อยกว่าที่ตกลง จะเห็นได้ว่าทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องตามกฎหมายของประเทศเยอรมัน คือกรณีที่ทรัพย์สินนั้นไม่มีคุณสมบัติตามที่ตกลงกันตามสัญญา

ส่วนในกฎหมายของประเทศอังกฤษได้กำหนดลักษณะความชำรุดบกพร่องไว้ใน The Sale of Goods Act 1893 เกี่ยวกับความรับผิดของผู้ขายตามพระราชบัญญัตินี้ในมาตรา 14 ซึ่งกำหนดให้ผู้ขายจะต้องส่งมอบทรัพย์สินที่มีสภาพเหมาะสมพอสมควรสำหรับวัตถุประสงค์ที่ผู้ซื้อได้แจ้งต่อผู้ขาย และสินค้าจะต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานของท้องตลาด ต่อมาพระราชบัญญัตินี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัจจุบันคือ The Sale of Goods Act 1979 ก็มีการบัญญัติในลักษณะเดียวกันคือ กำหนดให้ผู้ขายมีความรับผิดใน 2 กรณีคือ กรณีที่มีคำรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นเหมาะสม

ตามวิสัยของการใช้ทั่วไปแห่งท้องตลาดตามมาตรา 14 (2) และกรณีที่มีการรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นเหมาะสมแก่การใช้ตามวัตถุประสงค์ตามมาตรา 14 (3) จะเห็นได้ว่า ความชำรุดบกพร่องของกฎหมายของประเทศอังกฤษคือคุณภาพของทรัพย์สินไม่เป็นไปตามที่ผู้ขายได้รับรองโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายตามสัญญา

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายของประเทศไทย ไม่มีการกำหนดถึงความหมายของคำว่าชำรุดบกพร่อง แต่อย่างไรก็ตามได้มีนักกฎหมายและมีคำพิพากษาฎีกาแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ความเห็นของฝ่ายแรก¹ ให้ความหมายว่า ความชำรุดบกพร่องหมายถึง ความเสื่อมเสียหรือความเสียหายในเนื้อหาของทรัพย์สินที่ทำการซื้อขาย ผู้เขียนเห็นว่า ในความหมายของฝ่ายแรกมุ่งพิจารณาว่าต้องมีความเสียหายทางกายภาพเกิดขึ้นต่อตัวทรัพย์สินจึงจะเป็นเรื่องความชำรุดบกพร่องโดยมิได้มีการนำวัตถุประสงค์ของสัญญามาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาด้วย ยกตัวอย่าง ซ็อรถยนต์ ซึ่งโดยปกติต้องใช้ขับขีได้ หากเกิดความเสียหายในระบบ ทำให้ขับขีไม่ได้ ก็ย่อมเป็นเรื่องความชำรุดบกพร่อง แต่หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปว่า ผู้ขายรถยนต์ส่งมอบรถยนต์ที่ขับขีได้ตามปกติ แต่ไม่ส่งมอบทะเบียนให้ ซึ่งไม่สามารถขับขีได้ตามท้องถนน กรณีไม่มีความเสื่อมเสียในเนื้อหาของทรัพย์สิน แม้จะไม่สามารถใช้ทรัพย์สินที่ซื้อขายได้ตามสัญญา ก็มีใช่เรื่องความชำรุดบกพร่องตามความหมายแรก ดังนี้ เห็นได้ว่าการพิจารณาตามความหมายนี้เป็นการวิเคราะห์ความชำรุดในทรัพย์สินเท่านั้น โดยไม่มีการอธิบายไปถึงคำว่า “บกพร่อง” มีความหมายว่าอย่างไร

ความเห็นของฝ่ายที่สอง² ให้ความหมายว่า ความชำรุดบกพร่องหมายถึง การที่ทรัพย์สินซึ่งซื้อขายนั้นขาดคุณสมบัติอันพึงมีตามสัญญา ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบกับตัวอย่างที่ผู้เขียนได้ยกไว้ในความเห็นของฝ่ายแรกแล้ว จะเห็นได้ว่า ซ็อรถยนต์ หากเกิดความเสียหาย

¹ โปรตดูวิชฌุ เครื่องาม, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย ให้แลกเปลี่ยน, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2549), น.221. และดูปริชา สุมาวงศ์, คำบรรยายลักษณะวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2528) น.442. และดูไพจิตร ปุญญพันธ์, ประพนธ์ ศาตะมาน, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย, พิมพ์ครั้งที่ 15 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551), น.103.

² โปรตดูกิตติศักดิ์ ปรกติ, ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่องความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532), น. 33. และดูสมยศ เชื้อไทย, หลักกฎหมายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), น.113.

ในระบบ ทำให้ข้อขัดแย้งไม่ได้ เป็นความเสียหายในเนื้อหา จึงเป็นความชำรุดบกพร่องแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการเข้าทำสัญญา เป็นเรื่องความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปว่าส่งมอบรถขับซีได้ตามปกติ แต่ผู้ขายไม่ส่งมอบทะเบียนให้ จึงไม่สามารถทำการขับซีได้ กรณีนี้ไม่มีความเสียหายในเนื้อหาคือไม่มีความเสียหายทางกายภาพต่อตัวทรัพย์สิน แต่ไม่สามารถใช้ขับซีได้ตามปกติ อันเป็นความบกพร่องของทรัพย์สินที่เกิดขึ้นก่อนหรือขณะทำการส่งมอบ เป็นความชำรุดบกพร่องแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการเข้าทำสัญญา จึงเป็นเรื่องความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง ดังนั้น ตามความหมายของฝ่ายนี้เป็นการวิเคราะห์ถึงความบกพร่องของทรัพย์สินคือไม่สามารถใช้สอยทรัพย์สินได้ตามความมุ่งหมายของการเข้าทำสัญญา โดยพิจารณาว่าทรัพย์สินมีความบกพร่องแตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ในการทำสัญญาหรือไม่ ซึ่งการที่ทรัพย์สินมีความเสียหายในเนื้อหานั้น เป็นความชำรุดของทรัพย์สิน อันเป็นการแตกต่างจากทรัพย์สินตามปกติของสัญญาซื้อขายทั่วไป ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของสัญญาอย่างหนึ่งจึงเป็นเรื่องความบกพร่องด้วย ซึ่งตามความหมายนี้ย่อมคลุมไปถึงความหมายของฝ่ายแรกด้วย

ผู้เขียนจึงเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของฝ่ายหลังที่ว่า ความชำรุดบกพร่องหมายถึง ทรัพย์สินที่ซื้อขายมีคุณสมบัติแตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ที่ได้เข้าทำสัญญา เพราะการทำสัญญาซื้อขายมิได้มีความต้องการแต่เฉพาะตัวทรัพย์สินเท่านั้น แต่หากจะต้องนำทรัพย์สินออกใช้ได้ตามปกติและปลอดภัย ซึ่งในปัจจุบันการใช้ทรัพย์สินได้ตามปกตินอกจากได้ทรัพย์สินไว้ในความครอบครองแล้วยังอาจจะต้องมีอุปกรณ์อื่น เอกสารอื่น หรือคู่มือการใช้งานเพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้อายุทรัพย์สินได้ตามปกติ ซึ่งการนำความหมายของฝ่ายแรกมาพิจารณาย่อมไม่คลุมถึงกรณีที่ไม่เกิดความเสียหายทางกายภาพในทรัพย์สิน แต่มีเหตุบางอย่างทำให้ไม่สามารถนำทรัพย์สินออกใช้ได้ตามปกติ ซึ่งหากพิจารณาตามความหมายของฝ่ายที่สอง จะเห็นได้ว่าแม้จะไม่มี ความเสียหายทางกายภาพในทรัพย์สิน เมื่อผู้ขายส่งมอบทรัพย์สิน แต่ผู้ใช้ไม่สามารถใช้สอยทรัพย์สินได้ตามปกติอันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสัญญา ย่อมถือได้ว่าเป็นความชำรุดบกพร่องอันทำให้ผู้ขายมีความรับผิดชอบ

นอกจากนี้ทรัพย์สินที่ซื้อขายในปัจจุบันมีความซับซ้อนมาก โดยอาจเป็นเพราะตัวทรัพย์สินเองหรือบางกรณีการใช้ทรัพย์สินต้องมีการประกอบตัวทรัพย์สินหลายสิ่งเข้าด้วยกัน หรือต้องใช้ควบคู่กับอุปกรณ์ รวมไปถึงการใช้ทรัพย์สินนั้นต้องมีการศึกษาคู่มืออธิบายการใช้ทรัพย์สิน หากเกิดความบกพร่องทำให้ผู้ใช้ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินที่ขายได้ หรือการประกอบทรัพย์สินผิดพลาดเป็นเหตุให้ใช้งานทรัพย์สินที่ขายไม่ได้ หรืออุปกรณ์ของทรัพย์สินที่ขายมีความชำรุดบกพร่อง หากพิจารณาตามความหมายของฝ่ายแรกจะเห็นได้ว่า เมื่อไม่มีความเสียหายในตัวทรัพย์สินที่ซื้อขายเลยกรณีนี้ผู้ขายจึงไม่ต้องรับผิดชอบในเรื่องความชำรุดบกพร่อง แต่หากพิจารณาตามความหมายของฝ่ายหลังจะเห็นได้ว่า การที่ผู้ใช้ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินที่ซื้อขายได้ตามวัตถุประสงค์ของสัญญา ย่อมเป็นความชำรุด

บกพร่องซึ่งทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ดังนั้น จึงควรตีความคำว่าความชำรุดบกพร่อง คือทรัพย์สินที่ซื้อ
 ขายมีคุณสมบัติแตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ของการเข้าทำสัญญาซื้อขาย

เมื่อทราบว่าทรัพย์สินซึ่งซื้อขายนั้นมีความชำรุดบกพร่องแล้ว ประเด็นที่ต้องพิจารณา
 ต่อไปคือ ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายของประเทศไทยมีหลักเกณฑ์ดังนี้
 ทรัพย์สินมีความชำรุดบกพร่อง โดยความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือเสื่อมความ
 เหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา ไม่ว่าจะผู้ขายจะรู้หรือไม่
 รู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้น โดยความชำรุดบกพร่องต้องมีอยู่ก่อนหรือขณะทำสัญญากรณีเป็นทรัพย์สิน
 เฉพาะสิ่ง หรือก่อนส่งมอบทรัพย์สินกรณีที่ยังไม่มีการระบุตัวทรัพย์สิน นอกจากนี้ต้องไม่เข้าข่ายเว้นความ
 รับผิดชอบซึ่งมี 2 กรณีคือ ตกลงยกเว้นความรับผิดชอบตามมาตรา 483 และข้อยกเว้นตามกฎหมายตาม
 มาตรา 473

เมื่อผู้ขายต้องรับผิดชอบในความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องตามกฎหมายของประเทศไทย
 ตามมาตรา 472 นั้น กฎหมายกำหนดแต่เพียงว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบแต่ก็มีได้กำหนดว่าจะต้องรับผิดชอบ
 อย่างไร ซึ่งต่างจากกฎหมายของประเทศเยอรมันและกฎหมายของประเทศอังกฤษที่ได้กำหนดสิทธิ
 ของผู้ซื้อไว้อย่างชัดเจน โดยกฎหมายของประเทศเยอรมันมีมาตรา 437 (BGB 2002) กำหนดถึงสิทธิ
 ของผู้ซื้อ 5 ประการ คือ (1) เรียกชำระหนี้ใหม่ให้ถูกต้องตามมาตรา 439 (BGB 2002) (2) เลิกสัญญา
 ตามมาตรา 323 (BGB 2002) (3) สิทธิในการเรียกให้ลดราคาตามมาตรา 441 (BGB 2002) (4) เรียก
 ค่าเสียหาย (5) เรียกค่าใช้จ่ายที่ตนต้องเสียไป ส่วนกฎหมายของอังกฤษ ได้กำหนดสิทธิของผู้ซื้อไว้ใน
 The Sale of Goods Act 1979 มาตรา 14 โดยพิจารณาถึงการรับประกันในสัญญาซื้อขาย ซึ่งแยก
 ออกเป็นเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญแห่งสัญญาซื้อขาย (Condition) และเงื่อนไขธรรมดาแห่งสัญญาซื้อ
 ขาย (Warranty) โดยการผิดเงื่อนไขธรรมดาแห่งสัญญาซื้อขายจะให้สิทธิแก่ผู้ซื้อเรียกค่าเสียหาย แต่
 ไม่มีสิทธิส่งสินค้าคืนและบอกเลิกสัญญา ส่วนการผิดเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญแห่งสัญญา ซึ่งเกี่ยวกับ
 คุณภาพของสินค้านั้นผู้ซื้อจะมีสิทธิบอกเลิกสัญญา และส่งของคืน และมีสิทธิเรียกราคาที่ผู้ใช้แก่ผู้ขาย
 คืนได้ และมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้อีกด้วย

ผู้เขียนเห็นว่า ตามกฎหมายของประเทศไทยเมื่อการส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขาย
 ถือเป็นภาระหนี้หนึ่งตามกฎหมายลักษณะหนี้ หากการส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวเป็นการส่ง
 มอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องจนเป็นเหตุให้ผู้ซื้อหรือเจ้าหนี้ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นได้ตามปกติหรือ
 ตามความประสงค์ในการทำสัญญา จึงเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูล
 หนี้ ผลคือผู้ซื้อหรือเจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การไม่
 ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์แห่งมูลหนี้ได้ตามมาตรา 215 แต่หากความชำรุดบกพร่องนั้นถึง
 ขนาดเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ ผลคือผู้ซื้อหรือเจ้าหนี้มีสิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ตามมาตรา

216 และเมื่อบอกปิดไม่รับชำระหนี้ และได้กำหนดเวลาให้ผู้ขายชำระหนี้ให้ถูกต้องโดยปราศจากความชำรุดบกพร่อง ถ้าผู้ขายไม่ชำระหนี้ภายในกำหนด ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเลิกสัญญา แต่หากทรัพย์สินที่ขายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งและมีความเสียหายชนิดที่ไม่อาจแก้ไขให้คืนดีได้ การกำหนดเวลาย่อมไม่จำเป็น เพราะผู้ขายก็ไม่อาจชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา ถือได้ว่าการบอกกล่าวเป็นอันไร้ประโยชน์ ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ทันทีตามมาตรา 387³

ตามที่ได้กล่าวมานี้ เป็นกรณีความรับผิดชอบต่อดังทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า หากทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายอย่างอื่น เช่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อนั้น ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวด้วยหรือไม่ และจะรับผิดชอบโดยอาศัยฐานแห่งสัญญาซื้อขายได้หรือไม่

ตามกฎหมายของประเทศไทยได้มีความเห็นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ความเห็นของฝ่ายแรก⁴ เห็นว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ โดยให้เหตุผลว่า การส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ได้ โดยคำว่าค่าสินไหมทดแทนนั้น มีความหมายว่าการชดใช้ความเสียหายให้เจ้าหนี้ได้รับเสมือนหนึ่งลูกหนี้ไม่ได้ผิดนัดชำระหนี้ในกรณีไม่มีการเลิกสัญญา ซึ่งความเสียหายไม่จำเป็นต้องเป็นความเสียหายแก่ทรัพย์สิน เนื่องจากกฎหมายมิได้กล่าวไว้แต่อย่างใด ดังนั้น ความเสียหายอันคำนวณเป็นเงินได้ประการหนึ่ง และความเสียหายอันไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้อีกประการหนึ่ง น่าจะก่อความรับผิดชอบทางสัญญา โดยเจ้าหนี้มีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากลูกหนี้ได้

ส่วนอีกฝ่าย⁵ เห็นว่า ผู้ขายรับผิดชอบเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อดังทรัพย์สินเท่านั้น ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ หากจะเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบ

³ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 2*, น.42-44.

⁴ โปรดดูกิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 2*, น.41-42. และดูจิต เศรษฐบุตร, *หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้*, พิมพ์ครั้งที่ 15, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2548), น.82. และดูปรีชา สุมาวงศ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 1*, น.232-233.

⁵ โปรดดูสุรศักดิ์ ต้นโสรจเจริญ, “สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องโดยที่ตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), น.9. และดูไพฑูริย์ เอกเจริญกร, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้*, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร :

จะต้องใช้สิทธิเรียกร้องฐานละเมิด โดยให้เหตุผลว่า มาตรา 472 เป็นเรื่องความรับผิดชอบในสัญญาซื้อขาย จึงต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในเรื่องซื้อขาย และตามตัวบทมาตรา 472 ก็มีได้กล่าวถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ ดังนั้น จึงเรียกให้รับผิดชอบได้เฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อตัวทรัพย์สินที่ซื้อขายเท่านั้น

ตามกฎหมายของประเทศเยอรมัน ได้มีการอธิบายถึงทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าหนี้ ยกตัวอย่าง กรณีผู้รับจ้างซ่อมหลังคาได้ดำเนินการซ่อมหลังคาไม่ดี เป็นเหตุให้เมื่อฝนตกน้ำฝนได้ซึมลงผ่านหลังคาและรั่วลงมาทำให้เฟอร์นิเจอร์และพรมของผู้ว่าจ้างได้รับความเสียหาย ซึ่งความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายนอกเหนือจากความคาดหมายตามสัญญา แต่ความเสียหายดังกล่าวได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเพราะเป็นกรณีของผลประโยชน์ตามนิติสัมพันธ์และผลประโยชน์อย่างอื่นของเจ้าหนี้ถูกระทบ มากกว่าที่เจ้าหนี้จะคาดเห็นได้ในสัญญานั้น ซึ่งในทางสัญญาความรับผิดจะเกิดขึ้นเมื่อมีผลประโยชน์ที่แน่นอนจึงจะฟ้องตามกฎหมายสัญญาของประเทศเยอรมันได้ โดยกฎหมายของประเทศเยอรมันเรียกความเสียหายประเภทนี้ว่า “Interest in the Integrity” หรือ “Integritätsinteresse”⁶ เป็นความเสียหายต่อเนื่องจากสัญญาระหว่างคู่สัญญา ซึ่งความเสียหายประเภทนี้ไม่อาจได้รับการเยียวยาโดยการชำระหนี้อีกครั้งให้ถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตามความเสียหายดังกล่าวยังคงได้รับการเยียวยาอย่างสม่าเสมอเช่นเดียวกับเรื่องความเสียหายตามธรรมดาตามมาตรา 280 วรรคแรก (BGB 2002)⁷

กรณีที่ผู้ซื้อได้รับความเสียหายจากการชำระหนี้ที่เกิดจากความบกพร่องของทรัพย์สินที่ทำให้สิทธิและผลประโยชน์ของผู้ซื้อเสียหาย ความเสียหายนี้เรียกว่า ความเสียหายต่อเนื่อง ถ้ามีความชำรุดบกพร่องทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินผู้ซื้อ ความเสียหายนั้นไม่สามารถ

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549), น.206. และดูศันนัทภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น.470.

⁶ “Integritätsinteresse” หมายถึง ความเสียหายอย่างอื่นนอกเหนือจากความเสียหายที่คาดหมายได้จากการชำระหนี้ กล่าวคือเป็นความเสียหายที่หากลูกหนี้ชำระหนี้ถูกต้องไม่บกพร่องแล้วจะไม่มี ความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้น เช่น ผู้รับจ้างซ่อมหลังคาได้ดำเนินการซ่อมหลังคาอย่างดี ย่อมไม่ทำให้น้ำรั่วลงมา ส่งผลให้เฟอร์นิเจอร์และพรมของลูกค้าไม่ได้รับความเสียหายจากน้ำฝน

⁷ Basil Makesinis, Hannes Unberath and Angus Johnston, The German Law of Contract : A Comparative Treatise, (Oxford : Hart Publishing, 2006), p.471.

กลับคืนมาได้ ยกตัวอย่างเช่น อาหารมามีเชื้อโรคทำให้ม้าตาย การส่งอาหารมาใหม่ก็เป็นการชำระหนี้ให้ถูกต้องแต่ไม่ทำให้ม้ากลับมามีชีวิตได้ จะเห็นว่ากรณีนี้กำหนดเวลาชำระหนี้เป็นอันไร้ประโยชน์และไม่สามารถเยียวยาด้วยการชำระหนี้ใหม่ในภายหลังได้⁸ ซึ่งกรณีนี้ถือว่าเป็นความเสียหายต่อเนื่องที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง เมื่อผู้ขายมีความผิดในการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยถือว่าเป็นเรื่องการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้มาตรา 280 (BGB 2002) มิใช่เป็นเรื่องความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องโดยตรงตามมาตรา 434 (BGB 2002) ดังนั้น หากเกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อตามกฎหมายของประเทศเยอรมันกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว

ประเทศอังกฤษมีแนวคำวินิจฉัยของศาลใน คดี Grant V. Australian Knitting Mills Ltd.(1936)⁹ มีข้อเท็จจริงว่า ผู้ขายได้ส่งมอบกางเกงในชายที่ทำจากผ้าขนสัตว์ และปรากฏว่าผ้าขนสัตว์มีสารเคมีตกค้างบางชนิด ทำให้ผู้ซื้อนำไปสวมใส่แล้วเกิดเป็นโรคผิวหนังชนิดรุนแรง ทั้งนี้ไม่ปรากฏว่าผู้ขายได้ให้คำเตือนแก่ผู้ซื้อว่าควรนำไปซักก่อนใช้ คดีนี้ศาลวินิจฉัยว่า นอกจากส่วนต่างระหว่างราคากางเกงในที่มีคุณภาพตามสัญญาต่อกางเกงในที่ชำรุดบกพร่องแล้วผู้ซื้อสามารถเรียกค่าเสียหายต่อร่างกายได้ด้วย ต่อมาในคดี Parsons (Livestock) Ltd v Uttley Ingham & Co Ltd. (1978)¹⁰ มีข้อเท็จจริงว่า ผู้ซื้อเป็นชาวไร่และเลี้ยงสุกรได้ซื้อถึงเก็บอาหารจำนวนมากจากผู้ขาย ปรากฏว่าถึงอาหารมีความชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้สุกรตายเป็นจำนวนมาก และทำให้ผู้ซื้อขาดกำไร คดีนี้ศาลได้มีการอธิบายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเข้าทำสัญญาโดยแบ่งความเสียหายออกเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ (Economic Losses) ได้แก่ ค่าขาดกำไร และความเสียหายทางกายภาพ (Physical Damage) ได้แก่ ความเสียหายที่ทำให้สุกรตาย ทั้งนี้ความเสียหายทางเศรษฐกิจอาจเยียวยาให้ได้โดยการชำระหนี้ใหม่ที่ถูกต้อง แต่ความเสียหายทางกายภาพนั้นไม่สามารถเยียวยาชดใช้ได้โดยการชำระหนี้ใหม่ที่ถูกต้อง โดยศาลได้มีวินิจฉัยให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหายทางกายภาพด้วย

กรณีที่ความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขายก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ เมื่อพิจารณาตามกฎหมายของประเทศเยอรมันและกฎหมายของประเทศ

⁸ *ibid.*, p.512.

⁹ Benjamin, J.P., *Benjamin's Sale of Goods*, 5th ed., (London : Sweet & Maxwell, 1997), p.951.

¹⁰ Adam Kramer, *The Law of Contract Damages*, (United Kingdom : hart publishing Ltd., 2014), p.84.

อังกฤษจะกำหนดเฉพาะสิทธิของผู้ซื้อในการจัดการกับความเสียหายที่เกิดต่อตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ส่วนกฎหมายของประเทศไทยไม่ได้กำหนดสิทธิของผู้ขายไว้ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายของประเทศเยอรมัน กรณีที่ผู้ขายรับประกัน (Warranty) ถือว่าการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้หรือที่เรียกว่า Positive Breach of Contract ตามมาตรา 280 (BGB 2002) ผู้ขายจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วนกฎหมายของประเทศอังกฤษการเข้าทำสัญญาซื้อขายถือว่าผู้ขายได้รับประกันในตัวทรัพย์สินที่ซื้อขาย โดยถือว่า การส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่องเป็นการผิดสัญญา ดังนั้น ศาลจึงได้วางหลักให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ส่วนกฎหมายของประเทศไทยนั้น¹¹ การส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องถือว่าเป็นเรื่องการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์แห่งมูลหนี้ตามมาตรา 215 ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้ซื้อตามมาตรา 222 ซึ่งค่าสินไหมทดแทนคือ การทำให้เจ้าหนี้ได้รับการชดเชยเสมือนหนึ่งลูกหนี้ได้ชำระหนี้ถูกต้องกรณีเจ้าหนี้ไม่เลิกสัญญา ดังนั้น ความเสียหายที่ผู้ซื้อได้รับย่อมไม่ควรจำกัดอยู่แต่เฉพาะความเสียหายต่อตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อด้วย ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นพ้องไปในแนวทางเดียวกับฝ่ายแรก

4.2 วิเคราะห์ขอบเขตความรับผิดชอบในความเสียหายเพื่อความชำรุดบกพร่อง

เมื่อทรัพย์สินที่ขายชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา ผู้ขายย่อมมีความรับผิดชอบตามมาตรา 472 โดยปกติผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดต่อตัวทรัพย์สินที่ซื้อขาย แต่อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ซื้อนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ตามปกติโดยไม่ทราบว่ามี ความชำรุดบกพร่อง จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอื่นๆตามมา เช่น ความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายของผู้ซื้อ ผู้ขายย่อมจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สิน เนื่องจากการส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่องเป็นการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ตามมาตรา 215 ลูกหนี้หรือผู้ขายต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 222 ซึ่งหากพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 222 วรรคแรก บัญญัติว่า “การเรียกค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทน

¹¹ จากการตรวจสอบ ไม่พบว่ามีคำพิพากษาฎีกาที่ฟ้องบังคับผู้ขายให้รับผิดชอบในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 โดยผู้เขียนสันนิษฐานว่า ส่วนใหญ่ได้ดำเนินคดีในฐานละเมิดหรือตามกฎหมายพิเศษ

เพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้” เห็นได้ว่า มาตรานี้ได้กล่าวถึง สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนของเจ้าหนี้ ชนิดความเสียหายคือความเสียหายตามปกติ และกำหนด ขอบเขตความรับผิดว่ารับผิดเฉพาะความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้เท่านั้น ส่วน บทบัญญัติมาตรา 222 วรรคสอง บัญญัติว่า “เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็น หรือควรได้คาดเห็น พฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว” เห็นได้ว่ามีการกำหนดสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน ชนิดความเสียหายกรณีนี้คือความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ และกำหนดขอบเขตว่าจะรับผิดเฉพาะเมื่อ คู่กรณีได้คาดเห็นหรือควรได้คาดเห็น ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามาตรา 222 เป็นการกำหนดถึงชนิดความเสียหายและกำหนดขอบเขตอย่างกว้างที่สุดคือต้องเป็นความเสียหายที่คู่กรณีคาดเห็นหรือควรคาด เห็นได้ถึงพฤติการณ์พิเศษนั้น แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนจะพิจารณาว่าเจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายได้นั้น ต้องปรากฏว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องเป็นผลมาจากการกระทำหรือการไม่ ชำระหนี้ของลูกหนี้ โดยต้องพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลที่เกิดขึ้น

ตามหลักความเสียหายที่ลูกหนี้ต้องรับผิด ต้องเป็นความเสียหายที่ลูกหนี้ก่อขึ้น หาก ลูกหนี้ไม่ได้ก่อขึ้นก็ไม่ควรต้องรับผิดในความเสียหายนั้น การที่จะพิจารณาว่าความเสียหายใดเป็น ความเสียหายที่ลูกหนี้ก่อขึ้นนั้นต้องพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลที่เกิดขึ้น โดยมี ทฤษฎีที่จะนำมาปรับใช้คือ ทฤษฎีเงื่อนไข ทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่าง การกระทำกับผลมีขึ้นเพื่อพิจารณาว่าใครเป็นผู้กระทำซึ่งจะต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้นในความเสียหาย ทั้งปวง ตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลหากพิจารณาตามทฤษฎีเงื่อนไข เมื่อนำมา ปรับใช้จะทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับการกระทำอย่างไม่จำกัด อันจะทำให้ลูกหนี้ต้องรับ ผิดอย่างไม่สิ้นสุดและไม่มีขอบเขต แต่หากนำมาตรา 222 มาปรับใช้ ก็จะทำให้เข้าใจได้ว่าความเสียหายที่ไกลที่สุดที่จะต้องรับผิดคือ ความเสียหายที่ควรคาดหมายได้

ทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมนั้น มาอธิบายว่า ความเสียหายใดที่ควรจะต้องรับผิด เป็นเรื่อง ที่จะทำให้ทราบถึงความเหมาะสมตามปกติ กับความเหมาะสมในพฤติการณ์พิเศษ ดังนี้ ความเสียหาย ตามปกติวิญญูชนควรคาดได้ แต่ในพฤติการณ์พิเศษวิญญูชนไม่อาจคาดหมายได้ ซึ่งหากไม่สามารถ คาดหมายได้ ลูกหนี้ก็ไม่ควรต้องรับผิด แม้ความเสียหายนั้นจะสัมพันธ์กับการไม่ชำระหนี้ก็ตาม แต่ หากคู่กรณีที่เกี่ยวข้องควรคาดหมายได้ ลูกหนี้ก็ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปคือ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลกับมาตรา 222 เป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่า ความเสียหายตามปกติ และความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล (Causation) เสมอ มิฉะนั้นจะไม่เป็นความเสียหายที่ ลูกหนี้ต้องรับผิด เพราะความเสียหายต้องเกิดจากการกระทำ ถ้าไม่เกิดจากการกระทำก็ต้องเป็น

เพราะมีเหตุภายนอกมาตัด (เหตุแทรกแซง) หรือไม่ได้เกิดจากการกระทำจากลูกหนี้ ยกตัวอย่างเช่น มีการตกลงชำระหนี้ตามสถานที่ที่กำหนด นาย ข มีหน้าที่ที่ต้องไปรอนาย ก แต่นาย ข ไม่ไปเพราะประสบอุบัติเหตุหรือลื่น แต่ปรากฏว่านาย ก ก็ลื่นเช่นกัน จะเห็นได้ว่าแม้ว่านาย ข ไปรอในสถานที่ที่ตกลงกัน นาย ก ก็ไม่ได้รับการชำระหนี้เช่นเดิม กรณีนี้ นาย ก จะเรียกค่าเสียหายเพื่อการผิตนัดได้หรือไม่ หากมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล จะเห็นว่า ไม่ว่าความเสียหายตามปกติ หรือความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลจะต้องใช้ทฤษฎีเจื่อนใจและทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมได้

หลักของทฤษฎีเจื่อนใจ (But for test) คือ ถ้าไม่มีการกระทำอันใดอันหนึ่งแล้วผลจะไม่เกิด โดยหลักผลย่อมเกิดจากการกระทำนั้นแม้ว่าผลจะเกิดจากการกระทำอื่นๆ ประกอบด้วยก็ตาม ในทางตรงข้าม หากไม่มีการกระทำอันใดอันหนึ่งนั้นแล้วผลก็ยังคงเกิดอยู่ตนเอง ก็จะถือว่าผลเกิดจากการกระทำอันใดอันหนึ่งนั้นมิได้¹²

หลักของทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมคือการกระทำของผู้กระทำนั้น เหมาะสมจะให้เกิดผลนั้นๆ ได้โดยทั่วไปหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งคือให้พิจารณาว่าการกระทำและผลนั้นมีความเกี่ยวพันกันพอสมควร (Reasonable Connection) หรือไม่¹³

ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลว่า กรณีใดจะใช้ทฤษฎีเจื่อนใจ กรณีใดจะใช้ทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม เห็นว่า ทฤษฎีเจื่อนใจจะทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับการกระทำอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น ในทุกเรื่องในการพิจารณาว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่จะต้องนำทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมมาปรับใช้ด้วยเสมอ ผู้เขียนจึงเห็นว่าทุกกรณีต้องมีทฤษฎีเจื่อนใจ และต้องมีทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมด้วย

เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลทำให้ทราบว่า เป็นความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของผู้ชายแล้ว ประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่า ผู้ชายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดหรือไม่ ในเรื่องนี้เมื่อกฎหมายซื้อขายไม่ได้กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ชายไว้จึงต้องนำหลักทั่วไปตามกฎหมายนี้มาปรับใช้ โดยต้องพิจารณาว่าความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายชนิดใดตามมาตรา 222

¹² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรีเมียม, 2551) น.315.

¹³ เพ็งอ้วน, น.332.

ตามมาตรา 222 บัญญัติว่า “การเรียกค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้”

เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็น หรือควรได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว”

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการกำหนดชนิดความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้น ในกฎหมายของ ประเทศไทยความเสียหายมีเพียง 2 ประเภทคือ ความเสียหายตามปกติ และความเสียหายใน พฤติการณ์พิเศษซึ่งมีสาระสำคัญคือ

ความเสียหายตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ ดังนั้น การจะพิจารณาว่าความเสียหายใดเป็นความเสียหายตามปกติจะต้องพิจารณาจากสัญญาที่คู่สัญญาได้ทำขึ้น เมื่อพิจารณาว่า เป็นสัญญาใด มีวัตถุประสงค์เพื่อสิ่งใดแล้ว หากไม่มีการปฏิบัติชำระหนี้ตามสัญญานั้น วิทยุชนคนทั่วไปย่อมสามารถทราบได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายใดขึ้น ความเสียหายนั้นย่อมเป็นความเสียหายตามปกติ ตัวอย่างเช่น ทำสัญญาซื้อรถจักรยานยนต์เพื่อขับไปทำงาน สัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการรถจักรยานยนต์ขับไปทำงาน หากไม่มีการปฏิบัติตามสัญญา วิทยุชนคนทั่วไปย่อมคาดหมายได้ว่าเจ้าหนี้จะไม่มีรถจักรยานยนต์ใช้ในการขับขี่ ทำให้ต้องไปเช่ารถจักรยานยนต์มาใช้หรือต้องนั่งรถสาธารณะ ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นคือความเสียหายที่ต้องไปเช่ารถจักรยานยนต์หรือค่าโดยสาร

ความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ คือความเสียหายที่มีใช้ความเสียหายตามปกติ ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดนอกเหนือจากความเสียหายตามปกติย่อมเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ตามตัวอย่างข้างต้น การซื้อรถจักรยานยนต์เพื่อไปทำงานปรากฏว่างานดังกล่าวเป็นงานส่งของ เมื่อลูกหนี้ไม่ส่งมอบรถจักรยานยนต์ ทำให้เจ้าหนี้ไม่สามารถไปส่งมอบสินค้าได้ทัน เป็นผลให้ขาดกำไร เห็นได้ว่าความเสียหายคือค่าขาดกำไรนั้น วิทยุชนคนทั่วไปย่อมไม่สามารถคาดเห็นได้ ความเสียหายดังกล่าวจึงเป็นความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ ส่วนลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบหรือไม่ โดยหลักแล้วเมื่อเป็นความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษลูกหนี้ไม่สามารถคาดเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายขึ้น ลูกหนี้ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ลูกหนี้หรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นได้ถึงพฤติการณ์พิเศษนั้น

จึงสรุปได้ว่า ความเสียหายตามปกติคือ ความเสียหายที่วิทยุชนหรือคนทั่วไปคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นหากไม่มีการชำระหนี้ หากความเสียหายที่วิทยุชนหรือคนทั่วไปคาดหมายไม่ได้ก็ถือได้ว่าเป็นความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ ส่วนลูกหนี้จะรับผิดชอบในความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาว่าคู่กรณีคาดหมายได้หรือควรจะได้คาดเห็นได้ถึงพฤติการณ์นั้น ดังนั้น มาตรา 222 เป็นการกำหนดขอบเขตที่ให้ลูกหนี้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยหลักลูกหนี้จะรับผิดชอบในความเสียหายใด ลูกหนี้จะต้องคาดเห็นได้ กล่าวคือ หากเป็นความเสียหายตามปกติซึ่งวิทยุชน

คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นหากไม่มีการชำระหนี้ นั้น ลูกหนี้จึงมีความรับผิดชอบในความเสียหายตามปกติ ส่วนความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษนั้น วิทยุชนคาดหมายไม่ได้ หากลูกหนี้คาดหมายไม่ได้ลูกหนี้ก็ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบ แต่หากลูกหนี้หรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องคาดหมายได้ ลูกหนี้ก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ

ตามกฎหมายของประเทศเยอรมัน เมื่อพิจารณาถึงสิทธิของผู้ซื้อในกรณีที่มีความชำรุดบกพร่องเกิดแก่ทรัพย์สินที่ซื้อแล้ว ผู้ซื้อจะสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายได้เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ความเสียหายที่จะก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ซื้อจะมีขอบเขตเพียงใดนั้น เมื่อวิเคราะห์จากความมุ่งหมายของความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 434 (BGB 2002) จะต้องเป็นความเสียหายเพื่อความชำรุดบกพร่องโดยแท้ ส่วนความรับผิดชอบตามมาตรา 463 (BGB 2002) เรื่องความรับผิดชอบเพื่อการรับประกัน และมาตรา 481(BGB 2002) เรื่องความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องที่รู้แล้วปกปิดเสีย ซึ่งเป็นเรื่องความรับผิดชอบเพื่อการไม่ชำระหนี้ทั้งหลาย ไม่ใช่ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องโดยแท้ แต่เป็นกรณีความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายต่อเนื่อง เมื่อทำการเปรียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ ที่ได้วางหลักเรื่องขอบเขตความรับผิดไว้ในคดี Hadley V. Baxendale ว่า ค่าเสียหายที่จะเรียกได้ ต้องเป็นค่าเสียหายซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นธรรมและสมด้วยเหตุผล เพราะเกิดขึ้นเป็นธรรมดาหรือตามเหตุการณ์ปกติของการทำผิดสัญญา หรือเกิดขึ้นเพราะอาจถือได้ว่าคู่สัญญาได้คาดหมายไว้ล่วงหน้า แล้วในขณะที่ทำสัญญา¹⁴ มีลักษณะที่เหมือนกับมาตรา 222 โดยลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายก็ต่อเมื่อได้คาดเห็นได้ล่วงหน้าในขณะที่เข้าทำสัญญา แต่ตามคำพิพากษาฎีกาของประเทศไทย¹⁵ ได้กำหนดว่าลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนคาดเห็นหรือควรจะคาดเห็นได้ก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ

¹⁴ กิตติศักดิ์ ปรกติ, “ปัญหาการวิเคราะห์โครงสร้างความรับผิดทางหนี้และสิทธิบอกเลิกสัญญา,” ในหนังสือรวมบทความ 60 ปี อาจารย์เงาะ, จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2558), น.176-177.

¹⁵ โปรดดูคำพิพากษาฎีกาที่ 824/2491 และ 270/2521

4.3 วิเคราะห์ความหมายและที่มาของความเสียหายต่อเนื่อง กับความเหมาะสมต่อการนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายไทย

ความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential Damage) ซึ่งปรากฏในตำรากฎหมายของไทย¹⁶ ได้มีการใช้เพื่ออธิบายถึงความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อรวมทั้งเกิดขึ้นกับบุคคลภายนอกด้วย อันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง แต่เมื่อในกฎหมายไทยไม่ปรากฏว่า ความเสียหายต่อเนื่องคืออะไร จึงต้องศึกษาจากกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามกฎหมายไทย

การศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษพบว่า ความเสียหายต่อเนื่อง(Consequential Damages) ปรากฏอยู่ในคดี Hadley v Baxendale (1854) ซึ่งเป็นการอธิบายถึงความเสียหายที่ขาดกำไรจากการประกอบธุรกิจโดยเรียกว่าเป็นความเสียหายต่อเนื่องหรือสืบเนื่องที่เป็นผลมาจากการผิดสัญญา โดยศาลได้วางหลักวาง บุคคลใดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อเนื่องก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นคาดเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายขึ้น หากลูกหนี้ไม่คาดเห็นว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นในขณะที่เข้าทำสัญญา ลูกหนี้ก็ไม่สมควรที่จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในความเสียหายต่อเนื่องหรือความเสียหายสืบเนื่องดังกล่าว ซึ่งตามคำพิพากษาในคดีนี้ ความเสียหายต่อเนื่องจะมีลักษณะคล้ายกับความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง

การศึกษากฎหมายของประเทศเยอรมัน มีการอธิบายถึงความเสียหายต่อเนื่องมีลักษณะใกล้เคียงกับคำอธิบายของกฎหมายของประเทศอังกฤษ กล่าวคือได้มีการอธิบายถึงความเสียหายต่อเนื่องหรือสืบเนื่องในกรณีผู้ซื้อได้รับความเสียหายจากการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ในกรณีได้รับมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องทำให้สิทธิอื่น ๆ หรือผลประโยชน์ของผู้ซื้อเสียหาย ความเสียหายนี้เรียกว่า ความเสียหายต่อเนื่อง ถ้าความชำรุดบกพร่องทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายของผู้ซื้อ ความเสียหายนั้นย่อมไม่สามารถเยียวยาให้คืนดีได้ โดยการชำระหนี้ให้ถูกต้อง ตัวอย่าง ส่งอาหารมามีเชื้อโรค ทำให้ม้าตาย การส่งอาหารใหม่ซึ่งเป็นการ

---

¹⁶ โปรตดูโสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2553), น.168-169. และดู กิตติ งามศิลป์เสถียร, “เกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายจากการผิดสัญญาซื้อขายสินค้า”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น.74-77. และ โปรตดูราไพ วงศ์สุชาติ, “ความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น.4, 33.

ชำระหนี้ถูกต้อง แต่ก็ไม่ทำให้มากกลับคืนมาได้ จึงเป็นกรณีทำให้การชำระหนี้เป็นอันไร้ประโยชน์และไม่สามารถเยียวยาได้ด้วยการชำระหนี้ในภายหลังได้¹⁷

ความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องนั้น จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศเยอรมันก่อนปฏิรูปกฎหมายลักษณะหนี้ในปี ค.ศ. 2002 กำหนดความรับผิดในความชำรุดบกพร่องไว้อย่างจำกัด โดยกำหนดถึงลักษณะทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องตามมาตรา 459 (BGB 1900) โดยผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะเลิกสัญญาแล้วคืนสินค้าและเรียกเงิน (Wandlung) หรืออาจจะใช้สิทธิลดราคา (Minderung) ตามมาตรา 462 (BGB 1900) และถ้าเป็นการซื้อทรัพย์สินเป็นประเภทสามารถเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินโดยปราศจากความชำรุดบกพร่องได้ แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ เว้นแต่กรณีที่ผู้ขายได้รับรองคุณภาพหรือได้ปกปิดโดยฉ้อฉล จึงจะมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 460, 463, 480 (BGB 1900) จะเห็นได้ว่า เมื่อผู้ขายไม่ได้รับรองหรือปกปิดโดยฉ้อฉลถึงความชำรุดบกพร่องแล้ว ผู้ขายต้องรับผิดเพื่อการเลิกสัญญาหรือลดราคาตามส่วนเท่านั้น เมื่อกฎหมายได้กำหนดทางเยียวยาไว้เพียง 2 ทางคือ เลิกสัญญากับลดราคาตามส่วน ก็ย่อมมีปัญหาว่า หากผู้ซื้อได้รับความเสียหาย ผู้ซื้อจะเรียกให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้หรือไม่ กรณีศาลเยอรมันได้วางแนวบรรทัดฐานไว้ว่า โดยทั่วไปผู้ขายไม่ต้องชดเชยค่าเสียหายปกติ เพราะกฎหมายได้เยียวยาให้เฉพาะในการเลิกสัญญาหรือลดราคา แต่หากเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายที่นอกเหนือจากความเสียหายตามปกติ ศาลเรียกว่าความเสียหายต่อเนื่อง ผู้ขายต้องรับผิด เพราะความเสียหายนั้น เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ การที่กฎหมายกำหนดทางเลือกไว้โดยเฉพาะนั้น ศาลตีความว่ามุ่งใช้เฉพาะกรณีความเสียหายปกติเท่านั้น ไม่รวมความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential Damage) ด้วย

จากเกณฑ์ข้างต้นในกฎหมายของประเทศเยอรมันจึงถือว่า สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเพราะความชำรุดบกพร่องมิได้เฉพาะกรณียกเว้น โดยเฉพาะกรณีมีการรับรองคุณภาพหรือปกปิดโดยฉ้อฉลเท่านั้น จนมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายประเทศเยอรมันครั้งใหญ่¹⁸ ดังนั้น กรณีที่ผู้ขายไม่มีการรับรองคุณภาพหรือปกปิดโดยฉ้อฉล หากเกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อแล้ว ผู้ซื้อที่มีสิทธิเพียงเลิกสัญญาหรือลดราคาตามส่วนเท่านั้นตามมาตรา 462 (BGB 1900)

¹⁷ Basil Makesinis, Hannes Unberath and Angus Johnston, *supra note 7*, p.512.

¹⁸ *ibid.*, pp.510-511. โปรดดูมาตรา 437, 280 (BGB 2002)

อย่างไรก็ดีเพื่อคุ้มครองผู้ซื้อ ศาลได้พยายามพัฒนาหลักความรับผิดเพื่อชำระคบกพร่องให้กว้างขึ้น โดยอธิบายว่า หากความชำระคบกพร่องเกิดเพราะพฤติการณ์ที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ผู้ขายต้องรับผิดเพื่อการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ด้วย เรียกว่า Liability for positive breach of contract ในคดี Poisonous Horse Foddercase¹⁹ แต่เพื่อให้ความรับผิดชนิดนี้ไม่กระทบต่อหลักการเยียวยาผู้ซื้อที่กฎหมายลักษณะซื้อขายจำกัดอยู่เฉพาะกรณีลดราคาตามส่วน หรือเลิกสัญญาซึ่งอธิบายกันว่า กรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่กฎหมายซื้อขายมุ่งจำกัดคุ้มครองประโยชน์ที่เทียบเท่ากับราคาซื้อขาย (Equivalence Interest) เท่านั้น ศาลจึงจำกัดความรับผิดเพื่อ Positive Breach of Contract ในกรณีที่ผู้ขายมีความผิดไว้เฉพาะความเสียหายต่อเนื้อ (Consequential Damage) และอธิบายว่านอกเหนือจากการเยียวยาตามกฎหมายซื้อขายที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์ที่เทียบเท่ากับราคาซื้อขาย (Equivalence Interest) แล้ว ยังมีการเยียวยาตามหลักหนี้ทั่วไปซึ่งมุ่งคุ้มครองประโยชน์อันเกิดจากการได้รับชำระหนี้ตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (Integrated Interest) ด้วย

ด้วยเหตุนี้หากผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำระคบกพร่อง โดยพฤติการณ์ที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิด แม้ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายโดยตรงเพราะกฎหมายกำหนดจำกัดให้ผู้ซื้อไม่มีสิทธิเพียงขอลดราคาตามส่วน (Wandlung) หรือคืนทรัพย์สิน (Minderung) แล้วเรียกราคาคืน แต่ผู้ขายอาจต้องรับผิดเพื่อความเสียหายต่อเนื้ออันเป็นความรับผิดตามหลักทั่วไปทางหนี้อีกด้วย กล่าวได้ว่าสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อชำระคบกพร่องในกรณีปกติ ผู้ซื้อไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เลย เพราะกฎหมายกำหนดทางเยียวยาไว้โดยเฉพาะการเลิกสัญญาหรือลดราคาตามส่วนแล้ว เว้นแต่เป็นกรณีผู้ขายรับประกันความชำระคบกพร่องหรือได้ปกปิดความชำระคบกพร่องโดยฉ้อฉลไว้ ดังนั้นความรับผิดเพื่อความชำระคบกพร่องที่ได้รับรองไว้ย่อมมีได้กว้างที่สุด โดยรวมค่าเสียหายเพื่อการไม่ชำระหนี้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายโดยตรงหรือความเสียหายต่อเนื้อ อย่างไรก็ตาม หากความชำระคบกพร่องเกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้ขายต้องรับผิด อีกทั้งผู้ขายไม่ได้รับประกันความบกพร่องไว้ ศาลได้พัฒนาหลักความรับผิดของผู้ขายให้ขยายกว้างออกตามหลัก Positive Breach of Contract และให้ผู้ขายต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อเนื้อ

ด้วยเหตุนี้ในคำอธิบายกฎหมายของประเทศเยอรมันจึงแบ่งค่าเสียหายออกเป็นสองกรณีคือ ค่าเสียหายโดยตรงกับค่าเสียหายโดยอ้อม โดยค่าเสียหายโดยอ้อมเป็นความเสียหายที่ไม่ได้เป็นผลของการกระทำนั้นโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น ส่งมอบวัวป่วย ค่าเสียหายโดยตรงคือความแตกต่างระหว่างราคาวัวที่ป่วยกับวัวที่สุขภาพสมบูรณ์ แต่การที่ส่งมอบวัวที่ป่วยเป็นเหตุให้วัวตัวอื่นติดโรค

¹⁹ รายละเอียดโปรดดูในบทที่ 3

เป็นผลโดยอ้อมที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลอยู่ด้วย กรณีนี้มีการโต้เถียงว่าวัตถุประสงค์ของการซื้อวัวที่มีสุขภาพสมบูรณ์ไม่ใช่วัตถุประสงค์ที่ว่า ทำไม่วัวตัวนั้นไม่แพร่เชื้อโรคไปยังวัวตัวอื่น แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้รับการมอบวัวที่มีสุขภาพดี เนื่องจากการที่วัวป่วยอาจจะทำให้วัวตัวอื่นติดโรคหรือไม่ก็ได้ แต่หากวัวตัวอื่นป่วยนั้นมีสาเหตุมาจากวัวป่วยจึงต้องพิจารณาว่าคู่กรณีควรคาดหวังได้หรือไม่ โดยต้องแยกพิจารณาว่าคนขายวัวในทางการค้าปกปิดยอมคาดหวังได้ แต่ถ้าคนเลี้ยงวัวปกติและขายก็ไม่อาจคาดหวังได้

ค่าเสียหายต่อเนื่อง อาจเป็นค่าเสียหายโดยตรงหรือเป็นค่าเสียหายในพฤติการณ์พิเศษก็ได้ เพราะค่าเสียหายต่อเนื่องเกิดจากเจตนาของบุคคลซึ่งต้องการจำกัดความรับผิดของผู้ขาย แต่กฎหมายไทยเราไม่มีเจตนาจะจำกัดความรับผิดของผู้ขาย ดังนั้น การนำเอาความคิดเรื่องความเสียหายต่อเนื่องมาใช้ในกฎหมายไทยจึงไม่มีความจำเป็น เพราะในกฎหมายของประเทศไทยมีการบัญญัติหลักความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษอยู่แล้ว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความเสียหายต่อเนื่องเป็นความเข้าใจผิดที่เกิดจากการไม่เข้าใจเบื้องหลังของระบบกฎหมายต่างประเทศ เนื่องจากกฎหมายของประเทศเยอรมันก่อนที่จะมีการปฏิรูป ค.ศ. 2002 ก่อนที่จะมีการปฏิรูปความเสียหายในสัญญาเรื่องความชำรุดบกพร่อง เมื่อมีชำรุดบกพร่องแล้วในกฎหมายเยอรมันได้ให้สิทธิผู้ซื้อแต่เพียง การลดราคาหรือเลิกสัญญาเท่านั้น แต่จะใช้สิทธิอย่างอื่นไม่ได้ และจะเรียกค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นได้ก็ต่อเมื่อผู้ขายได้การันตีหรือรับรองไว้ ถ้าไม่ได้รับการรับรองก็ไม่ต้องรับผิด สิทธิจึงถูกจำกัดในความเสียหายที่เกิดขึ้นถือได้ว่าเป็นความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง ความเสียหายนอกจากนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องขยายขอบเขตในความรับผิดโดยเรียกว่าความเสียหายต่อเนื่อง ซึ่งไม่ใช่ความเสียหายโดยตรงจากความชำรุดบกพร่อง ในการพัฒนาความคิดเรื่องชำรุดบกพร่องซึ่งกำหนดว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นสามารถใช้สิทธิลดราคาลงตามส่วน หรือคืนทรัพย์สินและเรียกเงินคืนจึงเป็นความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง จะไปอธิบายเป็นอย่างอื่นไม่ได้เพราะกฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ เมื่อมีความเสียหายที่เกินกว่านี้คือ ความเสียหายที่มันต่อเนื่องจากความชำรุดบกพร่อง ซึ่งในกฎหมายของประเทศไทยไม่ได้กำหนดสิทธิเหมือนอย่างประเทศเยอรมัน

ความเสียหายเพื่อความชำรุดบกพร่องตามกฎหมายเยอรมันมีส่วนที่เหมือนกฎหมายของประเทศไทยคือ แม้ผู้ขายไม่รู้ว่าการรับประกันที่ส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่องก็ต้องรับผิด หากไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดจากความผิดนี้ก็ต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากการประกันคุณภาพ ดังนั้นหากเกิดความเสียหายอื่น ๆ ขึ้นมาจะเรียกให้ช้อย่างไร ก็ต้องไปพิจารณาหลักความผิด ซึ่งต้องพิจารณาว่ากรณีนั้นเป็นกรณีที่มีพฤติการณ์อันลูกหนี้ต้องรับผิดชอบหรือไม่ ตัวอย่างเช่น คนขายขาดความระมัดระวังในการห่อของ ขาดความระมัดระวังในการให้คำแนะนำในการใช้งาน ซึ่งเป็นสิ่งที่เรียกว่า

Positive Breach of Contract คือความเสียหายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ผู้ขายขาดความระมัดระวัง หรือเรียกว่าความเสียหายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ซึ่งทำให้ลูกหนี้มีความรับผิด และหากไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดจากความผิดนี้ก็ต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากการประกันเท่านั้น

ส่วนความเสียหายที่เกิดจากความผิดนั้น เนื่องจากความชำรุดบกพร่องเป็นความรับผิดทางสัญญา ความเสียหายที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เป็นความเสียหายที่เป็นผลจากพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ เพราะการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ย่อมรวมไปถึงความเสียหายอย่างอื่นซึ่งไม่เป็นความเสียหาย 2 ประเภทที่กำหนดไว้ในเรื่องชำรุดบกพร่องของกฎหมายประเทศเยอรมันด้วย

ผู้เขียนสันนิษฐานว่าการที่นักกฎหมายอธิบายถึงคำว่า ความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential Damages) อาจเป็นเพราะว่ามีอธิบายในกฎหมายต่างประเทศและคิดว่าในกฎหมายของประเทศไทยต้องมี จึงนำมาใช้ในการเรียกความเสียหายดังกล่าว จนทำให้เกิดความสับสนในการปรับใช้มาตรา 222

ปัญหาต้องพิจารณาต่อไปว่า หากมีความเสียหายต่อเนื่องตัวร่างกาย ซึ่งเป็นความเสียหายที่นอกเหนือจากการชดเชยค่าลงตามส่วนหรือการคืนทรัพย์สินแล้วเรียกเงินคืน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อไม่มีความผิดก็ไม่จำเป็นต้องชดใช้เงิน เพราะความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องกำหนดไว้เพียงให้คืนทรัพย์สินแล้วเรียกเงินคืนหรือชดเชยค่าลงตามส่วนเท่านั้น ก็ทำให้เกิดความเสียหายต่อเนื่องซึ่งจะต้องรับผิดเมื่อผู้ขายมีความผิด เป็นเหตุให้ผู้อ่านเข้าใจว่า เป็นความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องกรณีที่ไม่เกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายเพราะว่ากฎหมายกำหนดให้คืนทรัพย์สินแล้วเรียกเงินคืนหรือชดเชยค่าลงตามส่วนเท่านั้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าการใช้ทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องแล้วก่อให้เกิดอันตรายเป็นความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดซึ่งรวมในความเสียหายต่อทรัพย์สินและต่อชีวิตร่างกาย ที่ไม่ใช่เป็นความเสียหายในตัวของมันเองจากความชำรุดบกพร่อง ผู้ขายจึงต้องรับผิด ซึ่งตามกฎหมายของประเทศไทยถือว่าเป็นความเสียหายตามปกติหรือความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษก็ได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของสัญญาหรือความประสงค์แห่งมูลหนี้เป็นอย่างไร ซึ่งตามกฎหมายไทยไม่ได้เป็นเช่นเดียวกับกฎหมายเยอรมันเว้นแต่จะมีการตีความอย่างจำกัด ดังนั้น ความเสียหายต่อเนื่องจึงไม่จำเป็นต่อระบบกฎหมายของประเทศไทย

บทที่ 5

บทสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เมื่อผู้ซื้อส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง และความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนื้ออย่างอื่นนอกจากตัวทรัพย์สิน เช่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่น เป็นต้น และตามมาตรา 472 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งซื้อขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาที่ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่” โดยกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ แต่ไม่ได้กล่าวว่าต้องรับผิดชอบอย่างไร

ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง ต้องเข้าใจเบื้องต้นก่อนว่า ทรัพย์สินชำรุดบกพร่องมีความหมายว่า ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่มีคุณภาพไม่ได้ตามมาตรฐานของสัญญา โดยจะมีความเสียหายทางกายภาพในตัวทรัพย์สินด้วยหรือไม่ก็ได้ เมื่อความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมประโยชน์แก่ผู้ซื้อแล้ว ผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง โดยไม่คำนึงว่าผู้ขายจะรู้หรือไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องก็ตาม โดยความชำรุดบกพร่องต้องมีอยู่ในเวลาซื้อขาย ในกรณีทรัพย์สินที่ซื้อขายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง (รวมถึงกรณีทำสัญญาซื้อขายโดยมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลา) ส่วนกรณีมีการทำสัญญาซื้อขายแต่ทรัพย์สินที่ซื้อขายยังมิได้กำหนดตัวทรัพย์สินแน่นอน ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาที่พร้อมจะส่งมอบ หากความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นหลังส่งมอบไปแล้วผู้ขายย่อมไม่มีความรับผิดชอบ โดยผู้ซื้อต้องเป็นผู้รับความเสี่ยงภัยตามหลัก Res perit domino เมื่อความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องเป็นความรับผิดชอบตามสัญญา ผู้ขายจึงต้องมีพฤติการณ์ที่ทำให้ต้องรับผิดชอบ การที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่องถือได้ว่าเป็นพฤติการณ์ที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ซึ่งความรับผิดชอบของผู้ขายนั้นต้องพิจารณาจากหลักความรับผิดชอบซึ่งมีสองสถาน คือรับผิดชอบกบฏบังคับชำระหนี้เท่าที่สภาพแห่งนี้จะเปิดช่อง เช่น เรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินที่ไม่ชำรุดบกพร่อง หรือจัดซ่อมแซมทรัพย์สินให้ไม่ชำรุดบกพร่องต่อไป หรือให้บุคคลภายนอกซ่อมแซมโดยลูกหน้ออกค่าใช้จ่าย (ตามมาตรา 213) หรือเจ้าหน้าที่อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือลดราคาลงตามส่วน ต้องไปใช้บททั่วไปตามมาตรา 215 แต่หากความชำรุดบกพร่องถึงขนาดที่เป็นความรับผิดชอบเพื่อการไม่ชำระหนี้ เช่น ความชำรุดบกพร่องถึงขนาดที่ว่าเป็นการทำให้การชำระหนี้เป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ ถือได้ว่าเป็นการไม่ชำระหนี้ ตามมาตรา 216 ซึ่งเจ้าหน้าที่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อ

ความเสียหายได้ แต่ถ้าหากความชำรุดบกพร่องไม่ถึงขนาดเป็นอันไร้ประโยชน์ ก็เป็นเพียงการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ตามมาตรา 215 แต่อย่างไรก็ดี หากมีทำข้อตกลงยกเว้นความรับผิดตามมาตรา 483 หรือเป็นกรณีข้อยกเว้นความรับผิดตามกฎหมายตามมาตรา 473 ผู้ขายย่อมไม่มีความรับผิดใด ๆ ในความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่หากไม่มีข้อตกลงยกเว้นหรือเข้าข้อยกเว้นตามกฎหมาย ผู้ขายย่อมมีความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นเรื่องที่ต้องรับผิดเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง แต่หากมีความเสียหายต่อเนื้ออย่างอื่นโดยเฉพาะความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อแล้วนั้น ผู้ซื้อจะเรียกให้ผู้ขายรับผิดโดยอาศัยฐานสัญญาได้หรือไม่ ในประเด็นนี้มีการโต้เถียงของนักกฎหมาย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่ากฎหมายลักษณะซื้อขายมีความคุ้มครองเฉพาะตัวทรัพย์สินที่ซื้อขายเท่านั้น และอีกฝ่ายเห็นว่าเมื่อความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องเป็นเรื่องการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ซึ่งเป็นเรื่องหนี้ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้ขายก็ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด ผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายหลังเนื่องจากการส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่อง ถือว่าผู้ขายมีพฤติการณ์ที่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อมา คือขอบเขตความรับผิดของผู้ขายนั้น เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กันระหว่างการกระทำกับผลที่เกิดขึ้น โดยมีทฤษฎีที่สำคัญสองทฤษฎี คือทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม โดยการพิจารณาจะต้องใช้ทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมคู่กันไปเสมอ เมื่อมีความสัมพันธ์กันระหว่างการกระทำและผลแล้ว ขอบเขตที่ผู้ขายจะต้องรับผิดในความเสียหายเป็นไปตามมาตรา 222 โดยความรับผิดของผู้ขายไกลที่สุดก็คือความเสียหายที่ผู้ขายได้คาดเห็นหรือควรจะคาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นได้ก่อนที่จะถึงกำหนดชำระหนี้ ดังนั้น เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นและมีความสัมพันธ์กันแล้ว จะต้องแยกแยะว่าเป็นความเสียหายตามปกติหรือความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ หากเป็นความเสียหายตามปกติผู้ขายย่อมต้องรับผิดเสมอ ส่วนความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ โดยหลักผู้ขายไม่ควรถูกต้องรับผิด เว้นแต่คาดเห็นหรือควรคาดเห็นได้

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อมา ความเสียหายต่อเนื้อ เป็นความเสียหายที่เกิดจากระบบกฎหมายบางประเทศ กล่าวคือ ก่อนปีค.ศ. 2002 กฎหมายของประเทศเยอรมนีในเรื่องความชำรุดบกพร่องนั้น กำหนดให้ผู้ซื้อมีสิทธิเลิกสัญญาหรือขอให้ลดราคาลงตามส่วน แต่ไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายอย่างอื่น นอกจากผู้ขายได้รับประกันหรือทำถ้อยแถลง เมื่อผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่องโดยมีพฤติการณ์ที่ผู้ขายควรรับผิด เช่น ไม่มีคำเตือน บรรจุหีบห่อไม่ดี เป็นต้น และความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายอย่างอื่นแล้ว ผู้ซื้อย่อมไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ เพราะกฎหมายได้กำหนดทางเยี่ยงยาไว้โดยเฉพาะคือเลิกสัญญาหรือลดราคาลงตามส่วนแล้ว แต่อย่างไรก็ดี ศาลเยอรมนีได้ขยายความรับผิดตามมาตรา 459 BGB เพื่อคุ้มครองผู้ซื้อ

โดยอธิบายว่าค่าเสียหายโดยตรงเป็นค่าเสียหายที่ผู้ซื้อเรียกไม่ได้ เพราะกฎหมายกำหนดทางเยียวยาอย่างอื่นไว้แล้ว แต่ความเสียหายต่อเนื้อนี้เป็นความเสียหายที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบตามหลักการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (Positive breach of contract) ซึ่งเป็นหลักทั่วไปที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ต่อมาในปี ค.ศ.2002 จึงได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น ส่วนในประเทศอังกฤษปรากฏอยู่ในคำวินิจฉัยของศาลในคดี Hadley v Baxendale (1854) คดีนี้ศาลอังกฤษกล่าวถึงความรับผิดชอบอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ (Liability for special circumstances) ยิ่งกว่าความเสียหายต่อเนื่อง (Consequential Damage) เพื่อพิจารณาปัญหาว่าเป็นกรณีความเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ (Remoteness of Damage) หรือไม่ คดีนี้เป็นที่มาของมาตรา 222 วรรคสองของไทย ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงความเสียหายต่อเนื่องตามกฎหมายไทยแล้ว จะเห็นได้ว่ามีมาตรา 222 รับรองถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่อง จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องนำเรื่องดังกล่าวมาใช้ในกฎหมายไทย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเรื่องความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย ผู้เขียนมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

ประการแรก เมื่อความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ ผู้เขียนเห็นว่า ความรับผิดในสัญญาซื้อขายในเรื่องชำรุดบกพร่องเป็นความรับผิดในเรื่องการไม่ชำระหนี้ เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายจากผู้ขายได้ ผู้เขียนจึงเสนอว่า หากมีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อแล้ว ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิในการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวโดยอาศัยฐานสัญญา ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งในการเรียกร้อง นอกจากมูลหนี้ละเมิดหรือตามกฎหมายพิเศษ

ประการที่สอง ขอบเขตความรับผิดในความเสียหายของผู้ขายนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดขอบเขตความรับผิดของผู้ขายนั้น นอกจากจะต้องพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาระกระทำและผลที่เกิดขึ้นแล้ว ต้องพิจารณาต่อไปว่าความเสียหายนั้นกล่าวเป็นความเสียหายชนิดใด โดยความเสียหายที่ผู้ขายต้องรับผิดไกลที่สุดก็คือความเสียหายที่ผู้ขายคาดเห็นหรือควรคาดเห็นในพฤติการณ์พิเศษนั้นได้ ก่อนที่จะถึงกำหนดชำระหนี้ตามมาตรา 222 นอกจากนี้ การพิจารณาความรับผิดของผู้ขายต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของสัญญาซื้อขายในครั้งนั้น ๆ ด้วย อันเป็นสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง

ประการที่สาม ความเสียหายต่อเนื้อนั้น เป็นความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องอย่างอื่นนอกจากตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ซึ่งเป็นเรื่องการขยายความรับผิดในกฎหมายบางประเทศที่กฎหมายบัญญัติไปไม่ถึง แต่ผู้เขียนเห็นว่า ตามกฎหมายของไทยนั้น มีมาตรา 222 ได้กำหนดถึงขอบเขตความรับผิดของผู้ขายไว้ อันมีลักษณะทั่วไปยิ่งกว่าคำว่าความเสียหายต่อเนื้อ ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้คำว่าความเสียหายต่อเนื้อ

บรรณานุกรม

หนังสือ

กุศล บุญเย็น. คำอธิบายสรุปประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ชื่อชาย ชายฝาก เข้าทรัพย์สิน
เข้าชื่อ ประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : แสงสุทธิการพิมพ์, 2539.

กำธร พันธูลภ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย หนี้. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพมหานคร : มิตรนราการพิมพ์, 2529.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกำหนดอายุอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 10 (แก้ไข
เพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2551.

จรัญ ภักดีธนากุล. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ผลและความระงับแห่งหนี้.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2555.

จิต เศรษฐบุตร แก้ไขเพิ่มเติมโดยดาราพร ธีระวัฒน์. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 16.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2548.

จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษา
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555.

ดาราพร ธีระวัฒน์. กฎหมายหนี้ หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา,
2555.

ประภาศ อวยชัย. ข้อโต้แย้งจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาฯ หรือฎีกา 100 ปีตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2536.

ปรีชา สุมาวงศ์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ชื่อชาย แลกเปลี่ยน ให้. กรุงเทพมหานคร : กรุง
สยามการพิมพ์, 2528.

พระยาเทพวิฑูร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-2 มาตรา 1 ถึง 240.

กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2476.

ไพจิตร บุญญพันธุ์ และประพนธ์ ศาตะมาน. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะ

ซื้อขาย. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2551.

ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2555.

ไพฑูริศ เอกจริยกร. คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

วิญญูชน, 2554.

วิชญ์ เครื่องงาม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่

10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2549.

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบ กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิด

จากสินค้าไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.

ศันนกรณ (จำปี) โสทธิพันธุ์. คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550.

_____. อธิบายศัพท์ นิติกรรม-สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญู

ชน, 2555.

สมยศ เชื้อไชย. หลักกฎหมายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

วิญญูชน, 2552.

แสง บุญเฉลิมวิภาส. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

วิญญูชน, 2554.

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หนี้. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2553.

_____. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย หนี้. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2554.

วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์

กิตติ งามศิลปะเสถียร. “เกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายจากการผิดสัญญาซื้อขายสินค้า.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

ปัญญา ด้านพัฒนามงคล. “ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

พานิกข์ ธนกิจไพบูลย์. “ความรับผิดในการรอนสิทธิตามสัญญาซื้อขาย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

รำไพ วงศ์สุชาติ. “ความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

วิริทธิ์พล วินิตวัฒน์คุณ. “การกำหนดค่าเสียหายเนื่องจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

สุรศักดิ์ ต้นโสร้งประเสริฐ. “สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องโดยที่ตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

บทความ

กิตติศักดิ์ ปรกติ. “ปัญหาการวิเคราะห์โครงสร้างความรับผิดทางหนี้ และสิทธิบอกเลิกสัญญา.” ใน 60 ปีอาจารย์เงาะ, จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 225-266. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2558.

โกศล โสภาคย์วิจิตร. “การเปรียบเทียบกฎหมายโรมันและอังกฤษว่าด้วยลักษณะซื้อขาย.” วารสารกฎหมาย. ฉบับที่ 1. ปีที่ 4. (มกราคม-เมษายน 2521) : 52-85.

จิราพร สุทันกิตระ. “ความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย : วิเคราะห์ในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ.” วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 2. ปีที่ 42. (มิถุนายน 2556) : 410-424.

ประทีป อ่าววิจิตรกุล. “สินค้าชำรุดบกพร่อง.” บทบัญญัติ. เล่ม 55 ตอน 3. (กันยายน 2542) : 151-155.

วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์. “สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ฯ (Product Liability Law) ของประเทศญี่ปุ่น.” วารสารกฎหมาย. ฉบับที่ 1/ฉบับพิเศษ. ปีที่ 29. (2554) : 335-357.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายเยอรมัน.” ตุลพาหะ. ฉบับที่ 1. ปีที่ 56. (มกราคม-เมษายน 2552) : 181-213.

อนันต์ จันทร์โอภากร. “การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากการผิดสัญญา : ศึกษาในเชิงเศรษฐศาสตร์ประยุกต์.” วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 2. ปีที่ 17. (มิถุนายน 2530) : 1-10.

เอกสารอื่นๆ

กิตติศักดิ์ ปรกติ. ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่องความรับผิดเพื่อชำระดอกเบี้ยในสัญญาซื้อขาย.
กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะผู้วิจัย. รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability). กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

Books

Adam Kramer. The Law of Contract Damages. United Kingdom : Haert Publishing Ltd., 2014.

Beale, Hugh. Casebook on The Common Law of Europe Contract Law. Oxford and Portland, Oregon., 2002.

B.S. Markesinis, W. Lorenz and G. Dannemann. The German law of obligations. Oxford : Clarendon Press, 1997.

Jon Mandle. Rawls's A theory of justice : an introduction. Cambridge, U.K. : Cambridge University Press, 2009.

Markesinis Basil S., Unberath Hannes and Johnston Augus Charle. The German law of contract : a comparative treatise. Oxford : Hart Pub., 2006.

M.G. Bridge. Benjamin's sale of goods. London : Sweet & Maxwell, 2014.

Mindy Chen-Wishart. Contract law. Oxford : Oxford University Press, 2012.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายเทอดทูน รัฐกาญจน์
 วันเดือนปีเกิด 11 กันยายน 2530
 วุฒิการศึกษา ปีการศึกษา 2552 : นิติศาสตรบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ตำแหน่ง พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด
 ทูณการศึกษา (ถ้ามี) -

ผลงานทางวิชาการ

เทอดทูน รัฐกาญจน์. “ความรับผิดในความเสียหายต่อเนื่องอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายเอกชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558

ประสบการณ์ทำงาน 2555 ทนายความอิสระ
 2558 พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด